

OPEN SOCIETY GEORGIA FOUNDATION
ფონდი ღია საზოგადოება საქართველო

ევროპის სამეზობლო პოლიტიკა: ევროკავშირ-საქართველოს სამოქმედო გეგმის ამოცანების შესრულება

თბილისი, საქართველო
დეკემბერი 2010

შინაარსი

1. შესავალი	2
2. ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის ფარგლებში ევროკავშირისა და საქართველოს სამოქმედო გეგმის განხორციელების 2010 წლის შეფასება	9
3. რეკომენდაციები	106

შესავალი

წინამდებარე ანგარიში მომზადებულია 2010 წლის ნოემბერში, ფონდ “ღია საზოგადოება – საქართველოს” მიერ პარტნიორებთან თანამშრომლობით.

ანგარიში ახალიზებს და ეხება ისეთ საკითხებს, რომლებიც საქართველოს მიმდინარე პოლიტიკის დღის წესრიგში დგას და იმ მიზნებს, რომლებიც განისაზღვრება შემდეგ დოკუმენტებში: ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმა; 2010 წლისათვის საქართველოს მთავრობის მიერ ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმა¹; 2008 წლის საპრეზიდენტო განცხადებით მოწონებული “დემოკრატიული რეფორმების ახალი პაკეტი”, რაც აისახა 2009-2010 წლების რიგ დოკუმენტებში, რომელიც სახელწმიფოს პოლიტიკას ეხებოდა; ასევე ევროკომისიის მიერ მომზადებული შედეგების ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმის განხორციელების 2008-2009 წლების შუალედურ ანგარიშებში.

ანგარიშში განხილული საკითხები ეხება 2010 წელს საქართველოში მიმდინარე დემოკრატიულ ცვლილებებს და მასთან დაკავშირებულ ქვემოთ ჩამოთვლილ პრიორიტეტულ მიზნებს:

- ახალი კონსტიტუციის მიღება, რომელიც სახელმწიფოს პოლიტიკურ სისტემაში შეკავებისა და დაბალანსების მექანიზმების ინსტიტუციონალიზაციას უზრუნველყოფს, რაც პარლამენტის როლს და სასამართლოს დამოუკიდებლობის დონეს გაზრდის.
- ცვლილებების მიღება საარჩევნო კოდექსში და 2010 წლის ადგილობრივი არჩევნების ადმინისტრირება.
- საჯარო საფინანსო მართვის სისტემის რეფორმა, რაც უზრუნველყოფს მაკროეკონომიკური სტაბილურობის დამყარებას, ასევე ახალი საგადასახადო კოდექსის შემუშავებას. ეს კი კონკურენციის პოლიტიკისა და ვაჭრობის საკითხებზე იქნება მიმართული.
- სოციალური მომსახურების მიწოდების სისტემის შეცვლა და სიღარიბის შემცირების მხარდაჭერა; ასევე მდგრადი განვითარება, რომელიც გარემოს დაცვასა და კლიმატურ ცვლილებასთან დაკავშირებულ საკითხებს მოიცავს.
- თავისუფალი და დამოუკიდებელი მედიის ჩამოყალიბებაზე მიმართული რეფორმების მხარდაჭერა.
- ევროკავშირსა და საქართველოს შორის თანამშრომლობის განვითარება საქართველოში არსებული შიდაკონფლიქტების მოსაგვარებლად.

¹ საქართველოს მთავრობის 2010 წლის სამოქმედო გეგმა ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმის განხორციელების ფარგლებში <http://eu-integration.gov.ge/uploads/ENPAP-Plan-2010-geo-Total-7-FINAL.doc>.

ანგარიშში განსაზღვრულია ის გამოწვევები, რომლებმაც შეიძლება ხელი შეუშალოს რეფორმათა ეფექტურობას და შეაფერხოს ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმის განხორციელება.

ანგარიშის შედეგაში მონაწილეობდა ქვემოთ ჩამოთვლილ ექსპერტთა ჯგუფი:

1. თამარ ხიდაშელი (საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია);
2. თამარ პატარაია (მშვიდობის, დემოკრატიისა და განვითარების კავკასიური ინსტიტუტი);
3. მარიამ გაბედავა (საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველო);
4. რევაზ საყვეარიშვილი (ანალიტიკური ცენტრი “ეკონომეტრი”);
5. ნინო დანელია (საქართველოს საზოგადოებრივ საქმეთა ინსტიტუტი);
6. მანანა ქოჩლაძე (საზოგადოება “მწვანე ალტერნატივა”);
7. ეკატერინე სირაძე-დელიანი (სამართლიანი არჩევნებისა და დემოკრატიის საერთაშორისო საზოგადოება).

2010 წლის პოლიტიკური კონტექსტი:

2010 წელს, ისე როგორც წინა წლებში განხორციელებული რეფორმები მნიშვნელოვანწილად მიმართული იყვნენ სახელმწიფო ადმინისტრაციული სისტემის მოდერნიზაციასა და საბაზრო ეკონომიკისთვის მინიმალური ჩარევის გარემოს შექმნაზე. მიუხედავად ამისა, გასათვალისწინებელია ისიც, რომ ქვეყანამ დიდი წინსვლა ვერ აჩვენა დემოკრატიული ინსტიტუტების და პროცედურების დანერგვა-გაძლიერების მხრივ. ასევე ნაკლები პროგრესით აღინიშნა სახელმწიფოს მხრიდან სოციალური და მდგრადი განვითარების პოლიტიკის სფეროში გაღებული ძალისხმევა.

ზემოთ აღნიშნულის ფონზე პარლამენტის უფლება-მოვალეობების დაკნინების ხარჯზე აღმასრულებელი ხელისუფლების გაძლიერება; თავისუფალი მედიის ფუნქციონირების გარემოს შეზღუდვა; მედია ბაზარზე და ზოგადად ეკონომიკის სფეროს აქტორების ურთიერთობებში ჩარევა (საკუთრების უფლების დარღვევის შემთხვევები), ააშკარავენ იმ ტენდენციას, რომელიც ერთმანეთისგან განცალკევებულად წარმოაჩენს ქვეყნის მოდერნიზაციას და პოლიტიკური სისტემის დემოკრატიულ კონსოლიდაციას, ამ უკანასკნელის მნიშვნელობის დამცრობის ხარჯზე.

აღნიშნულის კონტექსტში გასათვალისწინებელია ის ფონი, რომელიც ჩარჩოდ ედო მიმდინარე ცვლილებებს.

2009 წლისგან განსხვავებით საქართველოს პოლიტიკურ განვითარებაში 2010 წელი შიდა პოლიტიკური

სტაბილურობით და შესაბამისად მთავრობისთვის რეფორმების განხორციელების ხელსაყრელი პირობებით აღინიშნა. ამ ვითარებაში ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის საქართველო-ევროკავშირის სამოქმედო გეგმის ფარგლებში განსაზღვრულ ამოცანათა თანმიმდევრული შესრულებისთვის არცთუ ურიგო პირობები არსებობდა. აღნიშნულის გათვალისწინებით მნიშვნელოვან მოვლენებად შეიძლება ახალი კონსტიტუციის პროექტის შემუშავება და 2010 წლის 10 მაისის ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნები შეიძლება დავასახელოთ, როგორც ქვეყანაში გატარებული პოლიტიკის ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის პრიორიტეტებთან შესაბამისობის მარკერები. მიუხედავად ამისა, საერთაშორისო თანამეგობრობასა და ქართულ საზოგადოებაში წუხილები რჩება როგორც აღნიშნული პროცესების, ისე რიგ სფეროებში, როგორცაა მდგრადი განვითარება, სოციალურ-ეკონომიკური პოლიტიკა, კარგი მმართველობა, კანონის უზენაესობა და ა.შ., გატარებულ პოლიტიკასთან დაკავშირებით. ეს წუხილები გავლენას ახდენენ საზოგადოებრივ განწყობებზე და შესაძლოა ქვეყნის განვითარების გეზის მიმართ საზოგადოებრივი უკმაყოფილების საფუძველიც გახდნენ.

წინამდებარე ანგარიში მიზნად ისახავს სწორედ იმის ჩვენებას თუ რა ცვლილებები განხორციელდა 2010 წლის განმავლობაში, და რა სიცარიელეს ქმნიან ის გამოწვევები, რომლებიც სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციებს/აქტივისტებს აიძულებთ ქვეყნის განვითარების ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმის პრიორიტეტებისგან დაშორებაზე ისაუბრონ.

კვლევის ძირითადი მიზნები:

ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის საქართველო-ევროკავშირის სამოქმედო გეგმის შესრულების მიმართ სამოქალაქო სექტორის წარმომადგენლების მოლოდინი იმაში გამოიხატება, თუ რა ნაბიჯები შეიძლება გადადგას საქართველოს მთავრობამ დემოკრატიის დეფიციტის შევსებისა და კანონის უზენაესობის უზრუნველყოფის მხრივ ისე რომ კვლავინდებური ტემპებით გაგრძელდეს ქვეყნის მოდერნიზაციაზე აღებული კურსი. ძირითადი საკითხები, რომლებიც ამ თვალსაზრისით ვლინდებიან და შესაბამის ასახვას პოულობენ წინამდებარე ანგარიშში, შემდეგში გამოიხატება:

1) კრიტიკის საგანია პოლიტიკურ სისტემაში ხელისუფლების შტოებს შორის ძალთა ბალანსის საკითხი. კონსტიტუციის ახალი პროექტის შემუშავების მიუხედავად, მრავალი კითხვა რჩება საკანონმდებლო და აღმასრულებელ ხელისუფლებებს შორის ძალაუფლების დემოკრატიულ და მონაწილეობით პრინციპებთან შესაბამისობაში მოყვანილი უფლება-მოვალეობების განაწილების თაობაზე;

2) დღემდე პრობლემურად რჩება სასამართლოს დამოუკიდებლობის საკითხი, რომელიც უკიდურესი მნიშვნელობისაა სახელმწიფოს, როგორც მიუკერძოებელი არბიტრის ფუნქციის დაამკვიდრების და კანონის უზენაესობის უზრუნველყოფისთვის;

3) დემოკრატიული და სამოქალაქო მონაწილეობაზე დაფუძნებული პოლიტიკური პროცესის ერთერთი უმთავრესი ფაქტორი, დამოუკიდებელი მედია, რომელიც ინფორმირებული საზოგადოების და ანგარიშვალდებული მთავრობის ფუნქციონის გარემოს შექმნიდა, დღემდე მყოფეა. ამ თვალსაზრისით თვალშისაცემია მედიის მესაკუთრეთა გამჭვირვალობის და მედია ბაზარზე სახელმწიფოს მხრიდან ფინანსური ჩარევის საკითხი;

4) საარჩევნო სისტემა, რომელიც ქვეყნის დამოუკიდებლობის მოპოვების დღიდან დღემდე მრავალგზის კრიტიკის და ცვლილებების საგანი იყო, მიუხედავად განხორციელებული რეფორმებისა პოლიტიკური პროცესის მონაწილეებს შორის არ ტოვებს თანაბარ პირობებში მიმდინარე პოლიტიკური კონკურენციის გარემოს უზრუნველყოფის სისტემის განცდას;

5) სახელმწიფო ადმინისტრაციული სისტემის ინსტიტუტები არ მუშაობენ დემოკრატიული პრინციპების შესაბამისობაში, გადაწყვეტილების მიღების პროცესი და პოლიტიკის იმპლემენტაცია ხშირად საჯარო სამსახურის ფუნქციონის მარეგულირებელი პროცედურების დარღვევით ხდება. ამ თვალსაზრისით განსაკუთრებით თვალშისაცემია საჯარო ფინანსების მართვის არაგამჭვირვალობა და განხორციელებული საქმიანობების მიზანშეწონილობაზე კონტროლის სისუსტე;

6) ბიზნესის წარმოებისა და საინვესტიციო პირობების გაუმჯობესება, რაც საქართველოს მთავრობისთვის პრიორიტეტული მიმართულებაა, მრავალ კითხვას ტოვებს პრივატიზაციის გამჭვირვალე პროცესის და ელიტური კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის თვალსაზრისით. ამასთან, არსებული ეკონომიკური პოლიტიკა ჯეროვან ყურადღებას არ უთმობს სიღარიბის შემცირებისა და სოციალური ინტეგრაციის წახალისების საკითხებს;

7) მდგრადი განვითარების პოლიტიკა, რაც, თავისთავად, გულისხმობს გარემოს დაცვას, მეტ ძალისხმევას ითხოვს საკანონმდებლო და ადმინისტრაციული პრაქტიკის ერთმანეთთან დაახლოების და იმ სტანდარტების დანერგვის თვალსაზრისით, რომლებიც ევროკავშირშია მიღებული;

8) იმ ფონზე, როდესაც საქართველოს ტერიტორიაზე არსებული კონფლიქტების მშვიდობიანი დარეგულირების თვალსაზრისით მნიშვნელოვანი წინსვლა არ შეინიშნება, სულ უფრო მეტი ზრუნვის საგანი ხდება ფართო საზოგადოებრივ პროცესებში იძულებით გადაადგილებულ პირთა სოციო-ეკონომიკური

ინტეგრაცია. ამ თვალსაზრისით ნაკლოვანება აღინიშნება იმ სახის პოლიტიკაში, რომელიც დევნილთა თემების საარსებო და საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებაზე, ასევე მათი (და კონფლიქტის ზონის მოსაზღვრე თემების) უსაფრთხოების უზრუნველყოფის მექანიზმების შემუშავებაზე იქნება მიმართული. ყოველივე ამის გათვალისწინებით, საყურადღებო საგნად რჩება სამშვიდობო პროცესისთვის მდგრადობის შენარჩუნება და მისი გარანტიების შექმნა.

რეკომენდაციები:

დემოკრატია, ადამიანის უფლებები და კარგი მმართველობა

- გადაიხედოს ახალი კონსტიტუციის პირობები, რათა უზრუნველყოფილ იქნას ვენეციის კომისიის მიერ მომზადებულ საბოლოო რეკომენდაციებთან მისი შესაბამისობა;
- გაგრძელდეს რეფორმები სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფისთვის შესაბამისი საკონსტიტუციო და საკანონმდებლო ცვლილებების საშუალებით;
- მოხდეს სისხლის სამართლის საპროცედურო კოდექსის ცვლილება მისთვის, რომ შესაბამისობაში მოვიდეს ევროპის საბჭოს ექსპერტთა რეკომენდაციებთან.
- განხორციელდეს წამების აღკვეთის, არაადამიანური, დამამცირებელი მოპყრობისა და დასჯის ევროპული კომიტეტის (CPT) რეკომენდაციები დაკავების პირობების გამოსწორების და ისეთი პოლიტიკის დანერგვის კუთხით, რომელიც შეამცირებს პატიმართა რაოდენობას.
- მოხდეს დროული, მიუკერძოებელი, დამოუკიდებელი და ეფექტური გამოძიება გაუჩინარების ისეთი შემთხვევებისა, რომელიც აღწერილი იყო ევროსაბჭოს ადამიანთა უფლებათა დაცვის უმაღლესი კომისრის ანგარიშში.

არჩევნების შესახებ

- შეიცვალოს წინასაარჩევნო კამპანიის წესები და დაინერგოს უფრო მკაცრი რეგულაციები ადმინისტრაციული რესურსების გამოყენების შესახებ.

- რეგულარულად ჩაუტარდეთ ტრენინგები საარჩევნო ადმინისტრაციის წარმომადგენლებს.
- საარჩევნო ადმინისტრაციამ და სასამართლომ საჩივრები განიხილოს ობიექტურად, გამჭვირვალედ, პროფესიულად და მიუკერძოებლად.

საჯარო სამსახურის რეფორმის შესახებ – ანგარიშვალდებულება და გამჭვირვალობა

- უზრუნველყოფილ იქნას ინფორმაციის თავისუფლება კანონის შესაბამისად, შემცირდეს და მკაფიოდ განისაზღვროს შემთხვევები, თუ როდის შეიძლება შეიზღუდოს ინფორმაცია.
- გაიმიჯნოს ადმინისტრაცია და პოლიტიკა. სამართლებრივი უწყება და საჯარო სექტორი რეალურად დამოუკიდებელი უნდა იყოს პოლიტიკური ზეგავლენისაგან.
- სამართლიანად იქნას გამოძიებული პრივატიზაციის კონტრაქტების კლასიფიკაცია კომერციული საიდუმლოების კუთხით;
- გაძლიერდეს საზოგადოებრივი ზედამხედველობის სააგენტოების შესაძლებლობები.

მედიის თავისუფლების შესახებ

- უზრუნველყოფილ იქნას მედიის მფლობელობის სრული გამჭვირვალობა;
- უზრუნველყოფილ იქნას მედიის ფინანსური გამჭვირვალობა, საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა, და გამარტივდეს ლიცენზირების პროცესი;
- მოხდეს საქართველოს ეროვნული კომუნიკაციების კომისიის საქმიანობის პოლიტიკური ზეგავლენისგან დაცვა.

ეკონომიკური და სოციალური რეფორმის შესახებ

- განვითარდეს მკაფიო სისტემა, რომელიც ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის საერთაშორისო ვალდებულებებთან თანხვედრას უზრუნველყოფს;
- მომზადდეს უფრო დეტალური გრაფიკი ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის ფარგლებში დაკისრებული ვალდებულებების განსახორციელებლად და გაძლიერდეს აღნიშნულ პროცესზე ზედამხედველობა.

ტრანსპორტისა და ენერჯეტიკის შესახებ

- ჩამოყალიბდეს მდგრადი განვითარების სტრატეგია, რომელიც ასევე გარემოსთან და ჯანმრთელობასთან დაკავშირებულ საკითხებს მოიცავს;
- შესრულდეს პირობები, საქართველოს განაცხადზე ევროპის ენერჯეტიკული თანამეგობრობაში გაწევრიანებისთვის;

გაეროს ევროპის ეკონომიკური კომისიის შესახებ (UNECE)

- ჩამოყალიბდეს ფორუმი კლიმატის ცვლილების საკითხებზე.

საქართველოს შიდა კონფლიქტების მოსაგვარებლად თანამშრომლობის შესახებ

- თითოეული იძულებით გადაადგილებული პირი თუ ოჯახი განიხილებოდეს ცალკე და უფრო მოქნილი მიდგომა დამკვიდრდეს მათ მიმართ;
- მეტი ძალისხმევა ჩაიდოს იძულებით გადაადგილებულ პირთა სოციო-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებაში;
- უზრუნველყოფილ იქნას იძულებით გადაადგილებული პირთა ხელმისაწვდომობა დასაქმების ბაზარზე, შესაბამის სამედიცინო დახმარებასა და განათლებაზე, რაც სახელმწიფოს პრეროგატივაა.

ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის ფარგლებში ევროკავშირისა და საქართველოს სამოქმედო გეგმის განხორციელების 2010 წლის შეფასება

<p>ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმის პრიორიტეტი 1. კანონის უზენაესობის გაძლიერება სასამართლო სისტემაში რეფორმების გატარების გზით, სასჯელადსრულების სისტემის ჩათვლითა და სახელმწიფო ინსტიტუციების გარდაქმნით. დემოკრატიული ინსტიტუციების გაძლიერება, ასევე ადამიანის უფლებათა დაცვისა და ფუნდამენტურ თავისუფლებათა პატივისცემა საქართველოს მიერ აღებული საერთაშორისო ვალდებულებების შესაბამისად (შეთანხმება ევროკავშირისა და საქართველოს შორის პარტნიორობისა და თანამშრომლობის შესახებ (PCA), ევროპის საბჭო, ეუთო, გაერო).</p>		
<p>1. დემოკრატიული ინსტიტუციების გაძლიერება.</p>		
<p>- 1.1 კონსტიტუციური რეფორმების გატარება, რათა უზრუნველყოფილი იყოს პოლიტიკურ ინსტიტუციებს შორის ეფექტური დაბალანსებისა და შეკავების პრინციპი; ეფექტურად განხორციელდეს საპარლამენტო კონტროლი აღმასრულებელ ორგანოებზე, შესაბამისად მოხდეს ფუნქციითა გამიჯვნა და დამოუკიდებელი სასამართლოს ჩამოყალიბება. უზრუნველყოფილი იყოს ადამიანის უფლებათა და ფუნდამენტურ თავისუფლებათა დაცვა.</p>		
<p>- პოლიტიკურ ინსტიტუციებს შორის დაბალანსებისა და შეკავების პრინციპის უზრუნველსაყოფად კონსტიტუციური რეფორმების გატარება, აღმასრულებელ</p>	<p>განხორციელდა, თუმცა საკითხი კვლავ აქტუალური რჩება</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>2010 წლის 11 მაისს საკონსტიტუციო კომისიის წევრებმა ხმა მისცეს ახალი კონსტიტუციის პირველ ერთობლივ პროექტს, რომელიც 2010 წლის 17 მაისს ვენეციის კომისიას გაეგზავნაⁱⁱ.</p>

ⁱⁱ 2009 წლის გაზაფხულზე გამართული საპროტესტო აქციების საპასუხოდ პრეზიდენტმა გამოსცა 2009 წლის 23 მაისით დათარიღებული პრეზიდენტის განკარგულება №348, რომლის საფუძველზეც შეიქმნა სახელმწიფო საკონსტიტუციო კომისია (შემდგომში “კომისია”). კომისია დაკომპლექტდა 56 წევრით, რომელთა უმრავლესობა წარმოადგენს მთავრობას, მმართველ პარტიას ან ექსპერტებს, რომლებიც ასოცირდებიან მმართველ პარტიასთან. არასაპარლამენტო ოპოზიციამ (ახალი მემარჯვენეები, რესპუბლიკური პარტია, ლეიბორისტული პარტია, კონსერვატული პარტია, ხალხის პარტია და სხვ.) უარი განაცხადა პრეზიდენტის მიწვევაზე, ჩართულიყვნენ აღნიშნულ პროცესში. ეს იმით ახსნეს, რომ არ არიან დარწმუნებულნი, რომ მათი აზრი გათვალისწინებული იქნება ტექსტის საბოლოო ვარიანტში. ადგილობრივი მუნიციპალური არჩევნების შემდეგ, რომელიც 2010 წლი 30 მაისს ჩატარდა, არასაპარლამენტო ოპოზიციამ, კერძოდ კი ახალმა მემარჯვენეებმა ინტერესი გამოთქვეს, მონაწილეობა მიეღოთ კომისიის მუშაობაში, თუმცა მათი ეს მოთხოვნა იგნორირებული დარჩა.

<p>ორგანოებზე საპარლამენტო კონტროლის ეფექტურად განხორციელება და ფუნქციათა შესაბამისი გამიჯვნა</p>	<p>კომისიამ აღნიშნული კანონპროექტი 2010 წლის 19 ივლისს მიიღო. პარლამენტმა 2010 წლის 15 ოქტომბერს მესამე მოსმენით მიიღო კანონპროექტი მასში შესული ცვლილებებით, რომელთა უმეტესობა 2013 წელს შევა ძალაში.</p> <p>კონსტიტუცია, რომელსაც ახალი ცვლილებები დაემატა, მიზნად ისახავს ხელისუფლების საპრეზიდენტო სისტემიდან შერეულ მოდელზე გადასვლას, სადაც ხელისუფლების ფორმირებას ახდენს პარლამენტი. ამის შედეგად პრეზიდენტი უკვე კარგავს წამყვან როლს როგორც საგარეო, ასევე საშინაო პოლიტიკაში და ხდება არბიტრი სახელმწიფო ინსტიტუციებს შორის.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>საკონსტიტუციო რეფორმით ვერ მოხდა ორი ძირითადი გაცხადებული მიზნის შესრულება; ესენია:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ქართული საზოგადოების კონსოლიდაცია. 2. შეკავებისა და დაბალანსების ინსტიტუციური პრინციპის აღდგენა პარლამენტის როლის გაზრდით და იმ ზომების მიღებით, რაც უზრუნველყოფდა დამოუკიდებელი სასამართლო სისტემის შექმნას. <p><i>მართვის პროცესში გამოვლენილი ხარვეზები კონსტიტუციის კანონპროექტის შესამუშაებლად და დასამტკიცებლად.</i></p> <p>- ვინაიდან ვერ მოხერხდა მკაფიო წესების განსაზღვრა</p>
---	---

ⁱⁱⁱ 15-16 ოქტომბერს მიღებული ვენეციის კომისიის საბოლოო მოსაზრება № 543/2009 საკონსტიტუციო კანონმდებლობის ანგარიშზე, რომელიც საქართველოს კონსტიტუციაში შესულ შესწორებებსა და ცვლილებებს ეხება, შესაძლებელია იხილოთ შემდეგ მისამართზე: [http://www.venice.coe.int/docs/2010/CDL-AD\(2010\)028-e.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2010/CDL-AD(2010)028-e.pdf).

	<p>კონსტიტუციის კანონპროექტის ტექსტის მისაღებად, მთავრობამ არასაპარლამენტო ოპოზიციას რეალური მოტივაცია ვერ შესთავაზა კომისიის მუშაობაში მონაწილეობის მისაღებად.</p> <p>- როგორც პარლამენტმა, ასევე საკონსტიტუციო კომისიამ ვერ გაითვალისწინეს ვენეციის კომისიისⁱⁱⁱ მიერ გაკეთებული რეკომენდაციები.</p> <p>-კანონპროექტში შესული ცვლილებების სავალდებულო საჯარო მოსმენა ჩატარდა 2010 წლის აგვისტოსა და სექტემბრის პირველ კვირაში. ეს პერიოდი ქართულ პოლიტიკაში მკვდარ სეზონად ითვლება, რადგანაც პოლიტიკოსთა უმეტესობა ამ დროს შვებულებაშია და, შესაბამისად, აღნიშნულ პროცესში მონაწილეობაც ნაკლებია.</p> <p>-მედიასივრცეში საკონსტიტუციო რეფორმების განხილვა, ძირითადად, ცალმხრივად შეუქდებოდა. ეროვნულმა ტელეარხებმა საზოგადოებას აღნიშნული საკითხების არსებითი განხილვა ვერ შესთავაზა. საზოგადოებას, განსაკუთრებით კი რეგიონებში, არ მიეცა საშუალება განსხვავებული, კრიტიკული აზრი მოესმინა აღნიშნული პროცესებისა და კონსტიტუციის კანონპროექტის შესახებ.</p> <p>-მიუხედავად ვენეციის კომისიის, ასევე საერთაშორისო საზოგადოებისა და ადგილობრივი არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ არაერთი მოწოდებისა, პარლამენტმა მაინც არ გადადო კონსტიტუციის კანონპროექტის მიღების თარიღი. რაოდენ ირონიულადაც არ უნდა ჟღერდეს, მას შემდეგ, რაც ვენეციის კომისისამ ტექსტზე თავისი საბოლოო აზრი მიიღო და ამით მას კიდევ უფრო მეტად ფორმალური სახე მისცა, პარლამენტმა მაშინვე დაამტკიცა კანონპროექტის ტექსტი.</p>
--	--

	<p><i>კონსტიტუციაში შესული ცვლილებები და შესწორებები</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - კონსტიტუციაში შესული შესწორებებით ხელისუფლების აღმასრულებელი ორგანო ისევ დომინირებს პარლამენტზე, თუმცა პრეზიდენტის ძალაუფლება მნიშვნელოვნად შემცირდა და მისი ფუნქციების უმეტესობა პრემიერ მინისტრზე გადავიდა. - ტექსტში შესული შესწორებებით პარლამენტს სრულიად ახალი როლი აკისრია მთავრობის ფორმირებაში. საკანონმდებლო ორგანოს მიერ მთავრობის ქმედებების გაკონტროლება მხარდაჭერილი არ არის საკონსტიტუციო გარანტიებით. მას შემდეგ, რაც პარლამენტი ნდობას გამოუცხადებს ხელისუფლებას, პრემიერ მინისტრი უფლებამოსილია, საკანონმდებლო ორგანოებთან კონსულტაციის გარეშე მთავრობის მთელი შემადგენლობა შეცვალოს. - კონსტიტუციაში შესული ახალი შესწორებით პარლამენტს არ შეუძლია აიძულოს პრემიერ მინისტრი, დაითხოვოს კაბინეტის რომელიმე წევრი. - პარლამენტს პრემიერ მინისტრისა და მისი მთავრობის ანგარიშზე ზემოქმედება უნდობლობის ვოტუმის მექანიზმის გამოყენებით შეუძლია, რამაც შესაძლოა მიგვიყვანოს პარლამენტის დაშლამდე. <p>მიუხედავად ვენეციის კომისიის არაერთი თხოვნისა, რათა გადასინჯულიყო და შესწორებულიყო წესი უნდობლობის ვოტუმის შესახებ, ეს მაინც საკმაოდ ხანგრძლივ და რთულ პროცედურად დარჩა (აღნიშნული პროცედურა შეიძლება სამ თვემდეც კი გაგრძელდეს), რაც პარლამენტისათვის თითქმის დაუძლეველი პრობლემაა.</p>
--	---

		<p>-შესწორებებით მაინც ვერ მოხერხდა პარლამენტისათვის სამართლებრივი ძალის მინიჭება. საკითხი ისე დგას, რომ მთავრობას უფლებას აძლევს ვეტო დაადოს ნებისმიერ კანონპროექტს, რაც ზრდის პროექტით გათვალისწინებულ საბიუჯეტო დანახარჯებს.</p> <p>-პარლამენტის როლი საბიუჯეტო პროცესებში ისევ სუსტი რჩება და ვენეციის კომისიის შეშფოთების ერთ-ერთი მიზეზიც სწორედ ეს იყო.</p> <p>-მიუხედავად იმისა, რომ მოსამართლეთა მუდმივი ვადით დანიშვნა მისასაღმებელია, ჩანს, სამწლიანი გამოსაცდელი ვადა პრობლემატურია. ამასთან, საკონსტიტუციო კომისიამ და, შემდგომში, პარლამენტმა უარი თქვა დამატებით გარანტიებზე (მაგ. არ მოხდეს მოსამართლეების გადაყვანა მათი წინასწარი თანხმობის გარეშე), რაც გააძლიერებდა სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობას.</p>
<p>- სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობის გაძლიერება</p>	<p>არ განხორციელებულა</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. კონსტიტუციის შესწორებული ვარიანტი გულისმობს მოსამართლეთა მუდმივი ვადით დანიშვნას. დებულება ძალაში შევა 2011 წლის 1 იანვრიდან. 2. 2010 წლის 26 თებერვალს პარლამენტმა მიიღო შესწორებები კანონზე, რომელიც საერთო სასამართლოების სისტემის მოსამართლეთა კომუნიკაციის წესებს ეხება. 3. ქრთამის აღების თვალსაზრისით, ქვეყანაში სასამართლო ერთ-ერთ ყველაზე ნაკლებად კორუმპირებულ სტრუქტურად რჩება.

	<p>გამოწვევები:</p> <p>საზოგადოებრივი აზრის გამოკითხვამ ცხადყო, რომ, სასამართლოს დამოუკიდებლობის დონე საკმაოდ დაბალი იქნება. ამ პრობლემას ისეთი მაღალი თანამდებობის პირებიც აღიარებენ, როგორებიც არიან საქართველოს პრეზიდენტი და უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარე. 2008 წელს აღნიშულ საკითხთან დაკავშირებით გაკეთებულ მიმართვაში, პრეზიდენტმა პირობა დადო, რომ დაიწყებოდა 'დემოკრატიული რეფორმების ახალი ტალღა'. თუმცა, 'ახალი ტალღით' შემოთავაზებული ქმედებები ან არადაამაკმაყოფილებელი იყო, ანდა ზედაპირული, ვინაიდან ვერ მოხერხდა იმ ძირითადი პრობლემის აღმოფხვრა, რომლისკენაც ეს 'ახალი ტალღა' იყო მიმართული; ესენია: (1) მოსამართლეთა მუდმივი ვადით არჩევა და (2) შესწორებების შეტანა კანონში, რომელიც ეხება საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა კომუნიკაციის წესებს.</p> <p>აღნიშნული პრობლემები მოიცავს შემდეგს:</p> <p>(1) კონსტიტუციის შესწორებული ვარიანტი მოსამართლეებისათვის წარმოადგენს საცდელ პერიოდს, რაც "განისაზღვრება არაუმეტეს სამი წლის ვადით". ვენეციის კომისიის მიხედვით, "აღნიშნული წინადადება პრობლემატური იქნება . . . ვინაიდან დადგენილმა საცდელმა პერიოდმა შეიძლება რეპუტაცია შეურყიოს მოსამართლეთა დამოუკიდებლობას. მათ შეიძლება იგრძნონ ზეწოლა და საქმე სხვა, განსაკუთრებული გზით გახსნან."^{iv} ასევე ვენის კომისიამ ურჩია პარლამენტს, რათა მას საერთოდ ამოეღო ეს წინადადება დღის წესრიგიდან, რაც პარლამენტმა არ გაითვალისწინა.</p>
--	---

^{iv} ibid. პარ.891, გვ.13-14.

	<p>(2) პრობლემები, რომლებიც ეხებოდა კანონში შესულ შესწორებებს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა კომუნიკაციის წესებთან დაკავშირებით, 2010 წელს გავიდა. აღნიშნული შესწორებები მოსამართლეებთან არალეგალურ მიმოწერაზე ჯარიმებს ზრდის. აგრეთვე, განმარტავს კანონის მოქმედების სფეროს, რაც პოლიტიკური თანამდებობების მქონე ოფიციალურ პირებზეც ვრცელდება. აღსანიშნავია, რომ ზემოთ თქმული ინიციატივა საკითხისადმი უფრო ფართო და ყოვლისმომცველი მიდგომის გარეშე არ შეიძლება იყოს ეფექტური. მიუხედავად იმისა, რომ აღნიშნული კანონი სამ წელიწადზე მეტია რაც ძალაშია, ოფიციალური ჩანაწერები ცხადყოფს, რომ მოსამართლეებთან არალეგალური კომუნიკაციის დევნის ფაქტები უკიდურესად დაბალია. ამიტომ, ნაკლებად სავარაუდოა, რომ ჯარიმების გაზრდამ, დევნაც გაზარდოს.</p> <p>(3) გასათვალისწინებელია ის ფაქტიც, რომ იუსტიციის უმაღლესი საბჭო ხშირად აღიქმება მოსამართლეებზე ზეწოლის მთავარ წყაროდ მაშინ, როდესაც ფორმალურად იგი პასუხისმგებელია, სასამართლოს ფარგლებში მოაწესრიგოს დისციპლინური საკითხები და, ამასთანავე, დანიშნოს ან გაათავისუფლოს მოსამართლეები. აღნიშნული საბჭო საკმაოდ პოლიტიზირებული ორგანოა, რომელიც შედგება პარლამენტის მიერ არჩეული ოთხი წევრისაგან, ორ კანდიდატს პრეზიდენტი ასახელებს, ხოლო დანარჩენი წევრები კი წარმოადგენენ</p>
--	--

^v ვენეციის კომისიის მოსაზრება № 408/2006, რომელიც მიღებულია 2010 წლის 17 მარტს და ეხება საქართველოს საერთო სასამართლოების კანონს დისციპლინური ვალდებულებებისა და დისციპლინურ დევნას, პარ. 17, გვ. 4. ხელმისაწვდომია შემდეგ მისამართზე: [http://www.venice.coe.int/docs/2007/CDL-AD\(2007\)009-e.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2007/CDL-AD(2007)009-e.pdf).

^{vi} ინფორმაცია მოძიებულია იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ვებგვერდზე www.hcoj.gov.ge.

	<p>სასამართლოს (ამჟამად 7 მოსამართლეა, რომელიც იუსტიციის უმაღლეს საბჭოშია. მათი რიცხვი მალე კიდევ გაიზრდება და სულ ცხრა მოსამართლე იქნება). საბჭოს 13 წევრიდან ექვსს პროკურატურაში ადრე საკმაოდ მაღალი თანამდებობა ეკავა. მთავრობას ჯერჯერობით არც თუ ისე დიდი ენთუზიაზმი გამოუვლენია, ჩაეტარებინა რეფორმები იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში.</p> <p>საბჭო, უმეტესწილად, გადაწყვეტილებებს ხმათა უმრავლესობით იღებს, მაგრამ იგივე წესი არ ვრცელდება მოსამართლეთა დანიშვნაზე. მომავალში აუცილებელი გახდება, რომ აღმასრულებელი ხელისუფლებიდან, საკანონმდებლო და სასამართლო ორგანოებიდან ერთი წარმომადგენელი მაინც დაეთანხმოს წამოყენებულ კანდიდატურას. უნდა აღინიშნოს, რომ ეს პროცედურა საშუალებას მისცემს პოლიტიკურ ინსტიტუციებს, კერძოდ კი, პრეზიდენტსა და პარლამენტს, რომ ვეტო დაადოს 'პოლიტიკურად არასაიმედო' კანდიდატურებს.</p> <p>(4) კანონი დისციპლინურ პასუხისმგებლობასა და საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა დისციპლინურ დევნას არეგულირებს და განსაზღვრავს როგორც დისციპლინურ ქმედებებს, ასევე მოსამართლეთა გათავისუფლების საკითხებს. კანონი იმდენად ფართოდ განსაზღვრავს დისციპლინური პასუხისმგებლობის საფუძვლებს, რომ მან საქმის შეწყვეტისას შეიძლება მრავალმხრივი სამართლებრივი ქცევა მოიცვას. აღნიშნული კანონი საკმაოდ მკაცრად გააკრიტიკა ვენეციის კომისიამ და განაცხადა, რომ "მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობის სფეროს რეალურად შეზღუდვის ნაცვლად, კანონი, ფაქტობრივად, საფრთხეს უქმნის იმ პრინციპებს, რაც სასამართლოს დამოუკიდებლობას გულისხმობს". როგორც ჩანს, ხელისუფლებას მიზანშეწონილად არ მიაჩნია, რომ კანონი</p>
--	--

		<p>ვენეციის კომისიის მიერ მიცემული რეკომენდაციების გათვალისწინებით შეცვალოს.</p> <p>(5) მოსამართლეთა წინასწარი თანხმობის გარეშე, განუსაზღვრელი ვადით მათი სხვადასხვა სასამართლოში გადაყვანა კიდევ ერთი მექანიზმია, რომელიც საშუალებას აძლევს იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს, ზეწოლა მოახდინოს მოსამართლეებზე. ოფიციალური სტატისტიკის მიხედვით, დაახლოებით 70^{VI} მოსამართლე გადაიყვანეს სხვადასხვა ადგილას. მიუხედავად ადგილობრივი არასამთავრობო ორგანიზაციებისა და ვენეციის კომისიის წარმომადგენლების მიერ წამოყენებული საკონსტიტუციო გარანტიებისა, სადაც აღნიშნული იყო, რომ მოსამართლეთა გადაყვანა მათი წინასწარი თანხმობის გარეშე არ შეიძლებოდა, არც საკონსტიტუციო კომისიამ მიიღო იგი და არც საქართველოს პარლამენტმა.</p>
<p>- სისხლის სამართლის ახალი საპროცესო კოდექსის მიღება (2007 წ.)</p>	<p>განხორციელდა</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>სისხლის სამართლის ახალი საპროცესო კოდექსი (CPC) მნიშვნელოვანი შეფერხების შემდეგ მიღებული იქნა 2009 წლის 9 ოქტომბერს (თავდაპირველად გათვალისწინებული იყო მისი მიღება 2007 წლისათვის), რომელიც 2010 წლის 1 ოქტომბერს შევიდა ძალაში.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>ადგილობრივი არასამთავრობო ორგანიზაციების წუხილს იმის თაობაზე, რომ სისხლის სამართლის ახალი საპროცესო კოდექსი სრულად არ შეესაბამება ადამიანის უფლებათა დაცვის ევროპულ ნორმებს, ევროპის საბჭოს ექსპერტებიც იზიარებენ. მათ ხაზი გაუსვეს და ყურადღება გაამახვილეს რამდენიმე მთავარ საკითხზე; ესენია:</p>

	<p>დაზარალებულთა უფლებები, რომელსაც ითვალისწინებს სისხლის სამართლის ახალი საპროცესო კოდექსი; სისხლის სამართლის სამართალწარმოების კუთხით მხარეთა თანასწორობა, სადაც მხარეებს წარმოადგენს ერთი მხრივ მოპასუხე, ხოლო მეორე მხრივ პროკურატურა და ეხება პროცესში მტკიცებულებების შეგროვებასა და მოწმეთა ინსტიტუტის გაუქმებას. რაც შეეხება ამ უკანასკნელს, ექსპერტებმა აღნიშნეს, რომ “მოწმეთა დასწრება [ჩხრეკისა და ნივთმტკიცებულებათა ამოღების პროცესში] სამართლიანი და მიუკერძოებელი სასამართლო პროცესის დამატებით გარანტიას წარმოადგენს”^{vii}.</p> <p>მოწმეთა დაკითხვის წესები, რაც მოწმის მხოლოდ სასამართლოზე დაკითხვის შესაძლებლობას გულისხმობს, ძალაში შევა ორი წლის შემდეგ, კერძოდ, 2012 წლის 1 ოქტომბერს. აღნიშნული საპროცესო კოდექსის შეფერხების მიზეზად პარლამენტმა ერთადერთ გამართლებად ის წარმოადგინა, რომ პროკურორები მზად არ არიან საქმე, გამოძიების დროს მოპოვებული მოწმეთა განცხადებების გარეშე, გამოიძიონ.</p> <p>სისხლის სამართლის ახალი საპროცესო კოდექსის ამოქმედებამდე ერთი კვირით ადრე პარლამენტმა აღნიშნულ კოდექსში შესწორებები საპარლამენტო რეგლამენტის დარღვევით შეიტანა. სავალდებულო სამი მოსმენის ნაცვლად, შესწორებები შევიდა მხოლოდ ორი მოსმენით. გადაწყვეტილების მიღება ფარული კენჭისყრით მიმდინარეობდა და, ამიტომ, ექსპერტები, ადგილობრივი არასამთავრობო ორგანიზაციები და ადვოკატთა ასოციაცია თვალს ვერ ადევნებდა მიმდინარე პროცესს. მათ ეჭვი ეპარებათ, რომ მტკიცებულებებით</p>
--	---

^{vii} 2009 წლის 28-29 იანვარს პარიზში გამართული ექსპერტთა შეხვედრა საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის ანგარიშზე. დასკვნები გააკეთეს ექსპერტებმა: ოლივერ ბანინსტმა და პიერ კორნუმ.

		<p>გათვალისწინებული სირთულეების შემცირება მოხდეს დადებითი განაჩენის გამოსატანად. გარდა ამისა, შესწორებებმა შეამცირა ნაფიც მსაჯულთა სავალდებულო რაოდენობა, რაც აუცილებელია დადებითი ვერდიქტის გამოსატანად.</p>
<p>- საჭიროა გამოსწორდეს და უფრო ხელმისაწვდომი გახდეს სამართალი, რაც ეფექტური იურიდიული დახმარების სისტემის ჩამოყალიბებით არის შესაძლებელი.</p>	<p>განხორციელდა, თუმცა საკითხი კვლავ აქტუალური რჩება</p>	<p>მიღწევები:</p> <p>2007 წელს საქართველოში იურიდიული დახმარების სიტემა ჩამოყალიბდა. იურიდიული დახმარების სამსახური, 11 იურიდიული დახმარების დაწესებულებითა და 2 საკონსულტაციო ცენტრით, საქართველოს უმეტეს ნაწილს მოიცავს.</p> <p>იურიდიული დახმარების სამსახური მოქალაქეებს უფასო კონსულტაციას უწევს სისხლის სამართლის საკითხებში.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>2009 წლის თებერვლიდან იურიდიული დახმარების სამსახური საქართველოს სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტროს გადაეცა. სასჯელაღსრულების სამინისტროსათვის იურიდიული დახმარების სისტემის დაქვემდებარება სერიოზულ შეშფოთებას იწვევს როგორც მისი დამოუკიდებლობის შენარჩუნების კუთხით, ასევე ინტერესთა კონფლიქტის გამოწვევის თვალსაზრისითაც, ვინაიდან, სწორედ იურიდიული დახმარების სისტემის საშუალებით ხორციელდება დახმარება პატიმრებისთვის, რომლებისთვისაც დისციპლინირებული სანქციებია გათვალისწინებული. ეს, ასევე ეწინააღმდეგება 2004 წელს მიღებულ კონცეფციას იურიდიული დახმარების სისტემის შესახებ, რაც იურიდიული დახმარების გაწევას კერძო პირის საშუალებით ითვალისწინებს. იურიდიული</p>

		<p>დახმარების სამსახურის მონიტორინგის საბჭო ჯერ კიდევ არ არის ჩამოყალიბებული. ის განიხილავს კანონს იურიდიული დახმარების შესახებ. თუმცა, კანონის მიხედვით, აღნიშნული საბჭო 2009 წლის 1 თებერვალს უნდა ჩამოყალიბებულიყო.</p> <p>ამომწურავი იურიდიული დახმარების გაწევა, თავდაპირველად, 2009 წლის პირველი იანვრიდან იყო განზრახული, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ის 2011 წლის 1 იანვრამდე გადაიდო. 2009-2013 წლების სამოქმედო გეგმაში იურიდიული დახმარების შესახებ სამოქალაქო და ადმინისტრაციულ საქმეებზე სახელმწიფოს იურიდიული მომსახურების დეზულება არ არის განსაზღვრული, რომელიც სისხლის სამართლის რეფორმის უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭოს ფარგლებში შემუშავდა. ამიტომ, ნაკლებად სავარაუდოა, რომ 2011 წლიდან სახელმწიფომ შეძლოს ან მოისურვოს ადმინისტრაციული და სამოქალაქო საქმეების მომსახურება (გარდა ისეთი შემთხვევებისა, რომლებიც გულისხმობს თავისუფლების აღკვეთას, როგორც სანქციებს, ადმინისტრირებული კუთხით).</p>
<p>- საჭიროა განხორციელდეს წამების აღკვეთის, არაადამიანური, დამამცირებელი მოპყრობისა და დასჯის ევროპის კომიტეტის მიერ შემუშავებული რეკომენდაციები. მნიშვნელოვნად უნდა გაუმჯობესდეს დამნაშავეთა დაკავების პირობები.</p> <p>- საჭიროა იმ ვალდებულებებთან</p>	<p>განხორციელდა, თუმცა საკითხი კვლავ აქტუალური რჩება</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>საქართველოს მიერ აღებული ვალდებულებების შესაბამისად, ქვეყანა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის კონვენციის მიხედვით შექმნილ ოქმს ითვალისწინებს, რომელიც მიმართულია წამებისა და სხვა სასტიკი, არაადამიანური, დამამცირებელი მოპყრობის ან დასჯის წინააღმდეგ. სწორედ ამან გამოიწვია ეროვნული პრევენციის მექანიზმის შექმნა. 2009 წლის ივლისიდან ზემოთ ჩამოთვლილი ვალდებულებები სახალხო დამცველის პრეროგატივას წარმოადგენდა და ამიტომაც შეიქმნა მის დაქვემდებარებაში არსებული განსაკუთრებული ორგანო (პრევენციისა და მონიტორინგის</p>

<p>დაახლოება, რომლებიც აღნიშნულია გაეროს კონვენციის ოქმში წამების წინააღმდეგ (OPCAT)</p>	<p>მექანიზმი). ზოგიერთი სასჯელადსრულების დაწესებულება, ასევე დროებითი დაკავების იზოლატორები გარემონტდა და განახლდა, რამაც ბევრ პატიმარს უკეთესი გარემო პირობები შეუქმნა.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>2010 წლის 21 სექტემბერს^{viii} წამების აღკვეთის, არაადამიანური, დამამცირებელი მოპყრობისა და დასჯის ევროპის კომიტეტმა (CPT) გააკეთა განცხადება, სადაც აღნიშნა, რომ საერთაშორისო სტანდარტების მიხედვით, საქართველოში პატიმრობის კვლავ ყველაზე მაღალი დონეა, რაც არ შეიძლება აიხსნას მხოლოდ დანაშაულის მაღალი მაჩვენებლით. წამების აღკვეთის, არაადამიანური, დამამცირებელი მოპყრობისა და დასჯის ევროპის კომიტეტი (CPT) გამუდმებით მიუთითებდა საქართველოს მთავრობას, რომ “თუ ხალხის დაპატიმრების შესამცირებლად ზომები არ იქნებოდა მიღებული, ყოველგვარი მცდელობა დაკავების პირობების გასაუმჯობესებლად, ფუჭი აღმოჩნდებოდა.”^{ix}</p> <p>-პატიმრობის მაღალი მაჩვენებლის გამო ციხეები გადატვირთულია, რაც განაპირობებს სასჯელადსრულების დაწესებულებებში შექმნილ სავალალო პირობებს. წამების აღკვეთის, არაადამიანური, დამამცირებელი მოპყრობისა და დასჯის ევროპის კომიტეტის (CPT) მიერ განმეორებით გაკეთდა რეკომენდაციები, რომ ხელისუფლებას გაეორმაგებინა ძალისხმევა ციხეების განსატვირთად. ამისათვის ისეთი პოლიტიკის მიღება და ჩამოყალიბება</p>
--	--

^{viii} წამების აღკვეთის, არაადამიანური, დამამცირებელი მოპყრობისა და დასჯის ევროპის კომიტეტის (CPT) მიერ გაკეთებული ანგარიში ხელმისაწვდომია ინგლისურ ენაზე კომისიის ვებგვერდზე <http://www.cpt.coe.int> პარ. 46, გვ. 24.

^{ix} *ibid*

	<p>იყო საჭირო, რომელიც შეამცირებდა ან დაარეგულირებდა სასჯელაღსრულებით დაწესებულებებში მყოფ ადამიანთ რაოდენობას. თუმცა, ხელისუფლება კვლავაც აგრძელებს “ნულოვანი ტოლერანტობის” პოლიტიკის გატარებას, რაც შემდეგი მონაცემებიდანაც ჩანს: გამამართლებელი განაჩენის გამოტანის შემთხვევები 0,07%-ზე დაბალია^x, ხოლო პატიმართა რაოდენობა კი 21,000 აჭარბებს.</p> <p>- წამების აღკვეთის, არაადამიანური, დამამცირებელი მოპყრობისა და დასჯის ევროპის კომიტეტის (CPT) მიერ 2010 წლის 21 სექტემბერს გამოქვეყნებული ანგარიშით, 2009 წელს 20619 დაკავებულიდან 5901 აღენიშნებოდა სხეულის დაზიანება და პოლიციის თანამშრომელთა მხრიდან სასტიკი მოპყრობის ფაქტზე 77 საჩივარი იყო შეტანილი. აქედან არც ერთი საქმე განსახილველად პროკურატურაში არ გადაგზავნილა იმ მიზეზით, თითქოსდა მათში დანაშაულის ელემენტები არ არსებობდა. იგივე ტენდენცია შენარჩუნდა შემდგომაც, როცა პოლიციის ოფიცრების წინააღმდეგ 79 სისხლის სამართლის საქმე აღიძრა. მათ ბრალი ედებოდათ დაკავებულ პირთა წამებაში, სასტიკ მოპყრობასა და ძალის გადამეტებაში, თუმცა, არც ერთი მათგანი არ გასამართლებულა. წამების აღკვეთის, არაადამიანური, დამამცირებელი მოპყრობისა და დასჯის ევროპის კომიტეტის (CPT) რეკომენდაციების საფუძველზე, აღნიშნულ პირებს, ეფექტური გამოძიების შედეგად, პასუხი უნდა ეგოთ მართლმსაჯულების წინაშე, თუმცა</p>
--	---

^x ინფორმაცია აღებულია საქართველოს უმაღლესი სასამართლოს ვებგვერდიდან: http://www.supremecourt.ge/default.aspx?sec_id=129&lang=1.

^x შენიშვნა: აქამდე ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციამ ვერ შეძლო შინაგან საქმეთა სამინისტროდან მოეპოვებინა იმ თანამდებობის პირთა სახელები, რომლებმაც, მინისტრის მოადგილის განცხადებით, 2009 წლის 15 ივნისს უკანონოდ დაარბიეს სანქცირებული მშვიდობიანი დემონსტრაცია.

	<p>პროკურატურა უძღვრის აღმოჩენა წარმოედგინა რაიმე მონაცემი, სადაც აღნიშნული იქნებოდა, რომ რომელიმე ძალოვანი გასამართლდა მათ მიერ ჩადენილი წამების ან სასტიკი მოპყრობის ფაქტზე^{xi}.</p> <p>-ზოგიერთი დროებითი დაკავების იზოლატორი სავალალო მდგომარეობაშია (თბილისის დროებითი დაკავების იზოლატორი №2, ასევე ქუთაისისა და ზესტაფონის იზოლატორები და ა.შ.). წამების აღკვეთის, არაადამიანური, დამამცირებელი მოპყრობისა და დასჯის ევროპის კომიტეტის (CPT) მიხედვით, ზესტაფონის იზოლატორის საკნებში არ არის ბუნებრივი განათება, ისინი ცუდად ნიაველება, არ თბება და არის ანტისანიტარია.</p> <p>-შესწორებების მიხედვით, რომლებიც ეხებოდა კანონს შეკრებისა და მანიფესტაციების შესახებ და, ასევე ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევებს, ადმინისტრაციულ ნიადაგზე დაკავებული პირი შეიძლება მოთავსდეს დროებითი დაკავების იზოლატორში სამ თვემდე ყოველგვარი წინასწარი გარანტიის გარეშე, რომ ის სისხლის სამართლის დამნაშავეა. განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს, რომ ამგვარ პატიმრებს უფლება არა აქვთ შეხვდნენ ოჯახის წევრებს ან გავიდნენ ციხის ეზოში.</p>
<p>- საჭიროა უზრუნველყოფილი იყოს ადამიანის უფლებები და ფუნდამენტური თავისუფლებები.</p> <p>- უნდა შეიქმნას უსაფრთხო გარემო მშვიდობიანი</p>	<p>მიღწევები:</p> <p>საქართველოს მთავრობამ ევროპის საბჭოს ადამიანის უფლებათა დაცვის უმაღლეს კომისრებს თანხმობა მისცა, რომ გაგზავნიდა საერთაშორისო ექსპერტებით დაკომპლექტებულ ფაქტების დამდგენ კომისიას აგვისტოს კონფლიქტის დროს ან მის შემდეგ დაკარგულ ადამიანთა საქმეების გამოსაძიებლად. კომისარმა თომას ჰამარბერგმა</p>

<p>მოსახლეობისათვის, რაც გულისხმობს კერძო საკუთრების დაცვას განსაკუთრებით ისეთ ადგილებში, რომელიც დასახლებულია სხვადასხვა ეთნიკური წარმოშობის საქართველოს მოქალაქეებით.</p>	<p>2010 წლის 29 სექტემბერს გამოაქვეყნა ორი ექსპერტის მიერ მომზადებული ანგარიში^{xii}, რომელიც შეასწორა ევროპის საბჭოს ადამიანთა უფლებების დაცვის კომისარმა. ანგარიშში ხაზგასმულია, რომ პროცესში, რომელიც 2008 წლის აგვისტოს ომის შემდეგ დაკარგული ადამიანების ბედის გარკვევას ეხება, "სერიოზული ხარვეზები" შეინიშნება.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>2008 წლის აგვისტოს ომის შემდეგ ე.წ. ადმინისტრაციულ საზღვართან მიმდებარე ტერიტორიებზე გახშირდა უკანონო დაკავებისა და მძევლად აყვანის ფაქტები. შედეგად, როგორც საქართველოს ხელისუფლების, ასევე ცხინვალის რეჟიმის წარმომადგენლები დაკავებულნი არიან ტყვეთა უკანონო გაცვლით. სასამართლო დარბაზიდან გათავისუფლებული ცხინვალის მკვიდრი ლავრენტი კაზიევი, იბრაგიმ ლალიევი და ვლადიმერ ელოევი გაუჩინარდნენ და აღმოჩნდა, რომ სამი თვე საქართველოს ხელისუფალთა ხელში იყვნენ. 2009 წლის დეკემბერში ევროსაბჭოს ადამიანთა უფლებათა დაცვის უმაღლესი კომისრის ძალისხმევით დაკავებულები ოსეთის მხარეს გადასცეს. მოთხოვნაზე, დაწყებულიყო გამოძიება ოსი ეროვნების პირთა უკანონო დაკავებასთან დაკავშირებით, საქართველოს ხელისუფლებამ უარი განაცხადა, რაც იმით ახსნა, რომ საქმეში 'დანაშაულის ელემენტები არა არსებობდა'.</p> <p>საქართველოს ხელისუფლებამ არ მიიღო ეფექტური ღონისძიებები, გამოეძია სამხრეთ ოსეთის სამი მცხოვრების კაჩიევის, ხუგაევისა და პლიევის საქმე.</p>
---	---

^{xii} საქართველოში 2008 წლის აგვისტოში მომხდარი შეიარაღებული კონფლიქტისას დაკარგულ პირთა გამოძიების საქმეების შემოწმება. <https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?id=1675137>

		<p>რომლებიც აგვისტოს ომის შემდეგ გაუჩინარდნენ. ევროსაბჭოს ადამიანის უფლებათა დაცვის უმაღლესი კომისრის მიერ გამოქვეყნებული ანგარიშის მიხედვით სერიოზული მტკიცებულებები არსებობს, რომ საქართველოს ძალადანი სტრუქტურების ოფიციალური პირები ჩართულნი არიან სამხრეთ ოსეთის მოქალაქეთა გაუჩინარებაში. არავითარი ზომები არ იქნა მიღებული იმის დასამტკიცებლად, რომ აღნიშნულ საქმეში ჩართულ ოფიციალურ პირებს მონაწილეობა არ მიუძღიათ გამოძიებაში.</p>
<p>1.2. საქართველოში ადგილობრივი არჩევნები საერთაშორისო სტანდარტების დაცვით ჩატარდა ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანთა უფლებათა დაცვის ოფისის (OSCE/ODIHR), ასევე ევროსაბჭოს რეკომენდაციების გათვალისწინებით. განსაკუთრებით საჭირო იყო ამომრჩეველთა რეგისტრაცია და საარჩევნო კომისიის გამჭვირვალობა.</p>		
<p>- შესწორებების შეტანა საქართველოს საარჩევნო კოდექსში</p>	<p>განხორციელდა, თუმცა საკითხი კვლავ აქტუალური რჩება</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>სპეციალურად შექმნილმა ჯგუფმა საპარლამენტო და შემდგომში არასაპარლამენტო პოლიტიკური პარტიები გამოავლინა. 2009 წლის იანვრიდან საარჩევნო კოდექსზე მომუშავე ჯგუფმა შესწორებები შეიტანა საარჩევნო კოდექსში, ხოლო საბოლოო ცვლილებები კი მასში 2009 წლის 28 დეკემბერს შევიდა.</p> <p>სამწუხაროდ, ჯგუფმა ვერ მოახერხა აღმოეფხვრა საარჩევნო კოდექსში არსებული ყველა ხარვეზი. ცვლილებები შეეხო მხოლოდ კოდექსის კონკრეტულ ნაწილს, უფრო ზუსტად კი ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნების დარეგულირებას. ცენტრალური საარჩევნო კომისიის შემადგენლობა შეიცვალა. კოდექსში შესული შესწორებებით საჩივრის შეტანის ბოლო ვადა ერთი დღით გაგრძელდა. თბილისის მერის არჩევნებისაგან განსხვავებით, სხვა ქალაქებმა, სადაც თვითმმართველობაა, იმიტომ ვერ</p>

		<p>შედლო მერის პირდაპირ არჩევა, რომ მმართველი პარტიის წარმომადგენლებს არ ჰქონდათ საკმარისად ძლიერი არგუმენტაცია.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>თბილისის საკრებულოს საარჩევნო სისტემის რეფორმა პოზიტიურად უნდა შეფასდეს, რადგანაც ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის ოფისის (OSCE/ODIHR) მიერ თითოეულ მაჟორიტარ დეპუტატზე ხმათა თანაფარდობის შესახებ მიცემული რეკომენდაციები გათვალისწინებული იყო (ეს ნიშნავს, რომ ოლქების მიხედვით მაჟორიტარ დეპუტატთა რაოდენობა თანაბარი უნდა იყოს). 2010 წლის ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნებამდე საარჩევნო კოდექსს გადაეცა მნიშვნელოვანი შესწორებები, ასევე წინასაარჩევნო კამპანიასთან დაკავშირებული ადგილობრივი და საერთაშორისო სადამკვირვებლო ორგანიზაციათა რეკომენდაციები, რომლებიც არ იქნა მიღებული და გაზიარებული. განსაკუთრებით კი ისინი, რომლებიც ადმინისტრაციული რესურსების გამოყენებას და კამპანიების წარმართვას ეხებოდა. 2010 წლის ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნებამდე საარჩევნო კანონმდებლობის გაუმჯობესება იყო იმ მთავარ გამოწვევათა შორის, რომლის წინაშეც იდგა როგორც მმართველი პარტია, ასევე ოპოზიციური პარტიები.</p>
<p>- წინასაარჩევნო გარემო და ადმინისტრაციული რესურსების ბოროტად გამოყენების საკითხი</p>	<p>არ განხორციელდა</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>წინასაარჩევნო გარემოს კუთხით გათვალისწინებული წესები და პროცედურები უკავშირდება ადმინისტრაციული რესურსების ბოროტად გამოყენებას, რაც მას ერთიან საარჩევნო კოდექსში შესწორებების შეტანამდე არ შეხებია. შესაბამისად, სწორედ იგივე ნაკლოვანებები</p>

		<p>დაფიქსირდა, რაც 2008 წელს, წინა არჩევნების დროს.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>11 პოლიტიკურ პარტიასა და ცენტრალურ სარჩევნო კომისიას შორის მემორანდუმზე ხელის მოწერა წინგადადგმულ დადებით ნაბიჯად შეიძლება ჩაითვალოს. ამ ხელმოწერით ორგანიზაციებმა პასუხისმგებლობა აიღეს, რომ ერთნაირად განმარტავდნენ საარჩევნო კოდექსის ადმინისტრაციული რესურსების გამოყენების მარეგულირებელ მუხლებს. დამატებითი ძალისხმევა საარჩევნო ადმინისტრაციისაგანაც იყო საჭირო, რათა იგი ადმინისტრაციულ რესურსებთან დაკავშირებული ხარვეზების აღმოსაფხვრელად მიმართულიყო.</p>
<p>- არჩევნების დღე და პროცედურები</p>	<p>განხორციელდა, თუმცა საკითხი კვლავ აქტუალური რჩება</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>2010 წლის 30 მაისს საქრთველოში ადგილობრივი არჩევნები ჩატარდა.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>არჩევნების დღეს საარჩევნო უბნების მიმდებარე ტერიტორიაზე პოლიტიკური სუბიექტების აქტივისტთა ფართომასშტაბიანმა აგიტაციამ უკიდურესი შეშფოთება გამოიწვია. ასეთი ქმედება შეიძლება ჩაითვალოს, როგორც ამომრჩეველთა თავისუფალ ნებაზე ზეგავლენის მცდელობა.</p> <p>არჩევნების დღეს უბნების მიხედვით კვლავაც დაფიქსირდა ადმინისტრაციის თანამშრომელთა არაადეკვატური კვალიფიკაციის დონე და სხვადასხვა სახის ლოგისტიკური პრობლემები (მასალის ნაკლებობა, ტექნიკური აღჭურვილობა მწყობრიდან იყო გამოსული).</p>

		<p>გარდა ამისა, კენჭისყრისას დაფიქსირდა რამდენიმე საკმაოდ მძიმე დარღვევაც (როგორებიცაა: საარჩევნო უბანზე დამკვირვებლებისთვის მუშაობის შესაძლებლობის შეზღუდვა, დამკვირვებლებზე მომხდარი ზეწოლისა და დაშინების ფაქტები, სხვისი პირადობის მოწმობით ხმის მიცემა და ა.შ.).</p>
<p>- საჩივრების განხილვის პროცესი</p>	<p>არ განხორციელებულა</p>	<p>2010 წელს ცვლილებები არ მომხდარა</p> <p>საჩივრის განხილვის პროცესის გასაანალიზებლად შეიძლება გამოიყოს სამი ძირითადი მიმართულება. საარჩევნო გარემოს ადმინისტრირებაში ჩართულმა ინსტიტუციებმა (ცესკო, საოლქო სასამართლო) ვერ მოახერხეს განეხილათ საჩივრები, რადგან საფუძვლიანად ვერ შეისწავლეს საკითხები და გადაწყვეტილების მიღებაზე ფაქტობრივმა გარემოებებმა იქონია გავლენა. როდესაც განიხილება საარჩევნო ადმინისტრაციის დაბალი თანამდებობის პირთა მიერ ჩადენილი დარღვევები, ცესკო, ასეთ შემთხვევაში სუბიექტური და მიკერძოებულია. ეს კი იმას გულისხმობს, რომ მოსარჩელების/განმცხადებლების მიერ დაბარებულ მოწმეებს არ მოსთხოვეს ახსნა-განმარტება, მტკიცებულებები სათანადოდ არ შემოწმდა, დამატებითი ინფორმაცია არ მოითხოვეს, ქვედა რგოლის საარჩევნო ორგანოების მიერ წარმოდგენილი ინფორმაცია არ გადამოწმებულა.</p> <p>გარკვეულ შემთხვევებში ერთი და იგივე დებულება სხვადასხვანაირად იყო განმარტებული და მოერგო ზოგიერთი პოლიტიკური პარტიის ინტერესებს. ერთი საქმის განხილვისას, საარჩევნო ადმინისტრაცია ფაქტობრივი გარემოებების განსაზღვრისა და დამნაშავეების პასუხისგების საკითხი დაყენების ნაცვლად,</p>

		<p>დაინტერესებული იყო საქმის განხილვისათვის თავის ასარიდებლად წარმოდგენილ საჩივრებში შეცდომები მოენახა.</p> <p>ისეთ შემთხვევებში, როდესაც საჩივარი დაკმაყოფილდა, სამართალდამრღვევებს ჩადენილი დანაშაულის არაადეკვატური სანქციები დაეკისრათ. კომისიებმა განიხილა საქმეები, სადაც კომისიათა დაბალი რგოლის წევრების მიერ ჩადენილი დარღვევებისათვის მინიმალური სანქციები იყო დაწესებული.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>ცესკო, სააარჩევნო კომისიის წევრები და თავმჯდომარეები განმცხადებლებს ხშირად აღიქვამდნენ თავიანთ ოპონენტებად და, გარკვეულ შემთხვევებში, მათ მიერ გამოვლენილი აგრესია პირად შეურაცხყოფაში გადადიოდა. ასეთი განხილვებისას მხარეები ვერ ახერხებდნენ განეხილათ ან შეეფასებინათ ფაქტობრივი გარემოებები და ამიტომაც არაადეკვატურ გადაწყვეტილებებს იღებდნენ. ასეთი საარჩევნო დარღვევები სარისკო იქნება და მომავალ არჩევნებზე მრავალმხრივ იმოქმედებს.</p>
<p>- ამომრჩეველთა სიების დახვეწა</p>	<p>განხორციელდა, თუმცა საკითხი კვლავ აქტუალური რჩება</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>საქართველოს ამომრჩეველთა ერთიანი სიების (VL) შედგენა სხვადასხვა სახელმწიფო უწყებიდან მიღებულ მონაცემებზე დაყრდნობით მოხდა. ამომრჩეველთა ერთიანი სიის უდიდესი ნაწილი ეყრდნობა საქართველოს სამოქალაქო რეესტრიდან (CRA) მიღებულ მონაცემებს.</p> <p>2009 წლის დეკემბერში, საქართველოს ერთიან საარჩევნო</p>

	<p>კოდექსში (UEC) შესული შესწორებების საფუძველზე 11 პოლიტიკურ პარტიას შესაძლებლობა მიეცა მთელი საქართველოს მასშტაბით გადაემოწმებინა ამომრჩეველთა სიები ე.წ. კარ და კარ სისტემის პრინციპით.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>ამომრჩეველთა სიების გაუმჯობესების კუთხით, საკმარისი სტრატეგიული ხედვის არარსებობის გამო, ამომრჩეველთან დაკავშირებით თავიდანვე შეიქმნა სხვადასხვა ტიპის პრობლემა. კერძოდ კი: ამომრჩეველთა ნაწილმა თბილისში გადასვლის გამო შეიცვალა მისამართი, რომელზეც რეგისტრირებული იყო, ზოგმა ამომრჩეველმა, ბინის მეპატრონის თხოვნით, გააუქმა საცხოვრებლის რეგისტრირებული მისამართი, ხოლო ზოგ ამომრჩეველს კი საერთოდ არ ჰქონდა მისამართი. ზემოთ აღნიშნული მოქალაქეების ჯგუფისათვის ხარვეზების მოსაგვარებლად ცესკომ განკარგულება გასცა, რომლის თანახმადაც ყველა მოქალაქეს შესაძლებლობა მიეცემოდა, ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნებში მიეღო მონაწილეობა.</p> <p>არჩევნების დღეს იყო შემთხვევები, როდესაც ამომრჩეველთა ერთიან სიებში (VL) მაინც მოხვდნენ ის პირები, რომელთა მისამართი (სიებში მითითებული) უკვე დიდ ხნის განმავლობაში ძალადაკარგულად ითვლებოდა (ცესკოს მიხედვით). ეს იმას ნიშნავს, რომ საძიებელ სისტემაში კონკრეტული მოქალაქის სახელისა და გვარის მითითებით, რომელმაც შეიცვალა საცხოვრებელი ადგილი, მისი ძველი მისამართი იყო დაფიქსირებული, რაც ბინის მეპატრონეების უპურადლებობით არის გამოწვეული.</p> <p>მიუხედავად იმისა, რომ ამომრჩეველთა სიები</p>
--	--

	<p>გაუმჯობესდა, პოლიტიკურ პარტიებს შესაძლებლობა და ფინანსური რესურსები მიეცათ სიების გადასამოწმებლად, რამაც ამომრჩეველთა ერთიანი სიების მიმართ ამომრჩეველთა ნდობის გაზრდას შეუწყო ხელი. თუმცა, ეს საკმარისი არ არის და ამომრჩეველთა სიების კიდევ უფრო დასახვეწად კვლავ მნიშვნელოვანი სამუშაო ჩასატარებელი. ამ თვალსაზრისით, ძალიან მნიშვნელოვანი იყო ცესკოს, სამოქალაქო და საჯარო რეესტრების წვლილი, ვინაიდან აღნიშნული უწყებების პასუხისმგებლობა მოქალაქეთა რეგისტრაციაა. სხვა უწყებების ძალისხმევითაც (ლტოლევილთა და იძულებით გადაადგილებულ პირთა განსახლების სამინისტრო, შინაგან საქმეთა სამინისტრო და ა.შ.) უნდა ჩამოყალიბდეს ამომრჩეველთა სიები, რომლის შეჯერებაც უნდა მოხდეს ცესკოსა და საქართველოს სამოქალაქო რეესტრში (CRA) არსებულ ელექტრონულ მონაცემთა ბაზებთან. ყველა შესაბამისი უწყების ელექტრონულ მონაცემთა ბაზაში არსებული ინფორმაცია ჯერ კიდევ არ არის შეჯერებული. აუცილებელია, გადაიჭრას მოქალაქეთა იმ ჯგუფთან დაკავშირებული პრობლემები, რომლებიც ეხება მუდმივი საცხოვრებელი მისამართის არქონას ანდა რეგისტრირებული საცხოვრებელი ადგილის მისამართის შეიცვალას.</p>
--	--

ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმის მე-2 და მე-3 სფერო

ბიზნესისა და საინვესტიციო პირობების გაუმჯობესება, რაც გულისხმობს პრივატიზაციის უფრო გამჭვირვალე პროცესს, ასევე კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის გაგრძელებას. საჭიროა ეკონომიკური განვითარების წახალისება და ძალისხმევის გაუმჯობესება სიღარიბისა და სოციალური ინტეგრაციის დასაძლევად. ხელი უნდა შეეწყოს მდგრად განვითარებას, რაც, თავისთავად, გულისხმობს გარემოს დაცვას. ასევე უნდა მოხდეს ეკონომიკური საკანონმდებლო და ადმინისტრაციული პრაქტიკის ერთმანეთთან დაახლოება (მე-2 და მე-3 პრიორიტეტული სფეროები).

2.1. ბიზნესისა და საინვესტიციო პირობების გაუმჯობესება		
- ბიზნესისათვის პირობების გაუმჯობესება	განხორციელების პროცესშია	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>მსოფლიო ბანკის საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის მიხედვით, 2011 წელს ბიზნესის წარმოების მაჩვენებლის თანახმად, მეთოდოლოგიური ცვლილებების შემდეგ^{xiii} საქართველომ, რომელიც გასულ წელს მე-13 ადგილას იყო, მე-12 ადგილზე გადაინაცვლა. საქართველო ისევ რჩება ერთადერთ აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნად, რომელიც ბიზნესის დარგში მარეგულირებელი რეფორმის გატარების ტემპით სიაში პირველ 15 ქვეყნას შორის მოხვდა. გასულ წლებთან შედარებით საქართველომ გამოასწორა შემდეგი მაჩვენებლები: ბიზნესის ლიკვიდაციით, ხელშეკრულებით დაკისრებული ვალდებულებების შესრულებით, კრედიტის აღებითა (სამართლებრივი უფლებებით) და ინვესტორთათვის უსაფრთხო გარემოს შექმნით.</p> <p>საქართველოში განსაკუთრებით გაუმჯობესდა გაკოტრების პროცედურები აუქციონზე გაყიდვების რეგულაციის დაჩქარებით. ამან კონტრაქტებით გათვალისწინებული ვალდებულების შესრულება კიდევ უფრო გაამარტივა საჯარო აუქციონის პროცედურების დაჩქარებით, კანონით გათვალისწინებული ზომების მაკონტროლებელი კერძო პირების წარმოდგენითა და დავების გადაწყვეტის სიტემის მოდერნიზებით. ქვეყანამ, ასევე მოახერხა, რომ გაეიოლებინა და უფრო ხელმისაწვდომი გაეხადა კრედიტების აღება ცენტრალიზებული გირავნობის რეესტრის დანერგვით, რომლის მონაცემთა ელექტრონული ბაზაც ამჟამად ხელმისაწვდომია. საქართველომ გააუმჯობესა სიტუაცია ინვესტორთა დაცვის კუთხითაც, რაც პროცესის მიმდინარეობისას კორპორაციულ</p>

^{xiii} http://www.doingbusiness.org/reports/doing-business/~/_media/fpdkm/doing%20business/documents/annual-reports/english/db11-chapters/db11-ct.pdf.

	<p>ინფორმაციას უფრო ხელმისაწვდომს ხდის.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>კიდევ მრავალი სამუშაოა ჩასატარებელი ჯანსაღი ბიზნესგარემოს შესაქმნელად. აუცილებელია პროცესების კიდევ უფრო გამჭვირვალობა და კანონის უზენაესობის გაძლიერება კერძო საკუთრების უფლების დაცვის უზრუნველსაყოფად. ასევე საჭიროა, აღიკვეთოს მთავრობის ჩარევა ბიზნესში და გაუმჯობესდეს როგორც კანონის აღსრულება, ასევე სასამართლო სისტემის რეფორმა.</p> <p>საქართველოს ადამიანის უფლებათა დაცვის ომბუდსმენმა თავის უკანასკნელ ანგარიშში აღნიშნა, რომ სასამართლოს დამოუკიდებლობის კუთხით აშკარა პრობლემებია. გასათვალისწინებელია, რომ ქვეყნის პრიორიტეტებს შორისაა სასამართლო სისტემის რეფორმა.</p> <p>ახალგაზრდა ფინანსისტთა და ბიზნესმენტთა ასოციაციის თანახმად, კერძო საკუთრების უფლების დაცვა კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი საკითხია, რომელიც საქართველოს ბიზნესგარემოზე მნიშვნელოვანწილად მოქმედებს^{xiv}. საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველოს მიხედვით, ქვეყანაში კერძო საკუთრებაზე კანონდარღვევის ფაქტებმა იმატა^{xv}. ალბათ, ამის ყველაზე აშკარა მაგალითია ანაკლიაში მესაკუთრეთა მდგომარეობა. კურორტის მშენებლობა ჯერ კიდევ არ დამთავრებულა. მესაკუთრეებმა, რომელთაც წლების მანძილზე თავიანთ სახელზე ჰქონდათ ქონება რეგისტრირებული, აღმოაჩინეს, რომ სამოქალაქო რეესტრის მიხედვით, მათი ქონება სახელმწიფოს მფლობელობაშია გადასული.</p>
--	--

^{xiv} <http://www.humanrights.ge/index.php?a=main&pid=12484&lang=eng>

^{xv} <http://www.humanrights.ge/index.php?a=main&pid=12484&lang=eng>

		<p>საკუთრების უფლებაზე დარღვევათა ამ ახალ ტალღას წინ უძღოდა სხვა დარღვევები, რაც ასევე უკავშირდებოდა მთავრობის მიერ საინიციატივო პროექტის განხორციელებას ტურიზმის განვითარების კუთხით. მაგალითად, 2006/7 წლებში დარღვევის ფაქტებზე არსებობდა დოკუმენტები, რომლებიც ეხებოდა სინდალს და ასევე თბილისის ერთ-ერთ უბანში, რიყეზე მდებარე რესტორნების ადებს (ვინაიდან ძვირად შეფასებული საკუთრება ახლოს იყო ძველ თბილისთან და ცვლიდა მის იერ-სახეს).</p> <p>ასეთ პრობლემებზე არასასურველი ზეგავლენა ახალი ბიზნესის წამოსაწყებლად პროცედურების გამარტივებით კომპენსირდებოდა.</p>
<p>- საბაჟო სფეროში მიმდინარე რეფორმები</p>	<p>განხორციელების პროცესშია</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>ახალი საგადასახადო კოდექსი ძალაში შედის 2011 წელს, რომელიც აქამდე ცალკე კანონმდებლობით მოქმედი საგადასახადო კოდექსის დებულებებს გააერთიანებს. საბაჟო ტარიფი ისევ 5%-დან 12%-მდე რჩება, მაგრამ 2006 წლის სექტემბრიდან ზოგიერთ საქონელზე გათვალისწინებული საბაჟო გადასახადი 0% ოდენობით აღარ არის გათვალისწინებული.</p> <p>ხელისუფლებამ ე.წ. “ოქროს სიით” საქონელზე იმპორტ/ექსპორტის კრიტერიუმები გაამარტივა, რაც სანდო იმპორტ/ექსპორტზე საბაჟო შემოწმების გამარტივებას გულისხმობს.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>საბაჟო და საგადასახადო კოდექსის გაერთიანების მოწინააღმდეგენი თვლიან, რომ საბაჟო და საგადასახადო ნორმები უნდა გაიმიჯნოს. I&N აუდიტის მიხედვით, კანონში არსებობს ხელღონური დაბრკოლება, რომელიც</p>

		<p>ბიზნესმენებისათვის საქმეს ართულებს. I&N აუდიტის მტკიცებით, ამ ორი კოდექსის შერწყმამ კანონმდებლობა შეიძლება სრულებითაც არ გააუმჯობესოს.</p> <p>აუცილებელი სამართლებრივი აქტებისა და რეგულაციების არარსებობა ხელს უშლის საბაჟო კოდექსის ჩამოყალიბებას და ეკონომიკაში ჩართული პირებისათვის საბაჟო წესებს ნაკლებად გამჭვირვალეს ხდის. უფრო მეტი ყურადღება უნდა დაეთმოს ფასებსა და საბაჟო კონტროლის შემდგომ პერიოდს.</p>
<p>- საგადასახადო რეფორმა</p>	<p>განხორციელების პროცესშია</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>სექტემბერში პარლამენტმა ახალი საგადასახადო კოდექსი მიიღო. იგი 2011 წელს შევა ძალაში, რომლის მიხედვითაც გადასახადების უმეტესობაზე ტარიფი უცვლელი რჩება, რაც გააფართოებს საგადასახადო ბაზას.</p> <p>ახალი საგადასახადო კოდექსი კიდევ უფრო ზრდის გარკვეულ სააქციზო გადასახადს და, ახალი კანონისგან განსხვავებით, ეს შესწორებები 2010 წლის პირველი აგვისტოდან უკვე ძალაშია შესული. ასევე გაიზარდა ჯარიმები საგადასახადო ნორმების დარღვევებზე.</p> <p>ახალი საგადასახადო კოდექსი ნერგავს “მცირე ბიზნესისა” და “მიკრო ბიზნესის” ახალ კატეგორიებს.</p> <p>ახალი საგადასახადო კოდექსით არასამთავრობო ორგანიზაციების პერსონალისათვის საშემოსავლო გადასახადი 12%-ის ნაცვლად 20%-ით განისაზღვრება და საგადასახადო სფეროში ომბუდსმენის თანამდებობა შეიქმნება. პარლამენტის თავმჯდომარესთან შეთანხმებით პრემიერ მინისტრი დანიშნავს ომბუდსმენს, რომელმაც პარლამენტის საფინანსო და საბიუჯეტო საქმეთა კომიტეტს ერთწლიანი ანგარიში უნდა წარუდგინოს.</p> <p>2010 წელს ევროკავშირის სხვადასხვა წევრ ქვეყანასთან</p>

		<p>ხელი მოეწერა ხელშეკრულებას ორმაგი დაბეგვრის შესახებ. მსგავსი ხელშეკრულებები ევროკავშირის სხვა ქვეყნებთანაც მზადდება, რაც მალე უნდა დასრულდეს. ნოემბერში პარლამენტმა გადაწყვიტა, გადაედო საკონსტიტუციო ცვლილებების მიღება, რომლის მიხედვითაც მთავრობამ უნდა შეაჩეროს გადასახადების გაზრდა, ყოველ შემთხვევაში, რეფერენდუმამდე, თუმცა ეს არ ეხება აქციზურ ვალდებულებებს.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>დამოუკიდებელ აუდიტთა და ბიზნესმენტა ნაწილს (მცირე მეწარმეთა ასოციაცია I&N აუდიტი^{xvi}) სჯერა, რომ ახალი საგადასახადო კოდექსი გამოსწორების მაგივრად კიდევ უფრო გააუარესებს ბიზნესგარემოს. ისინი მიუთითებენ კანონმდებლობაში არსებულ სისუსტეებზე ტერმინოლოგიის, ცნებებისა და განმარტებების კუთხით.</p> <p>კანონში განმარტებები ხანდახან იმდენად ფართოა, რომ ის სერიოზულ პრობლემებს წარმოშობს. ადგილობრივ ექსპერტებსა და ბიზნესის წარმომადგენლებს საგადასახადო სისტემაში არსებულ განსაკუთრებულ პრობლემებზე არაერთხელ მიუთითებიათ. იგულისხმება რთული პროცედურები და გარკვეულ მუხლებზე ორმაგი ინტერპრეტაციის შესაძლებლობა.</p> <p>საგადასახადო ორგანოებს შეუნარჩუნდება მნიშვნელოვანი როლი და მომხმარებელთან შედარებით მეტი უფლებებით ისარგებლებს. მომხმარებელს უნდა წარედგინოს სანქციები, მაგრამ სახელმწიფო პასუხს არ აგებს ვალდებულებათა შეუსრულებლობაზე. საგადასახადო ორგანოებს შეუძლია, ვალის დაფარვის მიზნით აღებული ვალდებულებების</p>
--	--	---

^{xvi} http://www.messenger.com.ge/issues/2131_june_21_2010/2131_salome.html

		<p>შესრულებაზე ფული მოითხოვოს. ეს ეწინააღმდეგება კონსტიტუციას, რადგან მცირდება ადგილობრივი სამთავრობო ინსტიტუციების უფლებები, რომელთაც კონსტიტუციური უფლებამოსილება აქვთ, თავიანთ სფეროებში ქონების გადასახადზე დაადგინონ ტარიფები. I&N აუდიტმა შეაჯამა აღნიშნული პროცესები და დასძინა, რომ ახალი საგადასახადო კოდექსით მთავრობას კიდევ უფრო მეტი ძალაუფლება აქვს მინიჭებული.</p>
<p>- მაკროეკონომიკური სტაბილურობა</p>	<p>განხორციელების პროცესშია</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>საქართველოს მაკროეკონომიკური პოლიტიკის პოზიცია მოიცავს ვალდებულებებს, რომლის ფარგლებშიც უნდა შენარჩუნდეს მოქნილი გაცვლითი კურსი. ეს კი, თავის მხრივ, კაპიტალის შემოდინებით გარე მდგრადობის მთავარი ფაქტორია.</p> <p>საქართველოს ეროვნული ბანკის რეფორმა გამოირჩევა სხვა საფინანსო რეფორმებისაგან. ბანკის ზედამხედველობის ფუნქციები აღდგა და კიდევ უფრო გაძლიერდა (2010 წლიდან საქართველოს ეროვნულ ბანკს, გაზრდილი დამოუკიდებლობის დონით, შესწევს იმის ძალაუფლება, რომ გააკონტროლოს კომერციული ბანკები, არასაბანკო სადეპოზიტო ინსტიტუციების საკრედიტო კავშირები, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციები, საფონდო ბირჟები და სადაზღვევო კომპანიები).</p> <p>ხელისუფლებამ გადადგა ნაბიჯები საბანკო ზედამხედველობისა და ვადიანი სესხის გაცემის უზრუნველსაყოფად, რომლის ოდენობაც ჯერ კიდევ შეზღუდულია, თუმცა კრედიტის გაზრდის სტიმულირება მაინც მოხდება. 2010 წლის განმავლობაში რისკზე დაფუძნებულ კონტროლზე გადასვლა მოხდა. 2009 წლის სექტემბერში დამტკიცდა კანონში შესული ახალი შესწორებები კომერციული ბანკების შესახებ, რაც მარეგულირებელი მოთხოვნებით ზემდგომი ორგანოებისადმი</p>

	<p>მინიჭებული ძალაუფლების შეცვლას გულისხმობს და ბანკიდან ბანკზე რისკების შეფასებას ემყარება^{xvii}.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>მსოფლიო ბანკის ბოლო კვლევის თანახმად (ოპერაცია და პროგრამის შინაარსი, საქართველო, მეორე პოლიტიკური განვითარების ოპერაცია^{xviii}), საქართველოს წინაშე დგას რიგი მნიშვნელოვანი, მაგრამ მართვადი მაკროეკონომიკური რისკები და სისუსტეები.</p> <p>ერთი მხრივ, გაურკვევლობას ქმნის გლობალური ეკონომიკური პერსპექტივა; გაუარესების განახლებით შეიძლება დაზარალდეს გარემო, რაც ნეგატიურად აისახება ექსპორტზე, ფულად გზავნილებზე, უცხოურ ინვესტიციებსა და კერძო კაპიტალის შემოდინებაზე.</p> <p>მეორე მხრივ, განახლებულმა შიდა და რეგიონულმა დაძაბულობამ, შეიძლება უარყოფითად იმოქმედოს ინვესტორთა და მომხმარებელთა ნდობაზე.</p> <p>აგრეთვე, შიდა ინვესტორთა პერსპექტივა შეიძლება არ გამართლდეს, რაც ხელის შემშლელი ფაქტორი იქნება კერძო სექტორისათვის, მათთვის ხელმისაწვდომი აღარ იქნება კრედიტის აღება, ვინაიდან საბანკო სექტორი სიფრთხილით მოეკიდება გრძელვადიანი სესხის გაცემას.</p> <p>ეს პროცესები ხელს შეუშლის ეკონომიკურ აღმავლობას. შედეგად, საჭირო გახდება დამატებითი გარე რეგულაციები,</p>
--	--

^{xvii} http://www.nbg.gov.ge/uploads/publications/annualreport/2009/annual_report_eng_web.pdf

^{xviii} http://www.wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2010/08/20/000334955_20100820032915/Rendered/PDF/549720revised01ecord100R20101018411.pdf

		<p>მათ შორის, რეალური გაცვლითი კურსის გარდაქმნა, დაგეგმილი სახელმწიფო ხარჯების შემცირება და დამატებითი ოფიციალური დაფინანსება. ვალზე შეღავათიანი პირობებით სასურველია სტაბილური გარანტიების არსებობა.</p>
<p>- სახელმწიფო ფინანსების მართვა</p>	<p>განხორციელების პროცესშია</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>პრიორიტეტული რეფორმები განხორციელდა სახელმწიფო დაფინანსების მართვის რეფორმის სტრატეგიის ფარგლებში, რაც ახალი საბიუჯეტო კოდექსის განვითარებას წარმოადგენს და 2010 წლის იანვარში შევიდა ძალაში^{xix}. სახელმწიფოს შიდა აუდიტისა და შემოწმებს შესახებ ახლად მიღებული კანონის შესაბამისად, სახელმწიფოს ფინანსური რეფორმის ერთ-ერთი უმთავრესი მიმართულება სამოქალაქო სექტორში საერთაშორისო საბუღალტრო სისტემისა და შიდა აუდიტის ინსტიტუტის დანერგვა იყო. ამ კანონის მიღებამ 2010 წლის მაისში სახელმწიფოს შიდა კონტროლის ეროვნული ცენტრის შექმნა გამოიწვია. მთავრობის გადაწყვეტილების გამო ფინანსური სექტორი წარუმატებლობას განიცდიდა, არ გამოყენებინა ხარჯები საშუალოვადიან პერსპექტივაში (MTEF) 2008-2010 და 2009-2011 წლების ბიუჯეტირების პროცესში. ბოლო წლებში საქართველოს ბიუჯეტში საერთოდ არ გამოყენებულა აღნიშნული სქემა, ვინაიდან ბიუჯეტში მნიშვნელოვანი ცვლილებების შეტანის საჭიროების ნაცვლად საბიუჯეტო პრიორიტეტებში უფრო სწრაფი და გაუმართლებელი ცვლილებები შევიდა.</p> <p>მთავრობა ამზადებს ყოველწლიურ სტრატეგიულ დოკუმენტს სახელწოდებით “ძირითადი მონაცემები და</p>

^{xix} http://mof.ge/show_law.aspx?id=419

	<p>მიმართულებები” (BDD), რომელშიც ხაზგასმულია საშუალოვადიანი რეფორმების პროგრამა და ამოცანები. იგი უზრუნველყოფს საშუალოვადიან მაკროეკონომიკურ სტრუქტურას, ფისკალურ რესურსებსა და ფისკალურ დაფინანსებას. ასევე მოიცავს ინდივიდუალური სექტორული სტრატეგიის დეტალურ აღწერილობას დასახული ამოცანების მისაღწევად. 2011-2014^{xx} წლების ძირითადი მონაცემები და მიმართულებები პარლამენტს დასამტკიცებლად წარედგინა.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>მსოფლიო ბანკის პროგნოზით^{xxi}, საქართველოსთვის მიცემული ვალის მაჩვენებელი გათვალისწინებულია დარჩეს პირობით ზღვარზე საკმაოდ დაბლა, მაგრამ ვალის მართვა, მომსახურების გრაფიკის მიხედვით, მოითხოვს მის გაქვითვას 2013 წლისათვის. სახელმწიფოს მიერ არსებული საგარეო ვალის მიმდინარე ღირებულება განისაზღვრება 2009 წლის მთლიანი შიდა პროდუქტის 25.8 პროცენტით, რაც 2011 წლისათვის 34.4 პროცენტით გაიზარდა.</p> <p>სახელმწიფოს საგარეო ვალის მომსახურების კოეფიციენტი განისაზღვრა პირობით ზღვარზე 25 პროცენტით დაბლა. 2013 წლისათვის რამდენიმე მსხვილი გადასახადია დაგეგმილი, რომელიც ერთმანეთს ემთხვევა, მათგან განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანია ორი: ერთია \$500 მილიონი ევრობლიგაცია, ხოლო მეორე – საერთაშორისო საფინანსო ფონდის პროგრამით აღებული ვალი.</p>
--	---

^{xx} http://www.mof.ge/common/get_doc.aspx?doc_id=8113

^{xxi} http://www.wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2010/08/20/000334955_20100820032915/Rendered/PDF/549720revised01ecord100R20101018411.pdf

		<p>სახელმწიფოს საგარეო ვალის მომსახურების კოეფიციენტი მოსალოდნელია 2009 წელს 5.2 პროცენტიდან 2012 წლისათვის 7.9 პროცენტამდე გაიზარდოს და უკვე 2013 წლისათვის მან შესაძლოა, მიაღწიოს 18.8 პროცენტს.</p> <p>შემოსავლებზე ვალის მომსახურების კოეფიციენტი იმავე სისტემას მიჰყვება. საქართველომ, წინასწარ, 2013 წლამდე ვალის მომსახურების გრაფიკის სამართავად და მისი თანდათანობით დაფარვის მიზნით, უნდა შეაფასოს საკუთარი შესაძლებლობები. მთავრობა აღნიშნავს, რომ ის აპირებს ჩართოს ბაზრები ვერობლივაციების დამატებით დასაფინანსებლად.</p>
<p>-სოციალური დაცვა</p>	<p>განხორციელების პროცესშია</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>2010 წლის საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის მეოთხედი განსაზღვრულია სოციალური პროგრამებისათვის^{xxii}, რაც აშკარად ცხადყოფს, რომ საქართველოს მთავრობა ამ სფეროს ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრიორიტეტად მიიჩნევს.</p> <p>2010 წელს მთავრობამ სოციალური დაცვის სისტემის რეფორმირებისათვის და სიღარიბის ზღვარის შესამცირებლად რიგი მნიშვნელოვანი ღონისძიებები გაატარა. ასევე განხორციელდა ინსტიტუციონალური რეფორმები, კერძოდ, მოხდა სოციალურ მუშაკთა მომსახურებისა და სოციალური მომსახურების სააგენტოების რეგიონული საბჭოების ინსტიტუციონალიზაცია.</p> <p>2010 წლის თებერვალში მთავრობამ მოიწონა მინიმალური სტანდარტები სახელმწიფო სადაზღვევო პროგრამაში სამედიცინო მომსახურების მომწოდებელთა მონაწილეობის</p>

^{xxii} http://www.mof.ge/common/get_doc.aspx?doc_id=7372

	<p>კუთხით. სამოქმედო გეგმასა და დოკუმენტში ხაზგასმულია 2010-2015 წლების სახელმწიფო სტრატეგია ჯანმრთელობის ხელშეწყობის შესახებ, რომელიც უკვე მზადაა და ორივე დოკუმენტი საქართველოს პარლამენტს განსახილველად წარედგინება.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>საქართველომ საჭიროა, დაუცველი პირების დასაცავად, გააგრძელოს ეფექტური სოციალური უსაფრთხოების ქსელის გააუმჯობესება. მან ასევე უნდა უზრუნველყოს საშუალოვადიან პერიოდში გაზრდილი ფინანსური დახმარების უფრო თანაბრად გადანაწილება. ეს მოითხოვს როგორც სოციალური ტრანსფერების ეფექტურობის მუდმივ გაუმჯობესებას, ასევე ჯანდაცვისათვის უფრო ხელმისაწვდომი სისტემის დანერგვას, რაც ჯანდაცვის სფეროში არსებული ფინანსური სისტემის გაძლიერებით იქნება შესაძლებელი. სოციალური ტრანსფერების რეფორმა მხარს უჭერს ორმხრივ სტრატეგიას. ერთი მხრივ, გაგრძელდეს მიზნობრივი სოციალური დახმარების (TSA) პროგრამის ეფექტურობის გაუმჯობესება, ხოლო მეორე მხრივ, შემუშავდეს სოციალური ქსელის უსაფრთხოების სტრატეგია. ეს მოიცავს არამიზნობრივი სოციალური ტრანსფერების ზომების კონსოლიდაციას, რაც მიზნობრივი სოციალური დახმარების პროგრამით არის გათვალისწინებული. ჯანდაცვის სისტემაში გატარებული რეფორმები, ასევე, ხელს შეუწყობს ორმხრივ სტრატეგიას. ერთი მხრივ, გატარებული მოსახლეობისათვის სამედიცინო დაზღვევის პროგრამები უფრო მეტ სოციალურად დაუცველ პირს მოიცავს, ხოლო მეორე მხრივ, ნაწილობრივად სახელმწიფოს მიერ დაფინანსებული ახალი სამედიცინო დაზღვევის პროგრამა კიდევ უფრო გააძლიერებს საზოგადოების ზედამხედველობას სამედიცინო დაზღვევის</p>
--	---

<p>-სიღარიბის დაძლევა</p>	<p>განხორციელების პროცესშია</p>	<p>სექტორში.</p> <p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>სამედიცინო დაზღვევის პროგრამა მიზნად ისახავდა რეფორმების გატარებას სიღარიბის ზღვარს მიღმა მყოფი მოქალაქეებისათვის. ამიტომ იგი ავალდებულებს კერძო სადაზღვევო კომპანიებს, საქართველოს რეგიონებში საავადმყოფოების განახლებასა და მშენებლობაში მიიღონ მონაწილეობა და, ამასთან, მოსახლეობას სამედიცინო დახმარება გაუწიონ.</p> <p>2010 წლის ივნისში შეიქმნა მიზნობრივი სოციალური დახმარების სისტემა. იმავე დროს აღნიშნული სისტემის საშუალებით გადამოწმდა ახლად მიღებული კრიტერიუმები, რომელიც განსაზღვრავს, ოჯახები თავიანთი სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობით არიან თუ არა სიღარიბის ზღვარს მიღმა. საქართველოს მთავრობამ ასევე დაადგინა ახალი წესები, რომლებიც ხელმძღვანელობას უწევს სოციალურად დაუცველი ოჯახებისათვის ერთიანი მონაცემთა ბაზის შექმნას. იმავე დროს, აფასებს სოციალურად დაუცველი ოჯახების სოციალურ-ეკონომიკურ მდგომარეობას და აკონტროლებს არიან თუ არა ისინი რეგისტრირებულნი.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>UNICEF-ის მიერ ჩატარებული სოციალური უზრუნველყოფის მონიტორინგის კვლევის თანახმად შეფასდა სიღარიბის კოეფიციენტი, რომელიც 25.7 პროცენტით განისაზღვრა (20.1% ქალაქებში, ხოლო 31.5% სოფლებში). უკიდურესი სიღარიბის მაჩვენებელი 9.9 პროცენტია. ოჯახების 50.9 პროცენტი კი აცხადებს, რომ მათი ეკონომიკური მდგომარეობა გასული წლის განმავლობაში გაუარესდა.</p>
---------------------------	---------------------------------	--

		<p>მხოლოდ 2.3 პროცენტის თქმით ის გაუმჯობესებულია. ეკონომიკური მდგომარეობის გაუარესების მიზეზად ყველაზე უფრო ხშირად სამუშაოს დაკარგვა სახელდება^{xxiii}.</p> <p>უმუშევრობის მაჩვენებელი გაიზარდა. 2007 წელს ის 13.3 პროცენტი იყო, 2008 წლისთვის კი 16.5 პროცენტამდე ავიდა და 2009 წელს მან 18.5 პროცენტს მიაღწია. 2010 წლის მსოფლიო ბანკის გლობალური მონიტორინგის ანგარიშის მიხედვით საქართველოში უკიდურესად გაჭირვებულთა ფენა (ადამიანები, რომლებიც \$1.25 ზე ნაკლებს ხარჯავენ დღეში) გაცილებით უფრო მაღალია, ვიდრე სხვა მეზობელ ქვეყნებში^{xxiv}. მაგალითად, აზერბაიჯანელთა 2%-ზე ნაკლებია უკიდურეს სიღარიბეში, განსხვავებით საქართველოსაგან, სადაც უკიდურესი სიღარიბე 10%-ზე მაღალია.</p>
- შრომის კოდექსი	არ განხორციელებულა	<p>2010 წელს ცვლილებები არ მომხდარა</p> <p>შრომის კანონმდებლობის ან მომუშავეთა უფლებების დაცვის კუთხით, როგორცაა, მაგალითად, გაფიცვის უფლება არანაირი პროგრესი არ შეინიშნება. 2006 წლის შრომის კოდექსი, რომელიც ვაჭრობის კავშირთან ყოველგვარი წინასწარი კონსულტაციების გარეშე შეიქმნა, საერთაშორისო შრომის ორგანიზაციის (ILO) სტანდარტებს არ შეესაბამება^{xxv}. ეს კოდექსი ვაჭრობის კავშირსა და დამსაქმებლებს შორის მოლაპარაკებებზე დებულებებს არ შეიცავს, რაც შრომის ორგანიზაციის (ILO) კონვენციით მომუშავეთა ინტერესების დასაცავად გათვალისწინებული.</p>

^{xxiii} http://www.wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2010/08/20/000334955_20100820032915/Rendered/PDF/549720revised01ecord100R20101018411.pdf

^{xxiv} <http://issuu.com/world.bank.publications/docs/9780821383162?mode=embed&layout=http%3A%2F%2Fskin.issuu.com%2Fv%2Fcolor%2Fflayout.xml&backgroundColor=CD74&showFlipBtn=true>

^{xxv} http://www.parliament.ge/index.php?lang_id=GEO&sec_id=69&kan_det=det&kan_id=1909

	<p>არსებული შრომითი კანონმდებლობა არ აკმაყოფილებს ევროკავშირის სტანდარტებს და არ შეესაბამება ევროპის სოციალურ ქარტიას, რომელიც საქართველოს მიერ 2005 წლის ივლისშია რატიფიცირებული. ეს განსაკუთრებით ეხება ისეთ ფუნდამენტურ ასპექტებს, როგორებიცაა: ზეგანაკვეთური მუშაობის ანაზღაურება და სამსახურიდან გათავისუფლების პროცედურები.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>შრომის კოდექსით ზეგანაკვეთური მუშაობის ანაზღაურებისა და სამსახურიდან გათავისუფლების პროცედურების მხრივ ირღვევა ევროპის სოციალური ქარტია, რომელიც 2005 წელს არის რატიფიცირებული საქართველოს მიერ, ანუ იმავე წელს, როცა საქართველომ პირობა დადო, რომ ის პატივს სცემდა საერთაშორისო შრომის ორგანიზაციის კონვენციებს, “შეღავათების ზოგადი სისტემის +” (GSP+) სავაჭრო შეთანხმებიდან დახმარების მისაღებად.</p> <p>საქართველოს ვაჭრობის კავშირის კონფედერაციამ ხაზი გაუსვა ევროკომისიის ანგარიშს, რომელიც ეხება საქართველოს მიღწევებს ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის კუთხით. ევროკავშირმა საქართველოს მთავრობას მისცა მკაფიო გაფრთხილება, რომ თუ საქართველოს უნდა გააგრძელოს სარგებლობა “შეღავათების ზოგადი სისტემით +” (GSP+)^{xxvi} მინიჭებული სავაჭრო უპირატესობით, მაშინ ქვეყნის შრომის კოდექსი უნდა შეიცვალოს.</p> <p>ფართოდაა აღიარებული, რომ საქართველოს შრომის</p>
--	--

^{xxvi} http://www.gtuc.ge/cms/index.php?option=com_content&view=article&id=419:2010-11-08-19-41-58&catid=12:front-page-items&lang=en&Itemid=&date=2011-02-01

		კოდექსი ხელს უშლის ყველა დაინტერესებულ პირს შორის დიალოგის გამართვას.
- კონკურენციის პოლიტიკა	განხორციელების პროცესშია	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>2010 წელს კონკურენციის პოლიტიკის კუთხით ოდნავი განვითარება შეინიშნებოდა.</p> <p>2010 წლის აპრილში სახელმწიფოს ანტიმონოპოლიური სამსახური, რომელიც 5 წლის წინ გაუქმდა, ისევ დაიწყებს ფუნქციონირებას. ახალი უწყების ნაწილი იქნება თავისუფალი ვაჭრობისა და კონკურენციის სააგენტო.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>მიუხედავად ანტიმონოპოლიური სააგენტოს ხელახლა დაარსებისა, კვლავ არის მნიშვნელოვანი სირთულეები, რაც კონკურენტულ ბიზნესგარემოს უკავშირდება, თუკი საქართველოში ასეთი საერთოდ არსებობს.</p> <p>კონკურენციის დარგში არსებული კანონმდებლობის შესაძლებლობები საკმაოდ შეზღუდულია. მომხმარებელთა უფლებების დაცვა და სამართლიანად კონკურენტუნარიანი გარემოს შექმნა მოიხსენიება როგორც ანტიმონოპოლიური სამსახურის აღდგენის მიზანი, თუმცა აღნიშნული სააგენტო ჯერ არ არის უზრუნველყოფილი საჭირო მარეგულირებელი ინსტრუმენტებით.</p> <p>ჩანს, აქამდე კანონმდებლობა ვერ იცავდა მომხმარებელთა უფლებებს, ვერ ახერხებდა ბაზარზე შეეჩერებინა ფირმები, რომ მათ დომინირება თავისი ინტერესებისათვის არ გამოეყენებინა. აგრეთვე, ვერ არეგულირებდა კომპანიათა შერწყმას, რაც უმნიშვნელოვანესი ფაქტორია თავისუფალი ვაჭრობისა და კონკურენციის სააგენტოს დამოუკიდებლობის უზრუნველსაყოფად.</p>

		<p>არ არსებობს მექანიზმები (მაგ.: სამართლის სისტემა, რომელიც ეწინააღმდეგება მონოპოლიურ ქმედებებს და მხარს უჭერს კონკურენციის განვითარებას, ანტიმონოპოლიური კონტროლის სისტემა, შეტყობინებები ან ჯარიმები), რომლებიც ადასრულებს ანტიმონოპოლიური სამსახურის მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებს.</p>
<p>- ვაჭრობის საკითხები</p>	<p>განხორციელების პროცესშია</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>2010 წლის იანვარში საქართველოს კანონმდებლობაში თავისუფალი ვაჭრობისა და კონკურენციის შესახებ შესწორებები იქნა შეტანილი. თებერვალში კი პრეზიდენტმა ახალი დამოუკიდებელი კონკურენციის ორგანოს შესაქმნელად რეზოლუცია გასცა.</p> <p>2010 წლის მარტიდან ძალაში შევიდა შესწორებები საგადასახადო კოდექსის თაობაზე, რომლის მიხედვითაც საბაჟო ტარიფი უნდა მიუახლოვდეს მსოფლიოს ვაჭრობის ორგანიზაციის ტარიფებს. ასევე გათანაბრდა სააქციზო გადასახადი როგორც ადგილობრივად წარმოებულ თამბაქოზე, ასევე იმპორტირებულზე. ეს იმაზე მიანიშნებს, რომ საქართველოს საბაჟო ტარიფები გაუთანაბრდება მსოფლიო ვაჭრობის ორგანიზაციის მიერ წამოყენებულ ვალდებულებებს.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>ახალი კანონმდებლობა და რეგულაციები თავისუფალ ვაჭრობასა და კონკურენციაზე ეფექტურად უნდა შეფასდეს 2011 წელს, ანუ მაშინ, როცა მისი განხორციელება დაიწყება.</p>
<p>2.3 საჯარო მომსახურების რეფორმა სამოქალაქო ადმინისტრაციის კუთხით რეფორმათა განხორციელებისა და განვითარების გაგრძელება მისი მოდერნიზაციის, ანგარიშვალდებულებისა და გამჭვირვალობის მიზნით</p>		

<p>- საჭიროა საჯარო მომსახურების რეფორმის სტრატეგიისა და ლეგალიზაციის მიღება საჯარო სამსახურისათვის კარგი მმართველობისა და გამჭვირვალობის გასაუმჯობესებლად</p>	<p>არ განხორციელებულა</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>2010 წელს საქართველოს კანონმდებლობაში საჯარო სამსახურის კუთხით არავითარი მნიშვნელოვანი ცვლილება არ გატარებულა და არც სტრატეგია არ შემუშავებულა.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>საჯარო სამსახურის ბიურომ (CBS) თავის ვებგვერდზე საჯარო სამსახურის ახალი კოდექსის პროექტი და მთავარი პრინციპები გამოაქვეყნა. მიუხედავად საჯარო სამსახურის ბიუროს (CBS) მიერ გაკეთებული მითითებებისა, რომ აღნიშნულ კოდექსს 2010 წლის ბოლოსათვის უკვე უნდა გაეგვლო საკანონმდებლო პროცესი, ჯერ ეს ოფიციალურად არ მომხდარა.</p> <p>საჯარო სამსახურის კოდექსის პროექტის საჯარო განხილვა არ ყოფილა, იმის მიუხედავად, რომ წარმოდგენილი მართვის ახალი მიდგომებით აქამდე არსებულ სისტემაში მნიშვნელოვანი გარდატეხა მოხდება. პროექტში ყურადღება გამახვილებულია გაზრდილ თავისუფლებაზე მმართველობის კუთხით, სახელმწიფო რეგულაციების შემცირებაზე, სახელმწიფო სამსახურების მარკეტისაზე. თუმცა, პროექტი ვერ უზრუნველყოფს გამჭვირვალობისა და ანგარიშვალდებულების მექანიზმებს, ვერც ისეთ მექანიზმებს, რომლებიც პოლიტიკური იზოლაციის მართვის თავიდან აცილების გარანტი იქნება არა მხოლოდ კანონმდებლობით, არამედ პრაქტიკულადაც.</p>
<p>- საჭიროა გაგრძელდეს საჯარო ადმინისტრირების რეფორმათა განვითარება და მისი მოდერნიზაციის</p>	<p>არ განხორციელებულა</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>2010 წლისათვის ჯერ კიდევ მაღალია რიგი შემფოთებებისა სამსახურის ანგარიშვალდებულებისა და</p>

<p>განხორციელება, ნგარიშგაღებულებისა და გამჭვირვალობის მიზნით.</p> <p>- რეფორმათა შესრულების შეფასება და პრემიების სისტემა</p>		<p>გამჭვირვალობის დონის თვალსაზრისით.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>საქართველოს საჯარო სამსახურში არ არსებობს შესრულების შეფასების სისტემა, თუმცა პრემიების გადახდა ხდება ადმინისტრაციის ყველა საფეხურზე, ასევე საჯარო მოსამსახურეთა ანგარიშზე შემოსავლების მნიშვნელოვანი ოდენობით. ფულადი წახალისების საფუძველი ყოველთვის ნათელი არ არის და პრემიათა გადახდა ხდება ყოველთვის ხელფასზე რეგულარი დანამატის სახით.</p> <p>ინფორმაციის თავისუფლება მოითხოვს, რომ სამინისტროებმა მოცემულ კალენდარულ წელს პრემიათა გაცემის შემაჯამებელი დოკუმენტი წარმოადგინოს. მასში თანახმობა დაცული არ არის. ზოგიერთი სამინისტრო მაღალი თანამდებობის პირებზე გაცემს წლიურ პრემიას, მაშინ, როცა სხვა სამინისტროებმა (თავდაცვისა და შინაგან საქმეთა სამინისტროები) უარი განაცხადეს დაეკონკრეტებინათ ოფიციალური პირებისთვის გადახდილი პრემიების ოდენობა, როგორც საიდუმლო ინფორმაცია. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ პრემიათა მონაცემები საჯაროა და უნდა აღიქმებოდეს შესაბამისად. იუსტიციის სამინისტროს ოფიციალური პირების თქმით, ამ მხრივ განვითარდება ნორმები, რომლებიც მთელი საჯარო სამსახურის მასშტაბით საერთო პრაქტიკის შემუშავებას უზრუნველყოფს.</p> <p>საჯარო სამსახურის კოდექსის ახალ პროექტში აღნიშნულ საკითხს ყურადღება არ ექცევა. შემოთავაზების თანახმად, შესრულების შეფასება მოცემული ინსტიტუციის ხელმძღვანელმა, სახელმწიფოს მითითებებისა და ზედამხედველობის გარეშე, საკუთარი შეხედულებებიდან</p>
--	--	--

		<p>გამომდინარე უნდა გააკეთოს.</p> <p>ვინაიდან, საქართველოს საჯარო ადმინისტრაციის რეფორმების მოდერნიზაცია კვლავ აქტიურად რჩება, შეიმჩნევა ნაკლოვანებები ისეთი ინიციატივების კუთხით, როგორებიცაა პოლიტიკის დაგეგმარება და რისკების რეალისტური შეფასება.</p>
<p>- საჯარო შესყიდვები</p>	<p>განხორციელების პროცესშია</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>ახალ ელექტრონული შესყიდვების სისტემაზე გადასვლამდე, საჯარო შესყიდვები საქართველოში კორუფციის ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან წყაროდ ითვლებოდა. კერძო სექტორს შესყიდვების მიმართ ძალზედ მცირე ნდობა ჰქონდა, რადგანაც, ბიზნესმენების თქმით, მომხიბლავი ხელშეკრულებებით მხოლოდ ის კომპანიები ჯილდოვდებოდნენ, რომლებიც გარკვეულწილად დაკავშირებული იყვნენ ანდა ახლო კავშირი ჰქონდათ მაღალი თანამდებობის მქონე პირებთან, რაც ტენდერში გამარჯვების წინაპირობად მიიჩნეოდა.</p> <p>2010 წლის 1 დეკემბერს საქართველომ ახალი კანონმდებლობის ფარგლებში შესყიდვების ახალი ამბიციური ელექტრონული სისტემა წარმოადგინა (2010 წლის 26 ოქტომბერს შევიდა შესწორებები კანონში სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ). საჯარო სამართლის ყველა პირს მოეთხოვება, გამოიყენოს ახალი პლატფორმის ელექტრონული ვერსია, რათა შეთავაზებული მომსახურება და საქონელი კონკურენტუნარიანი იყოს. კონკურენტული ტენდერების ზღვარი, მოთხოვნის თანახმად, საკმაოდ დაბალია. მთელ შესყიდვებზე არსებული მონაცემები განთავსდება ელექტრონულად და, სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს ხელმძღვანელთა განცხადებით, ამ ინფორმაციათა უმეტესობა ხელმისაწვდომი იქნება</p>

	<p>საზოგადოებისათვის ელექტრონული მონაცემთა ბაზის საშუალებით; ყველა განცხადების, ხელმოწერილი კონტრაქტებისა და დამატებითი სატენდერო დოკუმენტაციის ჩათვლით. კონტრაქტით გამარჯვებულის გამოსავლენად გამოყენებული ერთადერთი კრიტერიუმი ფასი იქნება.</p> <p>ახლად შექმნილი საბჭო აერთიანებს არასამთავრობო ორგანიზაციების რამდენიმე წარმომადგენელს, ტენდერების პროცესში გამოვლენილ ხარვეზებსა და დარღვევებზე საჩივრებს განიხილავს.</p> <p>სახელმწიფო შესყიდვების სისტემის რეფორმა სწორი მიმართულებით გადადგმულ ნაბიჯებს წარმოადგენს და, შედეგად, შეიქმნება გამჭვირვალე ავტომატიზირებული სატენდერო პროცესი, რაც, შეამცირებს კორუფციისა და ძალის ბოროტად გამოყენების რისკებს.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>ახალი მიდგომა შესყიდვების საერთაშორისო ექსპერტებისათვის, გარკვეულწილად, საკამათოა. სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტო და სხვა სახელმწიფო უწყებები შეზღუდულია რესურსებისა და ამოცდილების თვალსაზრისით. ახალი სისტემით სატენდერო განაცხადში დეტალებისა და შესაბამისი ხარისხის კრიტერიუმების განსაზღვრა, ისევე როგორც შესასყიდი საქონლისა და მომსახურების ხარისხი, მთავარ გამოწვევად უნდა ჩაითვალოს. უფრო მეტიც, პრეზიდენტის ფონდიდან, ასევე პრემიერ მინისტრისა და თბილისის მერის სარეზერვო ფონდებიდან გაცემული დაფინანსება მოკლებულია კონკურენტულ სატენდერო პროცესს და აღნიშნული ფონდებიდან გაცემული დაფინანსება კვლავ ბუნდოვანი</p>
--	---

		<p>რჩება.</p> <p>თუ რამდენად წარმატებული იქნება შესყიდვების ახალი სისტემა, უნდა შეფასდეს მხოლოდ 2011 წლის ბოლოსთვის, როდესაც დაგეგმილია სახელმწიფოს ეკონომიკური რეგულირების დაწესება.</p> <p>სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტო მიზნად ისახავს ციფრული კოდი დაუსვას ბოლო წლებში ხელმოწერილ შესყიდვების კონტრაქტებს. ამჟამად, არ არსებობს შესყიდვების კონტრაქტების სისტემური არქივირება და ამიტომ სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტოს, ინფორმაციის თავისუფლების მოთხოვნის თანახმად, ამომწურავი პასუხისათვის საჭირო რესურსი არა აქვს. შედეგად, საზოგადოებას კონტრაქტებზე ხელი პრაქტიკულად არ მიუწვდება.</p>
<p>- საჯარო შიდა კონტროლი, გარე აუდიტი და კონტროლი</p>	<p>-განხორციელების პროცესშია, თუმცა საკითხი კვლავ აქტუალურია</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>კანონი საჯარო შიდა აუდიტსა და შემოწმებაზე მიღებული იქნა 2010 წლის 26 მარტს.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>ერთი საკანონმდებლო სტრუქტურის მიღება არეგულირებს შიდა აუდიტს, რაც, თავის მხრივ, წინ გადადგმული ნაბიჯია. თუმცა, ახალი კანონმდებლობით ვერ ხერხდება შიდა კონტროლის სისტემაში არსებული სისუსტეების აღმოფხვრა, რაც ადრეც არასაკმარისად ეფექტური იყო.</p> <p>– არ არსებობს გარანტირებული დამცავი მექანიზმი, რომელიც შიდა აუდიტორის დამოუკიდებლობასა და მიუკერძოებლობას უზრუნველყოფს. ვინაიდან აუდიტორთა დამოუკიდებლობა კანონით არის გათვალისწინებული,</p>

	<p>ამიტომაც მათ სრულად მიუწვდებათ ხელი შეფასებებისათვის საჭირო დოკუმენტებზე. აუცილებელია იმის უზრუნველყოფა, რომ შიდა აუდიტიდან ერთ ადამიანს მაინც მიუწვდებოდეს ხელი საიდუმლო დოკუმენტებზე. წარსული გამოცდილება ცხადყოფს, რომ შიდა აუდიტის ოფისის ხელმძღვანელები დაახლოებით ისეთივე სიხშირით იცვლებიან, როგორც მინისტრები. თუკი აუდიტორი ისეთ გარემოში ხვდება, სადაც ის არ არის დაცული პოლიტიკური ჩარევისაგან და მინისტრის სურვილზეა დამოკიდებული ექნება თუ არა მას სამსახური, მისი დამოუკიდებლობა, რა თქმა უნდა, კითხვის ნიშნის ქვეშ დგას. აუდიტორთა დამოუკიდებლობის საკითხი სპეციალური გარანტიების მინიჭებით გაცილებით უკეთ შეიძლება ყოფილიყო დაცული; მაგალითად: განსაზღვრული დროით დანიშვნა, აუდიტორის გათავისუფლების შემთხვევაში დეტალური ახსნა-განმარტების მოთხოვნა და ა.შ.</p> <p>– პრობლემები ეხება შიდა აუდიტების მიერ გამოყენებულ ძალაუფლებას, რომელიც კვლავაც აქტუალურია. შიდა აუდიტი შეიძლება დაიწყოს იმ დაწესებულების ხელმძღვანლის წერილის საფუძველზე, რომელსაც ეკუთვნის შიდა აუდიტორული კომპანია. ეს კიდევ ერთხელ უსვამს ხაზს, რომ ის სააგენტოს აღმასრულებელზეა დამოკიდებული. ეს უკავშირდება ადრე არსებული ბევრი ინსპექციის უფუნქციობასა (როგორც ადრე უწოდებდნენ აუდიტის ქვედანაყოფებს) და ორგანიზაციის მუშაობასთან დაკავშირებულ ნებისმიერ საკითხზე საჩივრის მიღებას, რომელზეც საჭიროა რეაგირება. თუმცა, გამოძიება/შემოწმება შეიძლება დაიწყოს მხოლოდ აღმასრულებლის განკარგულებით.</p> <p>– დამატებით უნდა აღინიშნოს, რომ აუდიტი მოიცავს და</p>
--	--

	<p>განსხვავებს ოთხ ძირითად სფეროს. ადეკვატური, ოპერატიული, ეფექტური და ფინანსური აუდიტები განსხვავდება და თითქმის მთლიანად ფარავს მათ არეალს (აუდიტი მოიცავს ადამიანური, მატერიალური და სხვა სახელმწიფო რესურსების ხარჯვის ტექნიკურ და კანონიერ, ასევე სავალუტო სფეროს; ოპერატიული მართვის პროცედურებს, გამომწევაებს, პროდუქტულობასა და ეფექტურობას; სახელმწიფო პროგრამების განვითარების ეფექტურობას, ინვესტირებას, ფინანსური, ადამიანური, მატერიალური და სხვა რესურსების განაწილებას, მიზანშეწონილობის ანალიზსა და შეფასებას, პრაქტიკისა და გადაწყვეტილებების პროდუქტულობას და ეფექტურობას მმართველობის სფეროში. ფინანსური აუდიტი დადგენილი სტანდარტების გათვალისწინებით ამოწმებს აღრიცხვების ადეკვატურობას.).</p> <p>– კანონში აღნიშნული ოპერატიული აუდიტისა და რისკის მართვის აუდიტის როლი შექმნას იმსახურებს. აღნიშნული დებულებების შესრულება საკმაოდ ძნელი იქნება, ყოველ შემთხვევაში მანამდე, სანამ აუდიტორული ერთეულისათვის არ იქნება გამოყოფილი საკმარისი ადამიანური და მატერიალური რესურსები. აუდიტორული ერთეული წარსულში ყოველთვის განიცდიდა ფულის უქონლობას და ლიკვიდაციის ზღვარზე იმყოფებოდა. შემდგომ, აუდიტორთა უმეტესობა საბუღალტრო პროფილით მუშაობდა, რაც იმის მიმანიშნებელი იყო, რომ წარსულში ისინი ძირითადად ფინანსური აუდიტით იყვნენ დაკავებულნი. მათი მუშაობის მეორე მთავარ ასპექტს წარმოადგენს თანამშრომელთა შემოწმება დისციპლინის კუთხით, რაც იმას ნიშნავს, რომ აუდიტორები ინიშნავენ, თუ რომელმა თანამშრომელმა დააგვიანა ან საერთოდ არ მივიდა სამსახურში და შემდეგ მათზე შესაბამის</p>
--	---

		<p>ფინანსურ სანქციებს ახორციელებენ. სანამ ახალი აუდიტორული ერთეულები კვალიფიცირებული პერსონალით არ გაძლიერდება, რომელიც შეძლებს ახალი ვალდებულებების აღებას, ახალი მანდატის ეფექტი მინიმალური იქნება.</p>
<p>2.4 კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლა</p>		
<p>- გარანტირებული პროგრესისათვის საჭიროა, ევროსაბჭოს სახელმწიფოთა ჯგუფის (GRECO) რეკომენდაციების განხორციელება კორუფციის წინააღმდეგ</p>	<p>განხორციელების პროცესშია</p>	<p>2010 წელს ცვლილებები არ მომხდარა</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>2009 წლის უკანასკნელი ანგარიშის თანახმად, GRECO-ს მიერ წამოყენებული რიგი რეკომენდაციებისა ნაწილობრივ შესრულდა. საჯარო სამსახურში ინტერესთა კონფლიქტის შესახებ საქართველოს კანონმდებლობა შეიცავს თავს ისეთი თანამშრომლების დაცვის თაობაზე, რომლებიც აცხადებენ კანონდარღვევის ფაქტებს, რაც იმის საფუძველს იძლევა, რომ დარჩენილი გამოწვევები განხორციელდება. საქართველოს ანტიკორუფციული ეროვნული სტრატეგია მიღებული იქნა 2010 წლის თებერვალში. ამის აღიარება მიუთითებს, რომ: ” არსებული კანონმდებლობის პრაქტიკაში განხორციელება აუცილებელია მოწმეების და იმ ადამიანთა უფლებების დასაცავად, რომლებიც კი არ მაღავენ, არამედ აცხადებენ კანონდარღვევის ფაქტებს. სამართლებრივი ნორმების კიდევ უფრო დახვეწა ასეთი პირების დასაცავად კვლავაც გაგრძელდება”.</p> <p>2010 წლის სექტემბერში მიღებულ იქნა ეროვნული ანტიკორუფციული სამოქმედო გეგმა, რომლის მიხედვითაც აგენტურისათვის დაისახა შემდეგი მიზნები და 2012 წლისათვის ეს მიზნები მიღწეული უნდა იქნეს. კერძოდ:</p>

	<p>– საჯარო სამსახურის ბიურო, ახალი კანონმდებლობით, ჩაუტარებს ტრენინგს საჯარო მოსამსახურეებს (თუმცა სამოქმედო გეგმაში აღნიშნულია, რომ გამოყოფილი დაფინანსება არასაკმარისია).</p> <p>– არსებული კანონმდებლობა გააუმჯობესებს და განავითარებს პრინციპებს აღნიშნული მოხელეების დასაცავად. ეს ყოველივე ჯერ კიდევ ბოლომდე გარკვეული არ არის.</p> <p>კანონი კონტროლის პალატის შესახებ უფლებამოსილებას ანიჭებს, აღნიშნულმა პალატამ განახორციელოს ფინანსური და საბიუჯეტო ხარჯების ეფექტური შემოწმება, თუმცა კონტროლის პალატას ჯერ კიდევ არ გააჩნია საკმარისი შესაძლებლობა და კომპეტენცია მის ეფექტურად განსახორციელებლად. აუდიტები საკმაოდ შეზღუდულები არიან ინსპექტირების თვალსაზრისით, ისინი უბრალოდ ამოწმებენ ქვითრებს და ეს ოპერაცია არასდროს არ მიდის იქამდე, რომ ინსპექტორებმა იკითხონ მართლაც იქნა თუ არა აღნიშნული საქონელი ან მომსახურება მიღებული, რომლისთვისაც საფასური იყო გადახდილი; ანდა შესაბამისი ხარისხის იყო თუ არა იგი. ამიტომ მათი შესაძლებლობა, აღმოაჩინონ და დააფიქსირონ გაყალბება ან სხვა რაიმე კანონდარღვევა, შეზღუდულია. პალატის 2009-2011 წლების სტრატეგიით ამგვარი აუდიტის ჩასატარებლად აღიარებულია მეთოდოლოგიების ნაკლებობა და აღნიშნულია, რომ ეფექტურობა 2012 წლამდე მიღწეული არ იქნება. შეფერხებათა ნაწილი ადამიანური რესურსებისა და ექსპერტების ნაკლებობას უკავშირდება. საჭიროა დრო, რომ განვითარდეს აუდიტისათვის უფრო მნიშვნელოვანი შიდა რესურსები. აღნიშნული პალატის კიდევ ერთი სისუსტე ის არის, რომ მას არა აქვს პოლიტიკური</p>
--	--

		<p>გავლენა სახელისუფლო ორგანოებზე და რეკომენდაციების განხორციელება ხდება მის აუდიტებზე დაყრდნობით.</p> <p>საქართველოს საკმაოდ კარგი კანონმდებლობა აქვს საინფორმაციო საშუალებების დამოუკიდებლობის კუთხით, მაგრამ ეს მხოლოდ ქალაქებზე, ვინაიდან, გასული წლების განმავლობაში სასამართლო ორგანოები არ აღმოჩნდა ერთგული აღნიშნული კანონმდებლობის მიმართ. გამოიკვეთა ახალი საგანგაშო მდგომარეობა, რომლის გამოც ყველა დონის სასამართლო უწყება უარს აცხადებს საჯარო ინფორმაციის მიწოდებაზე და ერთსა და იმავე მიზეზს ასახელებს, რაც მდგომარეობს ადმინისტრაციული რესურსების მობილიზებაში, თუმცა მისი შესრულების მოთხოვნა ჯერჯერობით არ მომხდარა, რაც “სასამართლოს საქმიანობის აუცილებლობითაა განპირობებული”.</p>
<p>- საკუთრების უფლების დაცვა</p>	<p>არ განხორციელებულა</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>მსოფლიო ბანკის 2010/2011 წლების გლობალური კონკურენტუნარიანობის ინდექსის მაჩვენებლით 139 ქვეყნის მონაცემებს შორის საქართველო საკუთრების უფლების დაცვის კუთხით 120-ე ადგილზეა. 2009 წლის დასასრულსა და 2010 წელს საკუთრებაზე უფლების დარღვევების ე.წ. “ახალი ტალღა” დაიწყო, რომლის დროსაც სახელმწიფოს მიერ კერძო საკუთრების მიტაცების მრავალი შემთხვევა აღრიცხული და დოკუმენტირებული იყო.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>საკუთრების უფლების დაცვა საქართველოსათვის კვლავ სერიოზული საკითხია. შემთხვევათა უმეტესობა</p>

		<p>დაფიქსირდა იმ ტერიტორიის სიახლოვეს, სადაც ტურისტული ინფრასტრუქტურა ვითარდება, კერძოდ სვანეთში (მესტია) და ანაკლიაში, შავი ზღვის სანაპირო ზოლში.</p> <p>საკუთრების უფლებაზე დარღვევათა ამ ახალ ტალღას წინ უძღოდა სხვა დარღვევები, რაც ტურიზმის განვითარების კუთხით მთავრობის მიერ საინიციატივო პროექტის განხორციელებას უკავშირდებოდა. მაგალითად, 2006/7 წლებში დარღვევის ფაქტებზე არსებობდა დოკუმენტები, რომლებიც ეხებოდა სიღნაღს, ასევე, თბილისის ერთ-ერთ უბანში, რიყეზე მდებარე რესტორნების აღებას (ვინაიდან ძვირად შეფასებული საკუთრება ახლოს იყო ძველ თბილისთან და ცვლიდა მის იერ-სახეს).</p>
<p>- საჯარო ხარჯების გამჭვირვალობა (პრეზიდენტის, თბილისის მერისა და მთავრობის სხვა სარეზერვო ფონდების ჩათვლით)</p>	<p>არ განხორციელებულა</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>მიუხედავად სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციათა მხრიდან უწყვეტი კრიტიკისა, საქართველოს მთავრობა არავითარი ნიშნით არ ეხება პრეზიდენტის, მთავრობისა და თბილისის მერის სარეზერვო ფონდებიდან გამოყოფილი ხარჯების გამჭვირვალობის საკითხს. 2011 წლისათვის, მიუხედავად ბიუჯეტში დაფინანსების მნიშვნელოვანი შემცირებისა, სარეზერვო ფონდების დაფინანსება მომავალი წლისათვის კიდევ გაიზარდება.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>დანახარჯების გამჭვირვალობა პრეზიდენტის, მთავრობისა და თბილისის მერის სარეზერვო ფონდებიდან ისევე პრობლემურია. აღნიშნული ფონდები გაუთვალისწინებელი შემთხვევებისათვის არის განკუთვნილი, თითქოსდა მხოლოდ განსაკუთრებული სიტუაციებისათვის, მაგრამ</p>

		<p>რეალურად, მას საკუთარი ახირებებისთვის იყენებენ, მაგალითად, დამატებითი თანხის გამოსაყოფად საქართველოს მონაწილეობისათვის ევროვიზიის კონკურსში. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ფონდიდან დახარჯულ თანხას სახელმწიფო შესყიდვის რეგულაცია სრულად არ ფარავს, რაც შესყიდვებს კიდევ უფრო კონკურენტუნაროსა და ექსპანსიურს ხდის. იმის შესაძლებლობა, რომ დანახარჯების რაოდენობა არ გამჟღავნდეს, მას კიდევ უფრო მიუწვდომელს ხდის ინფორმაციული თავისუფლების შესახებ კანონის ფარგლებში. ამიტომ, საზოგადოებისათვის ინფორმაცია დანახარჯების შესახებ სრულიად დაფარული და ბუნდოვანია.</p>
<p>- მაღალი თანამდებობის პირთა კორუმპირებულობის საკითხი</p>	<p>განხორციელების პროცესშია</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>2010 წლის შემოდგომაზე განხორციელებული გამოძიებებისა და დაპატიმრების შემთხვევები იყო. კორუფციის ბრალდებით მაღალი თანამდებობის პირთა დევნას ადგილი ჰქონდა 2009 წელს და 2010 წლის დასაწყისში.</p> <p>სექტემბერში კონტროლის პალატის მიერ აღმოჩენილი დარღვევების საფუძველზე პროკურატურამ დააკავა ჯანდაცვის მინისტრის ყოფილი მოადგილე. ეს საქმე ეხებოდა სამინისტროს მიერ ვაქცინაციის პროგრამით განხორციელებულ შესყიდვებს. ოქტომბერში კი დააკავეს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრის ყოფილი მოადგილე ჯერ სამინისტროს შიდა აუდიტის განყოფილების შემოწმების, ხოლო შემდგომ პროკურატურის მიერ ჩატარებული გამოძიების საფუძველზე. მას ბრალად დაედო ქრთამის აღება იმის სანაცვლოდ, რომ კერძო კომპანიას გაემარჯვა ტენდერში და მასთან გაფორმებულიყო კონტრაქტი. აღნიშნული სამინისტროს სხვა რამდენიმე ყოფილი თანამდებობის პირი</p>

		<p>მანმადე იმავე საქმეში მონაწილეობის ბრალდებით დააკავეს. კონტროლის პალატამ ასევე გამოაქვეყნა ინფორმაცია ფინანსთა სამინისტროში შესყიდვებთან დაკავშირებულ დარღვევებზე, რომელსაც პროკურატურა განიხილავს.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>აღიარებული ფაქტია, რომ წვრილი კორუფცია საქართველოს მთავარ პრობლემას აღარ წარმოადგენს. ყველაზე დიდ შემფორთებას იწვევს მსხვილი კორუფციის ფაქტები, რომელთა დამტკიცება უფრო რთულია. ითვლება, რომ ტენდერები და მთავარი საინვესტიციო გარიგებები ამის მთავარი წყაროა. 2010 წლის საქმეები ცხადყოფს საჯარო სააგენტოების გაუმჯობესებულ მუშაობას, რომლის საშუალებითაც გამოაშკარავდა კორუფციის ფაქტები. აღნიშნულ საქმეთა რაოდენობა იმდენად მცირეა, რომ შეუძლებელია ამ დასკვნებზე დაბეჯითებით საუბარი. შესყიდვების ახალი ელექტრონული სისტემის ეფექტურობა მომავალში გამოაშკარავდება.</p>
<p>- სამოქალაქო საზოგადოების ჩართვა საზოგადოების პოლიტიკის დაგეგმვასა და აღსრულებაში</p>	<p>განხორციელების პროცესშია, თუმცა საკითხი კვლავ აქტუალურია</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>მიუხედავად იმისა, რომ სამოქალაქო საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს სშირად იწვევენ საზოგადო პოლიტიკის დაგეგმვაში მონაწილეობის მისაღებად, მათ პოლიტიკის შემუშავების რეალურ პროცესში იშვიათად აქვთ წარმმართველი როლი.</p> <p>მაგალითად, 2010 წლის სექტემბრის დასაწყისში, ანტიკორუფციულმა საკოორდინაციო საბჭომ სახელმწიფოს ანტიკორუფციული სტრატეგიის სამოქმედო გეგმა მიიღო. სამოქალაქო საზოგადოებრივ ორგანიზაციას ნაკლები შესაძლებლობა ჰქონდა,</p>

	<p>ჩართულიყო აღნიშნული დოკუმენტის დახვეწასა და სრულყოფაში. 2010 წლის ზაფხულში ეს პროცესი რამდენჯერმე დაიწყო და შემდეგ შეჩერდა, ხოლო ანგარიშის საბოლოო, დასრულებული ვერსია კი სამოქალაქო საზოგადოებრივი ორგანიზაციების გარეშე შემუშავდა. გეგმა საბჭოს მდივნისა და სამოქალაქო საზოგადოებრივი ორგანიზაციების შეხვედრიდან ორ დღეში დამტკიცდა და ეს მაშინ, როცა ამ შეხვედრის მიზანი აღნიშნულ დოკუმენტზე შექმნილი პროექტის განხილვა იყო. სამოქალაქო საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს დრო რომც ჰქონოდა პროექტში ცვლილებების შესატანად, საეჭვოა, რომ ისინი დოკუმენტის მიღებამდე გათვალისწინებული ყოფილიყო. სპეციალური მინიშნება გაკეთდა კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლაში საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ჩასართავად და, წინა წლებთან შედარებით, 2010 წელს, ამ მხრივ, მდგომარეობა გამოსწორდა. თუმცა, საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ხელშეწყობის შესაძლებლობები მაინც საკამოდ დროებითი და ზედაპირულია. 2009 წლიდან ანტიკორუფციული კოორდინაციის ეროვნულ საბჭოს მუდმივ წევრად ჰყავს ორი საზოგადოებრივი ორგანიზაცია, ესენია: საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია (GYLA) და საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველო (TI). 2010 წლის დასაწყისში საბჭომ შეიმუშავა და მიიღო ახალი ანტიკორუფციული სტრატეგია. საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციისა (GYLA) და საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველოს (TI) მიერ გაკეთებული ზოგიერთი შენიშვნა საბოლოო დოკუმენტში შევიდა, ვინაიდან საბჭომ ამისათვის საკმარისი დრო გამოყო. თუმცა, რამდენიმე პრინციპული რეკომენდაცია არ იყო დამატებული და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს მონაწილეობა არ მიუღია.</p>
--	---

	<p>სტრატეგიის პროექტის შემუშავებაში. მათ მხოლოდ საბოლოო ვერსიაზე გააკეთეს კომენტარი.</p> <p>2010 წელს კონსტიტუციის ცვლილებებიც იმავე პრინციპით მოხდა. მიუხედავად იმისა, რომ აღნიშნული პროცესი ხანგრძლივი და საკმაოდ ღია იყო, მაინც მოუწესრიგებელი დარჩა.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>სამოქალაქო საზოგადოებას საზოგადოებრივი პოლიტიკის დაგეგმვაზე საკმაოდ მცირე გავლენა აქვს. მიუხედავად იმისა, რომ მთავრობა ცდილობს მათ ჩართვას აღნიშნულ პროცესში, ვერ ხერხდება ამის ეფექტურად და ქმედითად განხორციელება. ეს ყოველივე იმაზე მეტყველებს, რომ აღნიშნული პროცესები პოლიტიკის მართლაც მნიშვნელოვანწილად გასავეითარებლად კი არ ხდება, არამედ მხოლოდ იმიტომ, რომ შეიქმნას აზრი პროცესში მათი ჩართულობის შესახებ. ხანდახან თანამდებობის პირებს რეფორმების გატარების კუთხით სწრაფი ნაბიჯების გადადგმა უნდათ და ცდილობენ, თავი აარიდონ ხანგრძლივ კონსულტაციებს, რის გამოც გამოტოვებენ ხოლმე საზოგადოებრივ ორგანიზაციებთან კონსულტაციის ეტაპს. პოლიტიკური გარემოც სამოქალაქო საზოგადოებისათვის ერთ-ერთი ხელისშემშლელი მიზეზია მთავრობის პოლიტიკის რეფორმასა და განვითარებაში ჩასართავად, რაც მასზე ნეგატიურად მოქმედებს. არასამთავრობო ორგანიზაციების რეკომენდაციები ნაკლებად მოქმედებს პოლიტიკურ გადაწყვეტილებებზე, ვინაიდან მმართველი პარტია სრულად დომინირებს პარლამენტში და გავლენას ახდენს მედიაზე, რაც აადვილებს საკანონმდებლო პროექტზე არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ გამოთქმული კრიტიკის</p>
--	---

	<p>იგნორირებას. არასამთავრობო ორგანიზაციების მონაწილეობის შესაძლებლობა მცირდება, ვინაიდან პროექტის გადასახადები ყოველთვის არ არის საჯარო. დიალოგი საზოგადოებრივ ორგანიზაციებსა და მთავრობას შორის ინსტიტუციონალიზირებული არაა, ამიტომ ხელისუფლებისადმი კრიტიკულად განწყობილი ორგანიზაციების მონაწილეობა დიალოგში არასასურველი ხდება (წყარო: ეროვნული ანტიკორუფციული სისტემის ანალიზი, თავი სამოქალაქო საზოგადოების შესახებ, საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველო, 2011 წლის თებერვლისათვის დაგეგმილი ანგარიში).</p> <p>მედიის გამჭვირვალობაზე ახალი კანონმდებლობის ბოლო განვითარება მიუთითებს, რომ მთავრობის მუშაობაში საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ჩართვის კუთხით რთული სიტუაციაა. საქართველოს მედიის ასოციაციამ 2010 წლის დასაწყისში მუშაობა დაიწყო პროექტზე, რომელიც საკანონმდებლო ცვლილებებს ეხება, რათა გაექარწყლებინა ხმა ბეჭვდით მედიაში მონოპოლიის არსებობის შესახებ. აღნიშნულმა ასოციაციამ პარლამენტს მარტში წარუდგინა კანონმდებლობის ერთი პროექტი. მთელი წლის განმავლობაში მათ რვა სხვადასხვა პროექტი შეიმუშავეს შესწორებების კუთხით, რაც 26 ოქტომბერს გამოიტანეს პრესკონფერენციაზე, რათა აღნიშნული კანონები ფართო საზოგადოებისთვისაც გაეცნოთ. დაგეგმილ კონფერენციამდე ერთი დღით ადრე პარლამენტის თავმჯდომარემ დავით ბაქრაძემ გამოაცხადა სამთავრობო ინიციატივის შესახებ, რომლის მიხედვითაც ცვლილებები უნდა შევიდეს კანონში მედიის მფლობელთა შესახებ გამჭვირვალობის გაზრდის კუთხით. აქედან ერთ-ერთი საკითხი ასოციაციის მიერ წარმოდგენილ ცვლილებებს მოიცავდა. პარლამენტის სამართლებრივ საკითხთა კომიტეტს დაეგალა ამ სპეციფიკურ კანონპროექტზე</p>
--	--

	<p>მუშაობა, რომლის ფარგლებშიც რამდენიმე საზოგადოებრივ ორგანიზაციასთან მოეწყო შეხვედრა. ამ ინფორმაციას თავად აღნიშნული ორგანიზაციებიც ადასტურებენ. საქართველოს მედიის ასოციაცია კი უარყოფს კონსულტაციების ფაქტს. ნოემბრის დასაწყისში პარლამენტში ერთსა და იმავე დღეს მედიის კანონმდებლობის შესახებ ორი სხვადასხვა პროექტი იყო წარმოდგენილი. ერთი საპარლამენტო უმრავლესობის მხრიდან (რომელზეც იმუშავა სამართლებრივი საკითხების კომიტეტმა), ხოლო მეორე კი საქართველოს მედიის ასოციაციის სამუშაო ჯგუფის მხრიდან. ყოველივე ზემოთ თქმული ადასტურებს, რომ პოლიტიკის დაგეგმვა საკმაოდ რთული პროცესია. თუმცა, დადებით მოვლენად უნდა ჩაითვალოს ფაქტი, რომ საქართველოს მედიის ასოციაციას საშუალება მიეცა კანონმდებლობის ცვლილებათა საკუთარი ვერსია წარედგინა.</p>
<p>- გამჭვირვალე პრივატიზაციის პროცესის განხორციელება როგორც ქონების ჩამორთმევის, ასევე პრივატიზაციის პროცესულურად გამოყენების კუთხით</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>მიუხედავად პრივატიზაციის მარეგულირებელ კანონმდებლობაში შესული რიგი შესწორებებისა, პრივატიზაციის პროცესის გამჭვირვალეობა მაინც არ არის უზრუნველყოფილი. ცვლილებათა უმრავლესობა მიზნად ისახავდა საპრივატიზაციო ობიექტების გაზარდას, რაც არც არის გასაკვირი, რადგან საქართველოს მთავრობის სურვილია, რაც შეიძლება გაზარდოს ბიუჯეტი.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>შედეგად, საზოგადოებას ხელი არ მიუწვდება პრივატიზაციასთან დაკავშირებულ ინფორმაციაზე და ამ პრობლემის დასაძლევად არანაირი ძალისხმევა არ გაკეთებულა. სახელმწიფო სამსახურები ხელს არ უწყობს იმ ფაქტს, რომ საზოგადოებას ხელი მიუწვდებოდა</p>

	<p>ინფორმაციაზე ისინი, ამის საპირისპიროდ, დაინტერესებული მხარეებისათვის საზოგადოებრივი ინფორმაციის დასაბლოკად და ე.წ. “არჩევითი ღიაობის” პრაქტიკის ჩამოსაყალიბებლად ყველანაირ ბარიერს ქმნიან. ეს პრაქტიკა იმის ფიქრის საფუძველს იძლევა, რომ კონფიდენციალური საპრივატიზაციო კონტრაქტები, ჩვეულებრივ, დიდი მუნიციპალური ინფრასტრუქტურისკენაა მიმართული (თბილისი, მცხეთა, რუსთავის წყლით მომარაგებისა და კანალიზაციის სისტემა) და/ან წიაღისეულის მოპოვებისაკენ (ჭიათურმანგანუმი). ზემოთ ჩამოთვლილ კონტრაქტთა კონფიდენციალურობა ბადებს ეჭვს, რომ გარკვეულ უკანონო და/ან ისეთ ვალდებულებებს ხომ არ მოიცავს, რომლებიც საზოგადოების ინტერესის წინააღმდეგაა მიმართული.</p> <p>დამატებით, კიდევ საკმაოდ საინტერესო ტენდენციები გამოვლინდა, კერძოდ: თუკი კონტრაქტი თავიდანვე კომერციულ საიდუმლოებას წარმოადგენს, სახელმწიფო ორგანოებიც კონტრაქტით გათვალისწინებული ვალდებულებების შესრულების მიზნით ცდილობენ არ გაამჟღავნონ ინფორმაცია (თუკი მათ ასეთი ინფორმაცია აქვთ). თუმცა, არის შემთხვევები, როდესაც კონტრაქტი საზოგადოებისათვის არ არის დაფარული, მაგრამ ინფორმაცია მონაწილეობის შესახებ მიუწვდომელია (ანდა ძნელად ხელმისაწვდომია)^{xxvii}.</p> <p>პრივატიზაცია, რომელიც არ არის გამჭვირვალე, მიზნად ისახავს სახელმწიფოს ბიუჯეტისათვის მოიზიდოს მოკლევადიანი ფულადი შემოდინება იმის მაგივრად, რომ ინვესტორებს მოუწოდოს ახალი, უფრო სანდო, გარკვეულწილად მდგრადი ბიზნესის შექმნისაკენ.</p>
<p>2.5 სტატისტიკის რეფორმა</p>	

^{xxvii} სახელმწიფოს მიერ კერძო საკუთრების აგრესიული პრივატიზაციის პოლიტიკა ან “პრივატიზაციის ქართული სტილი”- 2, www.greenalt.org

<p>- ეროვნული სტატისტიკის ოფისის რეფორმა</p>	<p>განხორციელების პროცესშია</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>2010 წლის აპრილში დაარსდა საქართველოს ეროვნული სტატისტიკის ოფისი (Geostat-ი), რომელმაც ეკონომიკის სამინისტროზე დაქვემდებარებული მანამდე არსებული სტატისტიკის დეპარტამენტი შეცვალა.</p> <p>აღნიშნული რეფორმა სტატისტიკის დეპარტამენტმა წამოიწყო დეპარტამენტის ტერიტორიული ოფისებისა და თანამშრომელთა შესაბამისი რაოდენობის გასაზრდელად.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>ჯერ კიდევ არის ეჭვი, თუ რამდენად დამოუკიდებელი ორგანოა ჯეოსტატი და, ამავე დროს, მისი ეფექტურობაც კითხვის ნიშნის ქვეშ დადგა. აღნიშნული უწყების საბიუჯეტო დაფინანსება შემცირდა და თუ 2009 წელს ის 4,5 მილიონი ლარით განისაზღვრებოდა, 2010 წელს 3,2 მილიონ ლარამდე შემცირდა.</p> <p>ბოლო წლებში ბიუჯეტის ჩამოჭრის გამო რამდენჯერმე მოხდა თანამშრომელთა შემცირება. ამან საკმაოდ ნეგატიური შედეგი გამოიღო, განსაკუთრებით ხაზგასასმელია, რომ შემცირებაში მოყვნენ გამოცდილი პროფესიონალები.</p>
<p>2.6 მედიის თავისუფლების უზრუნველყოფა. აღნიშნულის წახალისება უნდა მოხდეს შემდეგი კანონმდებლობის განხორციელებით: საქართველოს კანონი მაუწყებლობის შესახებ და საქართველოს კანონი სიტყვისა და აზრის თავისუფლად გამოსატყვის შესახებ</p>		

<p>- გამჭვირვალობა მედიის მფლობელის ვინაობის შესახებ</p>	<p>განხორციელების პროცესშია</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>საქართველოში მედიის მფლობელთა საკითხი კვლავ ბუნდოვანია. უმეტეს შემთხვევაში იმ პირთა ან დაინტერესებულ ჯგუფთა ვინაობა, რომლებიც აკონტროლებენ ან აფინანსებენ მედიას, საზოგადოებისათვის უცნობია. მაგალითად, კომპანიები, რომლებიც რეგისტრირებულია საგადასახადო ოფშორულ ზონაში, არის ტელეკომპანია “იმედი” და “რუსთავი 2”, ქვეყნის ყველაზე პოპულარული ტელეარხები.</p> <p>თუმცა, ეს შეიძლება შეიცვალოს. 2010 წლის ნოემბერში, გამჭვირვალობის გაუმჯობესების მიზნით, პარლამენტს წარედგინა ორი საკანონმდებლო პროექტი მედიამფლობელობის შესახებ. ერთი ინიციატივა მოდიოდა მმართველი პარტიისგან – ერთიანი ნაციონალური მოძრაობისგან, ხოლო მეორე კი სამოქალაქო საზოგადოების ჯგუფისგან და მედია აქტივისტებისგან.</p> <p>წარმოდგენილი კანონპროექტის განხილვაში მონაწილეობის მისაღებად მოწვეულნი იყვნენ სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენლები და სხვა დაინტერესებული მხარეები საერთაშორისო თანამეგობრობის ჩათვლით.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>ეს ორი პროექტი მნიშვნელოვანწილად განსხვავდება ერთმანეთისაგან. მმართველი პარტიის მიერ წარმოდგენილი პროექტი ითვალისწინებს ოფშორული ფირმების მიერ 10% შემცირდეს სამაუწყებლო კომპანიის პირდაპირი ან არაპირდაპირი მფლობელობა. ხოლო სამოქალაქო საზოგადოების მიერ წარმოდგენილი პროექტი საერთოდ კრძალავს, ოფშორული ფირმა ფლობდეს მედია საშუალებებს.</p>
--	---------------------------------	---

		<p>სამოქალაქო საზოგადოების კანონპროექტი მედიის კანონმდებლობის კუთხით კიდევ რამდენიმე ცვლილებას მოიცავს და მიზნად ისახავს მთლიანი მედიის გარემოს გაუმჯობესებას. ეს პროექტი მხოლოდ მფლობელობის გამჭვირვალობას კი არ ეხება, არამედ სხვა საკითხებსაც, მაგალითად ისეთებს, როგორებიცაა: ხელმისაწვდომი საჯარო ინფორმაცია, სამაუწყებლო ლიცენზიის მოპოვების პროცესი, სწრაფი და იაფი სასამართლო აპელაცია იმ შემთხვევაში, როდესაც ჟურნალისტებს უარს ეუბნებიან საჯარო ინფორმაციაზე, ასევე მკაფიო წესების დანერგვა რეკლამაზე. აღნიშნულ კანონპროექტზე მსჯელობა გაგრძელდება 2011 წლის 1 ივნისამდე. ეს ვადა დადგენილი და გამოცხადებულია მმართველი პარტიის მიერ.</p>
<p>- მედიის მრავალფეროვნება და პლურალიზმი</p>	<p>განხორციელების პროცესშია, თუმცა საკითხი კვლავ აქტუალური რჩება</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>სამაუწყებლო მედიის მფლობელობის კონსოლიდაციის საკითხი გაგრძელდა, რამაც 2010 წლის განმავლობაში საქართველოში მაუწყებლობის მრავალფეროვნება შეზღუდა.</p> <p>დიდი ყურადღების გადატანა მედიის მფლობელობაზე, ამცირებს მედიის პლურალიზმს, რაც იკრძალება მაუწყებლობის შესახებ კანონის 60-ე მუხლით. თუმცა, ეს კანონი არ იცავს კერძო პირებს, რომლებიც ფლობენ წილებს სხვადასხვა კომპანიაში და ასევე ლიცენზიებს მაუწყებლობის შესახებ. ეს სხვადასხვა მედია კომპანიებს საშუალებას აძლევს ერთი მფლობელის ხელში გადავიდეს. მაგალითად, GIG ჯგუფი (მისი ერთ-ერთი დამფუძნებელი არის საქართველოს საგარეო დაზვერვის დეპარტამენტის</p>

		<p>ხელმძღვანლის ძმა) ფლობს “რუსთავი 2”-ის აქციათა 30%-ს, ტელეკომპანია “მზის” 45%-ს და ტელეკომპანია “სტერეო”-ს 65%-ს. ოფშორული Degson Limited LLC ფლობს ტელეკომპანია “მზის” 55% და “რუსთავი 2”-ის 70%^{xxviii}. ყოველივე ამის გათვალისწინებით, მთავრობას საშუალება ეძლევა გააკონტროლოს ქართული მედია სივრცე. ქართული ტელეარხები ცდილობს არ გადასცეს აზრებისა და ახალი ამბების ფართო სპექტრი. მათი საინფორმაციო გამოშვებები გადასცემს მსგავს ამბებს, ხშირად ერთი და იმავე თანმიმდევრობითა და მსგავსი ცენზურით. განსხვავებული აზრების მოსმენა შესაძლებელია მხოლოდ თოქ-შოუებში. იმ სატელევიზიო კომპანიების მაუწყებლობა, რომელიც კრიტიკულად აშუქებს მთავრობის ქმედებებს, მხოლოდ თბილისს ფარავს. ჟურნალისტები და ექსპერტები, ძირითადად, უფრო მეტ ყურადღებას ამახვილებენ ახალი ამბების სარედაქციო პოლიტიკაზე, ვიდრე იმაზე, რომ ოპოზიციონერი პოლიტიკოსები თავისუფლად გამოვიდნენ თოქ-შოუებში, როცა უკმაყოფილებას გამოთქვამენ მედიის თავისუფლების შეზღუდვაზე.</p>
<p>- მედია გარემოს დამოუკიდებელი მარეგულირებელი</p>	<p>არ განხორციელებულა</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>საქართველოს ეროვნული კომუნიკაციების კომისია (GNCC), რომელიც სახელმწიფოში ელექტრო კომუნიკაციებს არეგულირებს, სარგებლობს დამოუკიდებელი სამაუწყებლო კომპანიების მცირედი ნდობით და პოლიტიზირებულად აღიქმება. აღნიშნულმა მარეგულირებელმა ორგანომ ბოლო ორი წლის მანძილზე არ დააკმაყოფილა არც ერთი ახალი ტელევიზიის მოთხოვნა მაუწყებლობის ლიცენზიაზე და ძალიან ცოტა</p>

^{xxviii} ტელევიზია საქართველოში – მფლობელობა, კონტროლი და რეგულაცია
http://www.transparency.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=215&info_id=545

	<p>რამ თუ გააკეთა არსებული წესების გასატარებლად.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>საქართველოს ეროვნული კომუნიკაციების კომისიამ (GNCC) 2009 წლის მარტში მაუწყებელთა ქცევის კოდექსის რატიფიცირება მოახდინა, რომელიც მაუწყებლებს ავალდებულებს, შექმნან თვითრეგულაციის მექანიზმები. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ მათ საკუთარი ეთიკური და პროფესიული სტანდარტები უნდა განსაზღვრონ და დაიცვან. არც ერთ ეროვნულ მაუწყებელს ასეთი სტანდარტები ჯერ შემუშავებული არა აქვს. ერთადერთ გამონაკლისს სახელმწიფოს მიერ დაფინანსებული საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებელი წარმოადგენს, რომელსაც საქართველოს ეროვნული კომუნიკაციების კომისიის (GNCC) მიერ გაცემულ განკარგულებამდეც ჰქონდა ეთიკის შიდა კოდექსი. ქცევის კოდექსი ისევ მხოლოდ ქაღალდზე რჩება და რაიმე ხელშესახები ეფექტი არ მოუხდენია. ამის კონკრეტული მაგალითი იყო 2010 წლის 13 მარტს ტელეკომპანია “იმედის” მიერ გადაცემული იმიტირებული პროგრამა; ახალი ამბების გადაცემისას აჩვენეს რუსეთის არმია როგორ უახლოვდებოდა თბილისს. ეს ხდებოდა ყოველგვარი გამაფრთხილებელი სუბტიტრების გარეშე, თუმცა, აუცილებელი იყო მაყურებლისათვის განემარტათ სიტუაცია. ტელეკომპანია “იმედის” არსზე გავიდა ყოველკვირეული 30 წუთიანი გადაცემის სპეციალური რეპორტაჟი, რომელიც 8 საათამდე რამდენიმე წუთით ადრე დაიწყო; ეს კი ის დროა, როცა, ჩვეულებრივ, ტელეკომპანია “იმედზე” საინფორმაციო გადაცემა “ქრონიკა” გადის. ქცევითა კოდექსის მე-13 მუხლში განმარტებულია, რომ აკრძალულია ისეთი დადგენილება,</p>
--	--

		<p>იმიტირებული რეპორტაჟის გაშვება, რომელსაც არ ახლავს სუბტიტრები განმარტებებით, რათა მაყურებლისთვის აშკარა იყოს, რომ აღნიშნული რეპორტაჟი იმიტირებულია და სიმართლეს არ შეესაბამება. ახალ ამბებსა და პოლიტიკურ თოქ-შოუებში დადგმული რეპორტაჟის გამოყენება მკაცრადაა აკრძალული. მიუხედავად კოდექსის ასეთი დარღვევისა და მნიშვნელოვანი პროტესტისა როგორც სამოქალაქო საზოგადოების, ასევე საერთაშორისო თანამეგობრობის მხრიდან, საქართველოს ეროვნული კომუნიკაციების კომისიამ (GNCC) არავითარი სანქცია არ დაუწესა ტელეკომპანია “იმედს”, რაც იმის ნათელი მაგალითია, რომ აღნიშნული კომისია სრულებითაც არ არის დამოუკიდებელი ინსტიტუცია, არამედ, პირიქით, ის იღებს პოლიტიკურად მიკერძოებულ გადაწყვეტილებებს.</p>
<p>- მედიის დაფინანსება</p>	<p>არ განხორციელებულა</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>2010 წელს საქართველოს პარლამენტმა საგადასახადო ვალის მქონე ტელეარხებისათვის საგადასახადო ამნისტია გამოაცხადა. ამ ვალმა 36 მილიონი ლარი შეადგინა (დაახლოებით 20.6 მილიონი აშშ დოლარი). მედიის სადამკვირვებლო ორგანიზაციებმა აღმოაჩინა, რომ მთელი რეგიონული ტელემაუწყებლობების გადასახადი შეადგენდა 3 მილიონ ლარს. თუმცა, საქართველოს საზოგადოებრივი, მაუწყებელს 9 მილიონი ლარის ვალს სთხოვდნენ. აქედან გამომდინარე, მედია სადამკვირვებლო ორგანიზაციებმა დაადგინა, რომ დაახლოებით 24 მილიონი ლარი დაიხარჯა ტელეკომპანი “რუსთავი 2”-სა და “იმედი”-ს სუბსიდირებისათვის, ანუ მთავრობისადმი ღლიაღურად განწყობილი არხებისათვის.</p> <p>გამოწვევები:</p>

	<p>2009 წლიდან სახელმწიფო მოხელეებისაგან ზეწოლა არაპირდაპირი და უფრო დახვეწილი გახდა, ვინაიდან: 1) მედია კომპანიებს ისეთი მფლობელები ჰყავთ, რომლებიც მმართველი პარტიის მიმართ ლოიალურად არიან განწყობილნი. 2) მედია მფლობელები მაღავენ არა მხოლოდ თავიანთ ვინაობას, არამედ ამ არხების ფინანსურ ნაკადსაც ოფშორულ ზონებში კომპანიების დარეგისტრირებით. 3) ისედაც მცირე სარეკლამო ბაზარი საქართველოში კიდევ უფრო მცირდება, ვინაიდან სარეკლამო შემოსავლები სამთავრობო მედია სივრცეში გადადის. 4) საქართველოს ეროვნული კომუნიკაციების კომისიის (GNCC) მარეგულირებელი ორგანო, დიდი სარეკლამო კომპანიები და მედიის მფლობელები მარტო მჭიდროდ დაკავშირებულები კი არ არიან ერთმანეთთან, არამედ ლოიალურადაც არიან განწყობილნი მმართველი პარტიის მიმართ. მაგალითად, საქართველოს ეროვნული კომუნიკაციების კომისიისა (GNCC) და “რუსთავი-2“-ის ხელმძღვანელები ასევე თანადამფუძნებლები არიან სარეკლამო კომპანია “მაგისტელის”.</p> <p>იმ სამაუწყებლო თუ ბეჭდვითი მედიის მფლობელები, რომლებიც მთავრობას აკრიტიკებენ, დარწმუნებულნი არიან, რომ სახელმწიფო მოხელეები ზეწოლას ახდენენ ბიზნესზე, რათ მათ თავიანთი რეკლამა არ განათავსონ იმ არხებზე, სადაც მთავრობას აკრიტიკებენ. ბევრი კომპანია თავს არიდებს საკუთარი რეკლამა განათავსოს დამოუკიდებელ, მაგრამ ცნობილ მედია საშუალებებში, ვინაიდან ისინი შეშფოთებას გამოთქვამენ, რომ ამგვარი ქმედება ნეგატიურად აისახება მათ ურთიერთობაზე მთავრობასთან და, შედეგად, ბიზნესზეც. ფართოდ გავრცელებული მოსაზრების თანახმად, რეკლამა,</p>
--	--

	<p>რომელიც განთავსებულია ისეთ ბეჭვდით მედიაში ანდა ტელეარხებზე, რომელიც საკმაოდ კრიტიკულად აფასებს ხელისუფლებასა და მმართველ პარტიას, შემოსავლების სამსახურის (ეს არის სახელმწიფო ორგანო, რომელიც გადასახადების შეგროვებითაა დაკავებული) განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს.</p> <p>გარდა ამისა, ეკონომიკის სამინისტრო ექსკლუზიურად მხოლოდ სამთავრობო გაზეთ “24 საათში” აქვეყნებს ინფორმაციას ტენდერების შესახებ. როგორც გაზეთის რედაქტორები ამბობენ, ეს მმართველი პარტიის ერთგული გაზეთისთვის ფულის გამოყენების ერთ-ერთი გზაა. ასეთი ქმედება სხვების მიმართ დისკრიმინაციად მოიაზრება, ვინაიდან მათ არ ეძლევათ საშუალება სახელმწიფო ფულისათვის ღია და თავისუფალ კონკურენციაში მიიღონ მონაწილეობა.</p> <p>ჟურნალ-გაზეთების გამაგრცვლებელი წამყვანი კომპანიები, ასევე სარეკლამო კომპანიები და სარეკლამო გაყიდვების ორგანიზაციები (ისინი ყიდნიან სარეკლამო დროს ეროვნულ ტელეარხებზე) მჭიდროდ არიან დაკავშირებულნი მთავრობის მაღალი თანამდებობის პირებთან და მმართველ პარტიასთან. ამაში დარწმუნებულნი არიან მედია სექტორის დამკვირვებლები, თუმცა ძნელია ამის დასაბუთება (ვინაიდან საკმაოდ გავრცელებულია ფიქტიური პირების გამოყენება, რომ არ გამჟღავნდეს კომპანიის ფაქტობრივი მფლობელის ვინაობა). მთავრობისგან მოწონებული მედია საშუალებები, რომლებიც მჭიდროდ არიან დაკავშირებულნი ხელისუფლებასთან, მნიშვნელოვან სარეკლამო შემოსავლებს იღებენ მთავრობასთან დაახლოებული სხვა კომპანიებისგანაც. მაგალითად, ერთ-ერთი ასეთი საქართველოს ლატარიის კომპანიაა.</p>
--	---

		<p>სამ მთავარ ეროვნულ ტელეარხზე აშკარა დეფიციტია არა მარტო ჟურნალისტური, არამედ კომერციული კონკურენციის კუთხითაც, ესენია: “რუსთავი 2”, “იმედი” და საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებელი – “პირველი არხი”. სარეკლამო გაყიდვების ბაზარზე სერიოზული საშიშროებაა, რომ მხოლოდ ერთი კომპანია დარჩება და მთელ მონოპოლიას ის ჩაიგდებს ხელში. არ არსებობს საგამოძიებო ჟურნალისტური პროგრამა, რომელიც ორიენტირებული იქნება ეროვნულ ტელევიზორულ არსებული კორუფციის შემთხვევები გამოიძიოს. ბუჭდვით მედიას კი არა აქვს საკმარისი წყარო (მცირე გამონაკლისის გარდა), არ ჰყავს პროფესიონალი ჟურნალისტები და ამიტომ არ ხდება მაღალი დონის კორუფციული საქმეების გამოძიება. საქართველო ასევე მოკლებულია აქტიურ ბლოგოსფეროს, რომლის მეშვეობითაც კორუფციასთან დაკავშირებული საქმეები საზოგადოებრივ სფეროში მოექცეოდა.</p>
<p>- თავისუფლად ხელმისაწვდომი ინფორმაცია</p>	<p>ნაწილობრივ ხორციელდება</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>16 რეგიონულმა გაზეთმა 3 მაისს საპროტესტო აქცია გამართა; გაზეთების პირველ გვერდებზე გამოაქვეყნეს სლოგანი – “მოგვაწოდეთ საჯარო ინფორმაცია”. ჟურნალისტები და ადვოკატები იზიარებენ შემოთვლას, რომ საქართველოში საჯარო ინფორმაციაზე ხელი არ მიუწვდებათ. ორგანიზაციები ხშირად არ ასახელებენ იმ პირთა ვინაობას, რომლებიც პასუხისმგებელნი არიან ინფორმაციის საჯაროობაზე. ხშირად ჟურნალისტები ან საერთოდ არ იღებენ მათ მიერ მოთხოვნილ ინფორმაციას, ანდა მხოლოდ ნაწილობრივ. ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია ამბობს, რომ მათ არასდროს ჰქონიათ ისეთი შემთხვევა, როდესაც ადმინისტრაციული საჩივარი შედის ზემდგომ პირზე, ანდა ორგანიზაციაზე მას შემდეგ, რაც</p>

	<p>საჯარო დაწესებულება უარს ამბობს, მისცეს ინფორმაცია პირველი მოთხოვნისთანავე. სხვა წუხილი გამოიხატება იმაში, რომ საქართველოს პრეზიდენტის მიერ გაცემული ბრძანებები საჯარო აღარ არის.</p> <p>გორის რაიონული გაზეთის “ქართლის ხმის” ჟურნალისტს, უმეტეს შემთხვევაში, მუნიციპალურ საბჭოში გამართულ სხდომებზე არ უშვებენ. დამოუკიდებელი საგამოძიებო ჟურნალისტური ჯგუფის “სტუდია მონიტორის” ჟურნალისტმა კი განაცხადა, რომ თბილისის საკრებულოს სხდომებზე დასწრების პრობლემები მასაც ჰქონია.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>2008 წელს ზოგადადმინისტრაციულ კოდექსში ინფორმაციული შეზღუდვების შესახებ ორი შესწორება გაკეთდა. აღსანიშნავია, რომ სასამართლოში საქმის აღძვრისათვის მანამდე არსებული 30 ლარის ნაცვლად, სახელმწიფოს უკვე 100 ლარი უნდა გადაუხადონ. გარდა ამისა, სარჩელის წარდგენამდე სავალდებულოა, ჯერ საჯარო დაწესებულებაში, უმაღლეს ოფიციალურ პირთან ან ორგანოში გაასაჩივრონ. ეს ორ შესწორება ნიშნავს, რომ საჯარო ინფორმაციის მისაღებად მეტი დრო და ფული უნდა დაიხარჯოს.</p> <p>ქართველი ჟურნალისტები აგრეთვე აცხადებენ, რომ ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი, რომელის მიხედვითაც ინფორმაცია თავისუფლად უნდა იყოს ხელმისაწვდომი, ეწინააღმდეგება სიტყვის თავისუფლების პრინციპებს და იმის განმარტება, თუ რას წარმოადგენს პირადი ან სახელმწიფო საიდუმლოება, გაურკვეველია.</p> <p>საქართველოს ადმინისტრაციული კოდექსის თანახმად, ყოველ დეკემბერს ყველა ცენტრალურმა თუ რეგიონულმა</p>
--	--

		<p>საჯარო უწყებამ პრეზიდენტსა და პარლამენტს ყოველწლიური ანგარიში უნდა წარუდგინოს, სადაც აღნიშნული იქნება, თუ რამდენად ხშირად მიმართავენ აღნიშნულ ინსტიტუციებს ინფორმაციის მოთხოვნით და ის რამდენად აკმაყოფილებს მათ მოთხოვნებს. პროცესზე თვალყურის მადევნებელი საჯარო საზოგადოებრივი ინსტიტუციების ანგარიშის თანახმად, პრეზიდენტის ოფისი საერთოდ არც კი ეცნობა ანგარიშს და პარლამენტიც მას საკმაოდ ზედაპირულად განიხილავს.</p>
<p>- ახალ ტექნოლოგიებზე და კომუნიკაციების ელექტრონულ საშუალებებზე შეხედულებათა გაცვლისა და მათი გამოყენების განვითარება ბიზნესის, მთავრობისა და მოქალაქეთა მიერ ისეთ სფეროებში, როგორებიცაა: ელექტრონული ბიზნესი (ელექტრონულად ხელმოწერის განხორციელების სტანდარტის ჩათვლით), ელექტრონული მთავრობა, ელექტრონული ჯანდაცვა, ელექტრონული შესწავლა და ელექტრონული კულტურა</p> <p>- ანალოგური სისტემიდან ციფრულ სისტემებზე გადასვლის პროცესი</p>	<p>არ განხორციელებულა</p>	<p>2010 წელს ცვლილებები არ მომხდარა</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>საქართველოს მთავრობა აპირებს, რომ 2014 წლის ბოლოსთვის ანალოგური სისტემიდან ციფრულ ტელევიზიაზე გადავიდეს. თუმცა, ჯერ არც საქართველოს მთავრობას და არც სხვა ინსტიტუციებს, საქართველოს ეროვნული კომუნიკაციების კომისიის (GNCC) ჩათვლით, კანონის ფარგლებში ამ პროცესის მოსამზადებლად არანაირი ნაბიჯი არ გადაუდგამთ. არც სამართლებრივი და არც პოლიტიკური ვალდებულება არ არსებობს, რომ საზოგადოებისათვის ხელმისაწვდომი იყოს ციფრულ პლატფორმაზე გადასვლა. ასევე უცნობია რა თანხასთან იქნება დაკავშირებული ანალოგური სისტემის გამორთვა. მაღაზიებში, სადაც ტელევიზორები იყიდება, უმეტესად არ ვაჭრობენ ციფრული ტელევიზორებით და ისევე ანალოგურ მოდელებს ყიდიან. საზოგადოება ამის შესახებ არ არის ინფორმირებული და არ იცის, რომ თავიანთი ტელევიზორები ახალ მოთხოვნებს უნდა პასუხობდეს. ანალოგური ტელევიზორები იაფია და ამიტომაც ქართველები ხშირად სწორედ მასზე აკეთებენ არჩევანს, მაგრამ არ იციან, რომ ოთხ წელიწადში ის სრულიად უსარგებლო იქნება. აქამდე საზოგადოებისათვის</p>

Formatted: Portuguese (Brazil)

Formatted: Portuguese (Brazil)

Formatted: Portuguese (Brazil)

		ტექნიკური ან ფინანსური დახმარების გაწევა არც არავის განუხილავს და არც შეუთავაზებიათ.
- ახალი ტექნოლოგიები	ნაწილობრივ განხორციელდა	<p>2010 წელს ცვლილებები არ მომხდარა</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>ელექტრონული მთავრობა საქართველოში თავისი განვითარების ჯერ საწყის ეტაპზეა. ხშირად სამთავრობო უწყებების ვებგვერდები განახლების პროცესშია, ანდა სხვა პრობლემები აქვს. მაგალითად, მრავალია ისეთი ვებგვერდი, სადაც თანამშრომელთა ელექტრონული ფოსტის მისამართები არ არის მითითებული, დაგეგმილ ღონისძიებათა კალენდრისა და ხშირად დასმული კითხვების ჩათვლით. თუმცა, გამონაკლისს წარმოადგენს საჯარო რეესტრის ვებგვერდი www.napr.gov.ge.</p> <p>არასაკმარისი პოლიტიკური ნება, პროფესიონალიზმის, ტექნიკური და ფინანსური დახმარების ნაკლებობასთან ერთად იმ ფაქტორებს წარმოადგენს, რომლებიც აფერხებს ელექტრონული მთავრობის განვითარებას. ასევე უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოს ყველა რეგიონში არ არის ინტერნეტკავშირი.</p>
2.6 გარემო – კარგი მმართველობის უზრუნველსაყოფად დაიწყო შესაბამისი პირობების დანერგვა და განხორციელება		
- ადმინისტრაციული სტრუქტურისა და პროცედურების გაძლიერება, გარემოს საკითხების სტრატეგიული დაგეგმვისა და შესაბამის სტრუქტურებს შორის კოორდინირების უზრუნველსაყოფად	განხორციელების პროცესშია	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>2007-2010 წლების განმავლობაში გარკვეულ სფეროებში განვითარებული პროგრამები და გეგმები რეალურად ჯერ კიდევ არ არის მიღებული. მათი როლი ქვეყნის განვითარების დაგეგმვის სისტემაში კვლავ ბუნდოვანია.</p> <p>ამ თვალსაზრისით, ორი სფერო სპეციალური აღნიშვნის</p>

Formatted: Portuguese (Brazil)

Formatted: Portuguese (Brazil)

	<p>ღირსია, ესენია: მეორე გარემოს დაცვითი ეროვნული სამოქმედო გეგმის განვითარება (NEAP) და 2010-2017 წლებისათვის საქართველოს რეგიონული განვითარების სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა.</p> <p>2010 წლის განმავლობაში მეორე გარემოს დაცვითი ეროვნული სამოქმედო გეგმის (NEAP) ახალი ვერსია განვითარდა^{xxix}. იგი დაამტკიცა გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრომ (წამყვანი უწყება). ამჯერად გეგმის განვითარებაში საკმაოდ ფართო ჯგუფი იღებდა მონაწილეობას, რომელთა რიცხვში იყო როგორც სამინისტროები, ასევე არასამთავრობო ორგანიზაციები და სხვადასხვა დაინტერესებული მხარე. მაგრამ, მიუხედავად ამისა, რეალური სურათი ჯერ კიდევ არ არის გარკვეული. პროექტის სახით გარემოს დაცვითი მეორე ეროვნული სამოქმედო გეგმა (NEAP) საზოგადოებას მხოლოდ 2010 წლის ივნისი შუა რიცხვებში გააცნეს (არდადეგების პერიოდში). ამ განხილვაზე მიწვეული იყო არასამთავრობო ორგანიზაციები, რომელთაც თავიანთი კომენტარები სამი კვირის განმავლობაში წარმოადგინეს. სხვა პროექტი საჯაროდ არ განხილულა ან ჯერ არ შემდგარა ასეთი შეხვედრები. სავარაუდოდ, გარემოს დაცვითი მეორე ეროვნული სამოქმედო გეგმა (NEAP) დასრულებულ სახეს 2010 წლის ბოლოსთვის მიიღებს.</p> <p>გარემოს საკითხების ინტეგრირებისათვის სხვა სექტორებთან გარკვეული ნაბიჯებია შემუშავებული. მაგალითად, საქართველოს რეგიონული განვითარების სტრატეგია 2010-2017 წლებისათვის (2010 წლის 25 ივნისს</p>
--	---

^{xxix} 2008-2012 წლების მეორე სამოქმედო გეგმის შემუშავება დაიწყო 2006 წელს და პროექტი დასრულდა 2007 წლის შუა პერიოდისათვის. გამოყენებული მეთოდოლოგია, არასაკმარისი პროცედურები და გადაწყვეტილების მიღების პროცესის ბუნდოვნება, როგორც თავად პროექტის საბოლოო ვარიანტი, დაინტერესებული მხარეების კრიტიკის ობიექტი გახდა.

		<p>იქნა მიღებული) შეიცავს პრიორიტეტებს მუნიციპალური ნარჩენების მართვის სისტემის გასაუმჯობესებლად, ასევე ღონისძიებებს მიმართულს მდგრადი მართვის დასაცავად, რომელშიც შედის წყალი, მიწის რესურსები, ტყე და ა.შ.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>მიუხედავად იმისა, რომ მომზადებული ანგარიში სტრატეგიის შესამუშავებელ ბაზისს წარმოადგენდა და საკმაოდ ფართო საჯარო კონსულტაციების თემა იყო, საქართველოს რეგიონული განვითარების სამინისტროს ხელშეწყობით განვითარებული სამოქმედო გეგმა საჯაროდ არ გამოტანილა და არც საჯარო კონსულტაციები არ გაუვლია. მთლად ნათელი არ არის ამჟამად სამოქმედო გეგმა ემყარება რეგიონული განვითარების სამუშაო ჯგუფის მიერ შემოთავაზებულ სტრატეგიულ რეკომენდაციებს, თუ იმეორებს საქართველოს სახელმწიფო უწყებების მიერ დამკვიდრებულ პრაქტიკას – როდესაც ღონორი ორგანიზაციებისგან უკვე გარანტირებული დახმარების მქონე პროექტებს წამოაყენებენ ხოლმე სამოქმედო გეგმის ფარგლებში.</p>
<p>- კანონმდებლობის მიღება და პროცედურების შემუშავება, რათა გარემოს დაცვის შესახებ ინფორმაცია “აარჰუსის კონვენციის” განხორციელების ჩათვლით საზოგადოებისათვის ხელმისაწვდომი იყოს</p>	<p>არ განხორციელებულა</p>	<p>2010 წელს ცვლილებები არ მომხდარა</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>არანაირი ნაბიჯი არ გადადგმულა კანონმდებლობის გასაუმჯობესებლად, არც რაიმე პროცედურები განხორციელებულა, რომ ინფორმაცია ხელმისაწვდომი ყოფილიყო. გარემოს დაცვით საკითხებში არ მომხდარა ცვლილებები გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობისა და ხელმისაწვდომი სამართლის კუთხით.</p>

Formatted: Portuguese (Brazil)

		<p>ეს პროცესი კვლავ საკმაოდ დამაბნეველი და შეუსაბამო რჩება. საქართველოს ზოგად ადმინისტრაციულ კოდექსში (მიღებულია 2009 წელს) შეტანილი შესწორებები და საკანონმდებლო ნორმატიული აქტები ირღვევა კანონის მე-8 მუხლის თანახმად (აღმასრულებელი დებულებების და/ან საზოგადოების მონაწილეობა საყოველთაოდ მისაღები სამართლებრივად სავალდებულო ნორმატიული საშუალებების განხორციელებაში) და “არუსის კონვენციის” მე-6 მუხლის მე-5 და მე-6 პარაგრაფების მიხედვით.</p>
<p>- რეგულარული ანგარიშების მომზადების გაგრძელება გარემოს დაცვის ამჟამინდელ მდგომარეობაზე</p>	<p>განხორციელების პროცესშია</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>აღნიშნულ სფეროში გარკვეული წარმატება იქნა მიღწეული. ევროკავშირის დახმარებით გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრომ განახლებული საპრეზიდენტო დეკრეტი მოამზადა, რომელიც ეხებოდა გარემოს დაცვის ამჟამინდელ მდგომარეობას მოსამზადებელი ანგარიშის წესების შესახებ. 2009-2010 წლებში კიდევ უფრო დაიხვეწა ანგარიში, რომელიც 2007-2009 წლებში არსებულ მდგომარეობას ასახავდა (ჯერ კიდევ არ დასრულებულა, არც მიღებული არ არის და არც გამოქვეყნებული). ადრე შექმნილი ანგარიშებისაგან განსხვავებით (მომზადებული 2000-2005 წლებში), ბოლო ანგარიში ღია იყო არასამთავრობო ორგანიზაციებისათვის და სხვა დაინტერესებული მხარეებისათვის.</p> <p>მიღწევები:</p> <p>აშკარაა, რომ ანგარიშის მომზადების პროცესმა გააძლიერა სამინისტროს შესაძლებლობები მაღალი დონის ანგარიშების მოსამზადებლად. თუმცა, ეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეიძლება ჩაითვალოს გამართლებულად, თუ სამინისტრო ამგვარ ანგარიშებს დამოუკიდებლად</p>

Formatted: Portuguese (Brazil)

<p>- გაძლიერდეს სტრუქტურები და პროცედურები გარემოზე ზემოქმედების შესაფასებლად</p>	<p>განხორციელების პროცესშია</p>	<p>მოამზადებს, გარეშე პირთა დახმარების გარეშე.</p> <p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>საქართველოში გარემოზე ზემოქმედების შეფასების (EIA) სისტემა ჯერ კიდევ არაეფექტურია საზოგადოებისათვის როგორც ინფორმაციის მიწოდების, ასევე მონაწილეობის კუთხით. ვერ ხერხდება დახმარება გადაწყვეტილების მიმღებთა მიმართ. ამიტომ მათ ინფორმაცია არა აქვთ იმ ქმედებებზე, რომლებმაც შეიძლება მნიშვნელოვანწილად აენოს გარემოსაც და ადამიანის ჯანმრთელობასაც.</p> <p>საჯარო (სახელმწიფოს საკუთრებაში არსებული) პროექტები თავისუფლდება გარემოზე ზემოქმედების შეფასების (EIA) პროცედურებისაგან ისევე, როგორც სამთო და ტყით სარგებლობის პროექტები (ყოველგვარი წინასწარი ეკოლოგიური და სოციალური შეფასების გარეშე სამთო და ტყით სარგებლობის ლიცენზიები აუქციონიდან მოიხსნა). საზოგადოება ისევე არ არის ინფორმირებული იმ განაცხადების შესახებ, რომლებზეც სამინისტრო (გარემოს დაცვის) თანხმობას იღებს პროექტების გასაუფლებლად და არც სამინისტროს მიერ მიღებულ საბოლოო გადაწყვეტილებაზე იცის რამე.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>გარემოზე ზემოქმედების შეფასების (EIA) სისტემა არ შეესაბამება “აარუსის კონვენციას” და არც ევროკავშირის მსგავს ბრძანებულებებს.</p>
<p>- საერთაშორისო გარესმოდაცვითი კონვენციებისა და ოქმების რატიფიკაცია</p>	<p>არ განხორციელებულა</p>	<p>2010 წელს ცვლილებები არ მომხდარა</p> <p>2007 წლიდან გაეროს ევროპის ეკონომიკური კომისიის რატიფიკაციაზე არანაირი პროგრესი არ შეიმჩნევა.</p>

		<p>გამოწვევები:</p> <p>საქართველოს მთავრობა ცდილობს, თავი აარიდოს პასუხისმგებლობას, რომელსაც ქვეყანას კონვენციის რატიფიცირება მოუტანს, განსაკუთრებით, ეს მდინარე მტკვარს ეხება. პრობლემისთვის თავის არიდება მას მხოლოდ დროში გაწელავს. ვინაიდან ესპოს კონვენცია (Espoo Convention) რატიფიცირებული არ არის, საქართველო ვერ მოსთხოვს სომხეთს, შეასრულოს დაკისრებული ვალდებულება და შეაფასოს ტეგუტის კაშხლის ზემოქმედება. ცნობილია, რომ აღნიშნული კაშხალი მნიშვნელოვან ზიანს აყენებს მდინარე დერბედს.</p>
<p>2.7 მდგრადი განვითარების ხელშეწყობა</p>		
<p>ენერჯეტიკა</p> <p>- მდგრადი განვითარების სტრატეგიული დაგეგმვის უზრუნველყოფა და მსგავს სფეროებს შორის კოორდინაცია</p>	<p>განხორციელების პროცესშია</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>2009 წელს საქართველოს მთავრობა იმედოვნებდა, რომ ევროპის ენერჯეტიკულ თანამეგობრობაში განაცხადს შეიტანდა (2007 წელს საქართველოს დამკვირვებლის სტატუსი მიანიჭეს) სრულუფლებიან წევრობაზე (ე.წ. “ხელშეკრულების მონაწილე მხარე”).</p> <p>ევროპის ეკონომიკური თანამეგობრობის ხელშეკრულების ვალდებულება ევროკავშირის მითითებული კანონმდებლობის განხორციელებას გულისხმობს, რომელიც ეხება გარემოს დაცვასა და მართვას, ასევე “კიოტოს ოქმსსა” და მცენარეთა დაცვის საერთაშორისო კონვენციის (IPPC) მიერ გაკეთებულ ბრძანებულებას.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>GEPLAC-ის მიერ მომზადებული დოკუმენტის მიხედვით, საქართველომ უნდა გადადგას რიგი სამართლებრივი,</p>

		<p>ინსტიტუციონალური და ადმინისტრაციული ნაბიჯები, რათა ქვეყნის გარემოსდაცვითი კანონმდებლობა არ ეწინააღმდეგებოდეს ევროპის ეკონომიკური თანამეგობრობის ხელშეკრულებას^{xxx}.</p> <p>საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტროს განცხადებით, ენერგოეფექტურობისა და განახლებადი ენერჯის წყაროების შესახებ კანონის შემუშავება გამომუშავების დაბალი მოცულობის გამო 2012 წლამდე გადაიდო.</p>
<p>- გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით ინტეგრაციის გასაუმჯობესებლად პოლიტიკის სხვა სფეროებში ნაბიჯების გადადგმა</p>	<p>განხორციელების პროცესშია</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>ინტეგრაცია ტრანსპორტის სფეროში</p> <p>გაეროს ევროპის ეკონომიკური კომისიის (UNECE) მიმოხილვაში აღნიშნულია, რომ “თბილისს ჰაერის ხარისხის კუთხით გარკვეული პრობლემები აქვს. მისი განსაკუთრებული გეოგრაფიული მდებარეობა საშუალებას არ იძლევა, რომ სატრანსპორტო საშუალებები დიდი რაოდენობით იყოს გამოყენებული. ზემოთ მოხსენიებული სხვა მხარეები მუშაობენ საწვავისა და სატრანსპორტო საშუალებების ხარისხზე (ე.წ. ტექნოლოგიურ საკითხებზე), მაგრამ საკმაოდ მცირე ყურადღება ეთმობა მდგრადი სატრანსპორტო სისტემის ისეთ მნიშვნელოვან კომპონენტს, როგორცაა მოთხოვნის მართვა”.</p>

^{xxx} კანონმდებლობა საქართველოს გარემოს დაცვისა და კლიმატის შესახებ უნდა შეესაბამებოდეს ევროკავშირის კანონმდებლობას. ასევე ბრძანებულება გარეულ ფრინველებზე, ბრძანებულება გარემოზე ზემოქმედების შეფასების შესახებ და სხვა შესაბამისი ბრძანებულებები ენერგეტიკის სფეროში, კიოტოს პროტოკოლის ჩათვლით, ბრძანებულება 96/61 – დაბინძურების პრევენცია და კონტროლი (IPPC ბრძანებულება) კოდირებულია, როგორც ბრძანებულება 2008/1/EC, ბრძანებულება 1999/32 – ბრძანებულება საწვავზე, ბრძანებულება 2001/8 – ბრძანებულება დიდი წვის მცენარეებზე, ასევე გამონახობის შესახებ (2003/87/EC) ბრძანებულება განახლებადი ენერჯიდან ელექტროენერჯის მიღების შესახებ (2001/77/EC), ევროპის პარლამენტისა და საბჭოს 2004 წლის 11 თებერვლით დათარიღებული ბრძანებულება მოთხოვნაზე დაფუძნებული ელექტრო და სითბური ენერჯის კომბინირებული წარმოების ხელშეწყობის შესახებ შიდა ენერგობაზარზე. http://geplac.ge/newfiles/Environmental%20Implications%20vs%20ECC_JSarnacki%20May%202010.pdf

		<p>გამოწვევები:</p> <p>მას შემდეგ, რაც თბილისის საკრებულომ მოითხოვა ელექტრონულ ტრანსპორტზე გადასვლა, შეიძლება ითქვას, რომ სწორი მიმართულებაა არჩეული. აღსანიშნავია, რომ ქალაქს აკლია სრული სატრანსპორტო მართვის გეგმა/პროგრამა. ვინაიდან არ არსებობს სათანადოდ დაგეგმილი საზოგადოებრივი ტრანსპორტის სისტემა, ამიტომაც არის გაზრდილი გამონაბოლქვი.</p> <p>საკმაოდ დამაფიქრებელია მდგრადი სატრანსპორტო განვითარების კონცეფციის არქონა ისეთი ქვეყნისათვის, რომლის პრიორიტეტიც ტრანზიტი უნდა იყოს და თანაც ცდილობს, გამოიყენოს ყველანაირი უპირატესობა მგზავრთა მომსახურების გასაზრდელად, რაც გულისხმობს აეროპორტების, რკინიგზისა და საზღვაო პორტების განვითარებას. სატრანსპორტო პოლიტიკაში გარემოსდაცვითი საკითხების ინტეგრაცია, ჯანდაცვის ჩათვლით, ჯერ კიდევ საკმაოდ შორეული გეგმაა.</p>
<p>- კიოტოს ოქმისა და გაეროს კონვენციის ფარგლებში კლიმატის ცვლილებაზე უნდა განხორციელდეს აქტიური თანამშრომლობა, რომელიც მოიცავს სუფთა განვითარების მექანიზმს</p>	<p>განხორციელების პროცესშია</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>2009-2010 წლებში საქართველოს მთავრობას მნიშვნელოვანი მიღწევები აქვს კლიმატის ცვლილების კუთხით. საქართველომ მხედველობაში მიიღო კლიმატის ცვლილებით გამოწვეული მწვავე შედეგები. ამიტომ კლიმატის ცვლილება და მის შედეგებთან ადაპტაცია ეროვნულ პრიორიტეტად გამოცხადდა. ქმედებათა ეროვნული ადაპტაციის პროგრამა (NAPA), რომელიც განვითარების პროცესშია, დაეხმარება ქვეყანას აუცილებელი ზომების გატარებისა და საჭირო ფონდების დასაფინანსებლად. მეორე ეროვნული საკომუნიკაციო ანგარიშის ფარგლებში სამიდან ორი ადაპტაციი პროგრამა</p>

	<p>უკვე ვითარდება და ხორციელდება საერთაშორისო დონორი ორგანიზაციების ხელშეწყობით. ეს მოიცავს ქარისაგან დამცავი ტყის ზოლის აღდგენას, დედოფლისწყაროს რეგიონში განადგურებული ტყის მასივების განახლებას, რომელიც GTZ-ის ხელშეწყობით ხორციელდება და შავი ზღვის სანაპირო ზოლის რეაბილიტაციას ადლიიდან ბათუმამდე.</p> <p>2009 წელს საქართველო ასოცირდება “კოპენჰაგენის შეთანხმების” ფარგლებში და მზადაა, განახორციელოს სათანადო ზომები, რათა შეამციროს გამონახობილი, მიუხედავად იმისა, რომ მისი წილი საერთო გლობალური გამონახობილების კუთხით დაბალია. მთავრობის წარმომადგენლებმა მოლაპარაკებები დაიწყეს გაეროს განვითარების პროგრამასთან (UNDP) და კიდევ რამდენიმე საერთაშორისო ორგანიზაციასთან, რათა ხელი შეეწყოს NAMA-ს (შესაბამისი შემამცირებელი საშუალებების მოქმედება) სტრატეგიის შემუშავებას.</p> <p>მოსალოდნელია, გამოიყოს დაფინანსება მესამე ეროვნული კომუნიკაციისათვის. პროექტზე მუშაობა, სავარაუდოდ, 2011 წლის გაზაფხულზე დაიწყება.</p> <p>2010 წლის მაისში თბილისის მერმა ხელი მოეწერა მერთა შეთანხმებას, რომლის ფარგლებში, ის ვალდებული იქნება იღებს შეამციროს ნახშირბადის დიოქსიდის (CO₂) გამონახობილი სუფთა ენერჯის წარმოებისა და გამოყენების გზით. 2011 წლის მარტისათვის თბილისის საკრებულო გეგმავს ქალაქის შესაბამის სექტორებში შეისწავლოს სიტუაცია მიმდინარე ენერგეტიკული მოხმარებისა და ნახშირბადის დიოქსიდის (CO₂) გამონახობილის შესახებ. პარალელურად,</p>
--	---

		<p>საცხოვრებლების, მუნიციპალური ინფრასტრუქტურისა და სატრანსპორტო სფეროებისათვის შეიმუშავენს ენერგოეფექტურობის სტრატეგიას. სამუშაო ჯგუფებში მონაწილეობის მიღება შეუძლია ყველა დაინტერესებულ მხარეს.</p> <p>საქართველოში 2010 წლის შემოდგომაზე კლიმატის ცვლილების კვირეულის ფარგლებში ადგილობრივი დელეგაციისა და FOE – საქართველოს ხელშეწყობით შეხვედრა ჩატარდა, რომლის მიზანია აამაღლოს ცნობიერება კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებით და მოაწიოს სემინარები, ლექციები, ქუჩის აქციები და სხვ.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>“ყაზტრანსგაზის” პროექტი იქნება პირველი, რომელიც საქართველოს, სუფთა განვითარების მექანიზმებით CDM, გარკვეულ უპირატესობას მოუტანს. რეგისტრაციისა და მონაცემთა კონტროლის საკითხები კვლავ პრობლემური რჩება. მაგალითად, ენგურის პროექტის მომზადებიდან რამდენიმე წლის შემდეგ გარკვეული პრობლემების გამო UNFCCC-ში რეგისტრირებული კიდევ არ იყო.</p> <p>აღმოსავლეთის პარნიორობის ინიციატივის პრიორიტეტია ადაპტაცია და კლიმატის ცვლილების შემცირება. საქართველოს არა აქვს ინტეგრირებული კლიმატური პოლიტიკა და ამ სფეროში კანონმდებლობაც თითქმის არ არსებობს.</p>
<p>ტრანსპორტი</p> <p>- უნდა გაგრძელდეს ერთგვარი მდგრადი</p>	<p>განხორციელების პროცესშია</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>საქართველო განაგრძობს თავის ფართომასშტაბიან პროგრამას გზების რეაბილიტაციის კუთხით.</p>

<p>სატრანსპორტო პოლიტიკის განხორციელება და დახვეწა ტრანსპორტის ყველა ტიპის, ასევე შესაბამის ინფრასტრუქტურის გასავითარებლად, რათა ამან ხელი შეუწყოს სახვადსხვა დარგში არსებული ინფრასტრუქტურული პროექტებისათვის განსაზღვრული პრიორიტეტების გამოვლენას</p>	<p>რომლისთვისაც დაფინანსება საერთაშორისო თანამეგობრობამ 2008 წლის აგვისტოს ომის შემდეგ გამოყო. აჭარის გზატკეცილისა და აღმოსავლეთ-დასავლეთის დამაკავშირებელი გზის მშენებლობა მსოფლიო ბანკის დაფინანსებით მიმდინარეობს. ვინაიდან, პროექტთა უმრავლესობა საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუციების მიერაა დაფინანსებული, ამიტომ საკმაოდ მნიშვნელოვანია საზოგადოების მონაწილეობა და კონსულტაციები. ეს აისახება პროექტების შემუშავებაზე, როგორც მსოფლიო ბანკის მიერ დაფინანსებული ვაზიანი-გომბორის გზის მშენებლობა და/ან შემდეგში ისეთი მარშრუტის განსაზღვრა, რომელიც, აჭარის გზატკეცილის მსგავსად, ბიოლოგიურად მრავალფეროვან აქტიურ ზონებთან დაკავშირებით ნაკლებ პრობლემებს შექმნის.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>უნდა აღინიშნოს, რომ ეროვნულ დონეზე საზოგადოება არ მონაწილეობს საქალაქო ტრანსპორტირების განვითარებაში. ამას ხელს უწყობს ისიც, რომ გზების დაგება ყოველგვარი გარემოსდაცვითი და სოციალური ზიანის შეფასების გარეშე ხდება. აგრეთვე აღსანიშნავია, რომ საზოგადოებრივი ტრანსპორტის სქემის წარმოდგენა ხელს შეუწყობს კერძო მანქანებით სარგებლობის გაზრდას.</p> <p>გარკვეული წარმატებების, ინტერმოდალური მომსახურებისა და საქართველოს რკინიგზის სისტემის რეაბილიტაციის მიუხედავად, არსებობს რკინიგზასთან დაკავშირებული ურთიერთგამომრიცხავი საკითხები. მათ შორისაა 300 მილიონი ევროს ღირებულების თბილისის შემოვლით გზასთან დაკავშირებული პროექტი, რომლისთვისაც 100 მილიონიანი სესხი გამოყო ევროპის</p>
--	--

		<p>რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკმა, ხოლო 2010 წლის მარტში იმავე ოდენობის სესხი – ევროპის საინვესტიციო ბანკმა. თბილისის შემოვლითი სარკინიგზო ხაზის პროექტი მიზნად ისახავს, თბილისის ერთ-ერთ ყველაზე მჭიდროდ დასახლებულ უბანში ახალი სარკინიგზო ხაზის გაყვანასთან დაკავშირებული სამუშაოები უფრო უსაფრთხოდ განხორციელდეს. ასევე, ამ სამუშაოებმა არ გამოიწვიოს სასმელი წყლის სისტემის დაზიანება, რომელიც ისედაც არ აკმაყოფილებს აღიარებულ სტანდარტებს. პროექტი განვითარდა საზოგადოებასთან საკმაოდ მცირე კონსულტაციებით, ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკის, ასევე ევროპის საინვესტიციო ბანკის მონაწილეობის მიუხედავად.</p> <p>უნდა აღინიშნოს, რომ 2010 წლის სექტემბერში საქართველოს მთავრობამ უარი განაცხადა ევროპის საინვესტიციო ბანკიდან აელო სუბსიდირებული სესხი და ამის ნაცვლად გადაწყვიტა, საერთაშორისო ბაზარზე ობლიგაციები გამოეშვა. ქვეყნის ამგვარმა საქციელმა მრავალი ეჭვი დაბადა, მათ შორის ევროპის საერთაშორისო ბანკის გარემოსა და სოციალური სტანდარტების მხრივ, რამაც ევროკავშირის სტანდარტები უნდა დაიცვას.</p>
<p>მე-6 პრიორიტეტული სფერო. თანამშრომლობა საქართველოს საშინაო კონფლიქტების მოგვარების კუთხით</p>		
<p>3. თანამშრომლობა საქართველოს საშინაო კონფლიქტების მოსაგვარებლად</p>		
<p>3.1. ახალი შეიარაღებული კონფლიქტის თავიდან აცილება</p>		
<p><u>სტაბილიზაცია</u></p> <p>- შენევის მოლაპარაკებები და ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისა</p>	<p>განხორციელების პროცესშია</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>2010 წელს ე.წ. შენევის მოლაპარაკებები იმ ერთადერთ საერთაშორისო ფორუმად დარჩა, რომელში მონაწილეობასაც ყველა მხარე დათანხმდა. თავიდანვე</p>

	<p>არსებულმა გაზრდილმა დაძაბულობამ რამდენჯერმე ჩაშალა პროცესი. მხოლოდ 2010 წელს მოხერხდა დისკუსიების მექქესე რაუნდის გამართვა (შემდეგი მოლაპარაკება დაგეგმილია 2010 წლის 16 დეკემბერს).</p> <p>2010 წლის 27 ივლისს აფხაზეთის წარმომადგენლებმა ჟენევის დაგეგმილი მოლაპარაკებების მე-12 რაუნდში შეაჩერეს მონაწილეობა. სესიის დღის წესრიგში იყო შემდეგი საკითხები: შეთანხმება ძალის გამოუყენებლობაზე და საერთაშორისო უსაფრთხოების ზომები. ჟენევის მოლაპარაკებების ფარგლებში 2010 წლის 14 ოქტომბერს გაგრძელდა რეგულარული შეხვედრები. ამ შეხვედრაზე რუსეთმა განაცხადა, რომ მათი საგუშაგო პუნქტი საქართველოში, კერძოდ, პერევეში გადატანილი და გაუქმებულია, რაც შემდეგ ევროკავშირის სამშვიდობო მისიამაც დაადასტურა. ევროკავშირის ოფიციალური პირების განცხადებით, ევროკავშირის სამშვიდობო მისიამ რუსეთისა და საქართველოს ხელისუფლება დაარწმუნა, რომ ჯარის გაყვანა უნდა მოხდეს მშვიდობიანად და არეულობის გარეშე.</p> <p>2010 წლის 26 ივლისს ბრიუსელში ევროკავშირის მინისტრები შეთანხმდნენ, რომ საქართველოში ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისიას მანდატი კიდევ 12 თვით გაუგრძელდეს, ანუ 2011 წლის 14 სექტემბრამდე. ამდენად, ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისია აგრძელებს საქართველოს ტერიტორიაზე ყოფნას და მისი მანდატი ფარავს ქვეყნის მთელ ტერიტორიას საერთაშორისოდ აღიარებული საზღვრებით, თუმცა აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის/ცხინვალის რეგიონის დე-ფაქტო ხელისუფლება უარს ეუბნება ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისიას, შევიდეს ადმინისტრაციული საზღვრის მათ მხარეს და, ასევე, რუსეთის მიერ 2008 წელს დაპყრობილ ტერიტორიებზე. ამჟამად ევროკავშირის</p>
--	--

	<p>სადამკვირვებლო მისია ერთდღერთი საერთაშორისო მექანიზმია, რომელიც აკვირდება და საქართველოს ტერიტორიაზე სტაბილურობას უწყობს ხელს.</p> <p>2010 წელს ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისია მთავარი ფიგურა იყო, რომელიც ხელს უწყობდა პირდაპირ კონტაქტებსა და ინფორმაციის გაცვლას ერთი მხრივ, საქართველოს მთავრობასა და, მეორე მხრივ, რუსეთის მთავრობის წარმომადგენლებს, ასევე სამხრეთ ოსეთისა და აფხაზეთის დე-ფაქტო ხელისუფლებას შორის. აღნიშნული მექანიზმები, ძირითადად, განვითარდა ინციდენტების პრევენციისა და რეაგირების მექანიზმების ფარგლებში (IPRM).</p> <p>-2010 წლის 28 ოქტომბერს ერთწლიანი წევრების შემდეგ გაიმართა მე-7 შეხვედრა ინციდენტების პრევენციისა და რეაგირების მექანიზმების ფარგლებში (IPRM) სამხრეთ ოსეთის თეატრისათვის ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისიის აქტიური მხარდაჭერითა და, ასევე, ეუთოს ხელშეწყობით. იმავე ფარგლებში მოწვობილი შემდეგი შეხვედრა 2010 წლის 10 დეკემბრისთვისაა დაგეგმილი.</p> <p>-2010 წლის 8 ოქტომბერს ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისიამ გაეროსთან ერთად მონაწილეობა მიიღო ინციდენტების პრევენციისა და რეაგირების მექანიზმების ფარგლებში (IPRM) მოწვობილ 21-ე შეხვედრაში, რომელიც აფხაზეთში გაიმართა. 2010 წელს პრევენციისა და რეაგირების მექანიზმების ფარგლებში (IPRM) აფხაზეთის თეატრისათვის მუშაობა წევრების გარეშე გაგრძელდა. 2010 წლის განმავლობაში ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისიის ხელშეწყობით შეიქმნა ძალიან საჭირო სატელეფონო სისტემა “ცხელი ხაზი”, რომელიც ორსავე</p>
--	---

Formatted: Portuguese (Brazil)

	<p>თეატრში მუშაობს. აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის ადმინისტრაციულ სასაზღვრო ზოლთან რამდენჯერმე იყო დესტაბილიზაციის შემთხვევა და თითოეულ ამ ინციდენტს პროტენციურად შეიძლება გამოეწვია კონფლიქტის ესკალაცია. მაგრამ, მას შემდეგ, რაც არსებობს “ცხელი ხაზის” სისტემა, ის გამუდმებით ეხმარება, რომ არ დაიძაბოს სიტუაცია, განსაკუთრებით კი მაშინ, როდესაც არ არის პრევენციისა და რეაგირების მექანიზმები.</p> <p>2010 წლის 2 ივლისს ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისიამ საქართველოს თავდაცვის სამინისტროსთან ერთად შესწორებები შეიტანა ურთიერთგაგების მემორანდუმში (პირველად ხელი მოეწერა 2009 წლის 26 იანვარს), რომლის მიხედვითაც იზღუდება თავდაცვის სამინისტროს უფლება, განათავსოს ჯარი და მძიმე ტექნიკა ადმინისტრაციული სასაზღვრო ზოლის მიმდებარე ტერიტორიაზე. აღნიშნული დოკუმენტი კიდევ ერთი საბუთია იმისა, რომ ყველანაირი ხელშეწყობაა, რათა არ დაიძაბოს სიტუაცია.</p> <p>გამოწვევები:</p> <p>არსებობს იმის საშიშროება, რომ ადამიანთა უსაფრთხოების მიზნით IPRM-ის რეგულარული შეხვედრები შეწყდეს, რაც უკავშირდება დაკავებას, გატაცებას და ადგილობრივი მოსახლეობის შეურაცხყოფის ფაქტებს. სასაზღვრო ზოლთან ახლოს მდებარე ზოგ დასახლებაში სამხრეთ ოსეთის მხრიდან გამუდმებით ისმის სროლის ხმა, იპარავენ სოფლისმეურნეობის პროდუქტებს ან აკავებენ ადგილობრივ მცხოვრებთ. ზოგიერთ დასახლებაში ცხოვრება იმდენად გაუსაძლისი ხდება, რომ ხალხი ტოვებს საკუთარ სახლებს და მიდის, რის გამოც</p>
--	--

		<p>აღნიშნული ადგილები ცარიელდება^{xxx1} სიტუაციის ექსკალაციის თავიდან ასაცილებლად მნიშვნელოვანია თავის არიდება ინფორმაციის რეგულარულად გაცვლისაგან ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისიის ეგიდით მოწყობილ IPRM-ის შეხვედრებზე. ეუთოსა და გაეროს ორგანიზაციების პოზიტიური მონაწილეობა IPRM-ის შეხვედრებში მომავალში კიდევ უფრო შეამცირებს მოლაპარაკებათა შეჩერების შესაძლებლობას.</p> <p>2010 წლის ოქტომბერში ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისიამ და ქართულმა წყარომ (MIA) აღიარა, რომ 2010 წლის დასაწყისიდან რეგიონში შეინიშნება საერთო დაძაბულობის კლება. მაგრამ, ამავე დროს, სამხრეთ ოსეთის სასაზღვრო ზოლთან ახლოს მცხოვრები მოსახლეობის გამოკითხვით, ისინი თავს დაუცველად გრძნობენ და სიტუაციას სრულიად სხვანაირად აღწერენ. ანგარიშის მიხედვით, შესაძლებელია, კრიმინალურმა შემთხვევებმა ქაღალდზე იკლო, მაგრამ მოსახლეობა თავს კვლავ ისევე დაუცველად გრძნობს, როგორც ადრე^{xxxii} აფხაზეთში მომუშავე ყველა საერთაშორისო დამკვირვებელი თანხმდება, რომ გადაადგილებულ პირთა დაბრუნების გაჭიანურება არ უნდა გაგრძელდეს. დაბრუნების უფლება უნდა იქნეს აღიარებული და ამისათვის საჭიროა შეიქმნას სათანადო პირობები^{xxxiii}.</p>
<p>3.2 იძულებით გადაადგილებულ პირთა უფლებების შესრულება მათი სრული მონაწილეობით პოლიტიკურ, სოციალურ და ეკონომიკურ ცხოვრებაში</p>		

Formatted: Portuguese (Brazil)

Formatted: Portuguese (Brazil)

Formatted: Portuguese (Brazil)

^{xxx1} Life on Boundary Line, M. Viefhues, D. Wood, Saferworld, October 2010 (ცხოვრება სასაზღვრო ზოლში, მ. ვიეფჰუესი, დ. ვუდი, 2010 წლის ოქტომბერი).

^{xxxii} Life on Boundary Line, M. Viefhues, D. Wood, Saferworld, October 2010 (ცხოვრება სასაზღვრო ზოლში, მ. ვიეფჰუესი, დ. ვუდი, 2010 წლის ოქტომბერი)

^{xxxiii} გაეროს გენერალური მდიანის წარმომადგენლის განცხადება ადამიანის უფლებების შესახებ იძულებით გადაადგილებული პირებისთვის, ვოლკერ კელინი, 2010 წლის 16 სექტემბერი.

<p>ნორმალისაცია</p> <p>- განხორციელდეს იძულებით გადაადგილებულ პირთათვის სახელმწიფო სტრატეგიის განხორციელების სამოქმედო გეგმა 2009-2012</p>	<p>განხორციელების პროცესშია</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>საქართველოს ომბუდსმენის 2010 წლის იანვარ-ივლისის ანგარიშის მიხედვით 2008 წლის ომის შემდეგ საქართველოს მთავრობამ დაარეგისტრირა 15,912 იძულებით გადაადგილებული პირი. 2010 წლის ივნისის მონაცემებით აფხაზეთიდან და სამხრეთ ოსეთიდან მთლიანად საქართველოში არის 249,365 იძულებით გადაადგილებული პირი.</p> <p>საერთაშორისო დონორებმა დიდი წვლილი შეიტანეს იძულებით გადაადგილებულ პირთათვის სახელმწიფო სტრატეგიის განხორციელების სამოქმედო გეგმა 2009-2012-ის შემუშავებასა და განხორციელებაში. მათ მიერ გამოყოფილმა მნიშვნელოვანმა დაფინანსებამ დიდი როლი ითამაშა სამთავრობო სტრატეგიის განხორციელებაში. ისეთმა მნიშვნელოვანმა საერთაშორისო ორგანიზაციებმა, როგორებიცაა UNHCR და დანიის ლტოლვილთა საბჭო, სამოქმედო გეგმის განახლების პროცესში მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა და მრავალი დაინტერესებული მხარის მონაწილეობით გაიმართა დისკუსია განათლებასთან და შემოსავლის წყაროებთან დაკავშირებით.</p> <p>2010 წლის 11 მაისს ევროკავშირის მოთხოვნების საპასუხოდ საქართველოს მთავრობამ დამატებითი ცვლილებები შეიტანა იძულებით გადაადგილებულ პირთათვის სახელმწიფო სტრატეგიის განხორციელების სამოქმედო გეგმაში 2009-2012 წლებისათვის^{xxxiv}.</p>
---	--	---

^{xxxiv} პირველი მცდელობა იძულებით გადაადგილებულ პირთა საკითხის გრძელვადიან პერიოდში დაყენებისა მოხდა 2007 წელს, როდესაც იძულებით გადაადგილებული პირების შესახებ სახელმწიფო სტრატეგია იქნა მიღებული. 2008 წლის 28 ივლისს მთავრობამ იძულებით გადაადგილებული პირების შესახებ 2009-2012 წლების სახელმწიფო სტრატეგიის სამოქმედო გეგმა განსახორციელებლად მოიწონა, რომელიც 2009 წლის მაისში შესწორდა.

	<p>შესწორებები ორ ძირითად საკითხს ეხებოდა: 1) ახალი სამოქმედო გეგმის ფარგლებში განისაზღვრა იძულებით გადაადგილებული პირებისათვის დროებითი საცხოვრებლის კრიტერიუმები, რომლებიც ოთხ კატეგორიად დაიყო: ა) საჭიროებს საცხოვრებლის რეაბილიტაციას; ბ) არ საჭიროებს საცხოვრებლის რეაბილიტაციას; გ) საჭიროებს განთავსების ალტერნატიულ საშუალებას; დ) ის იძულებით გადაადგილებული პირები, რომლებიც იძულებით გადაადგილებულ პირებთან დაკავშირებული სახელმწიფო პროგრამის ნაწილს წარმოადგენენ.</p> <p>2) სამოქმედო გეგმა იღებს შემდეგ ზომებს იძულებით გადაადგილებულ პირთა ცნობიერების ასამაღლებლად:</p> <ul style="list-style-type: none"> – გამოსწორდეს გამჭვირვალობის დონე სამოქმედო გეგმის განხორციელების პროცესში; – უკეთ ჩაერთოს სამოქალაქო საზოგადოება და მედია სამოქმედო გეგმის განხორციელებაში; – ხელი მიუწვდებოდეთ იძულებით გადაადგილებულ პირებს იურიდიულ კონსულტაციაზე; – გაუმჯობესდეს კავშირი იძულებით გადაადგილებულ პირთა და, ერთი მხრივ, მუნიციპალიტეტებს, ხოლო, მეორე მხრივ, ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროს ტერიტორიულ დანაყოფებს შორის. <p>გამოწვევები:</p> <p>მიუხედავად შესწორებებისა, იძულებით გადაადგილებული პირებისათვის სახელმწიფო სტრატეგიის განხორციელების</p>
--	---

Formatted: Portuguese (Brazil)

^{xxxv} Amnesty International, EUR 56/005/2010 საქართველო, სასწრაფო ქმედება, 2010 წლის 20 აგვისტო

^{xxxvi} საქართველოს ომბუდსმენის ანგარიში (2010 წლის იანვარი-ივნისი).

^{xxxvii} UNHCR-ის წარმომადგენლის პიტერ ნიკოლაუს განცხადება უმუშევრობის საკითხებზე Courtyard Marriott-ში გამართულ შეხვედრაზე 2010 წლის 16 სექტემბერს.

	<p>სამოქმედო გეგმა განვითარდა და დამტკიცდა 2010 წელს. მასში უზრუნველყოფილი არ არის ქართველი დევნილების უფლებები, რომ ისინი არ უნდა გამოაძევეთ კოლექტიური საცხოვრებელი ცენტრებიდან, სადაც უკვე რამდენიმე წელია ცხოვრობენ.</p> <p>2010 წლის 14 ივნისისა და 5 აგვისტოს შუალედში დაახლოებით 5000 იძულებით გადაადგილებული პირი გამოაძევეს თბილისის კოლექტიური საცხოვრებელი ცენტრებიდან^{xxxv} საქართველოს მთავრობის მიერ გატარებული ზომები არ თანხვდება საერთაშორისო სტანდარტებს და ეწინააღმდეგება იძულებით გადაადგილებულ პირთა სტრატეგიასა და სამოქმედო გეგმას (დებულება 1), რომელიც ერთი თვით ადრე იქნა მიღებული.</p> <p>პირველ რიგში, მთავრობა არღვევს იძულებით გადაადგილებულ პირთა უფლებებს (ეროვნული კანონმდებლობა იძულებით გადაადგილებულ პირთა შესახებ 1996, სტრატეგია იძულებით გადაადგილებულ პირებზე), გააგრძელონ ცხოვრება კოლექტიურად დასახლებულ ცენტრებში მანამ, სანამ ისინი არ მოაწერენ ხელს ხელშეკრულებას და არ მიიღებენ მთავრობის მიერ გამოყოფილ ალტერნატიულ საცხოვრებელს. 2010 წლის ივნისსა და აგვისტოში განვითარებული მოვლენების მიხედვით, ხელისუფლებას კონსულტაცია არ გაუვლია იძულებით გადაადგილებული პირების ოჯახის წევრებთან, ზოგ შემთხვევაში წინასწარი შეტყობინება საერთოდ არ მიუღიათ ლტოლვილებს და გამოუვალ მდგომარეობაში აღმოჩენილებს შესთავაზეს ისეთ კოლექტიურ ცენტრებში წასვლა, რომელიც საცხოვრებლად გამოუსადეგარია. ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ 2010 წლის ივნისსა და აგვისტოში იძულებით გადაადგილებული პირების</p>
--	---

Formatted: Portuguese (Brazil)

Formatted: Portuguese (Brazil)

	<p>იძულებითი გამოსახლება იყო თვით საქართველოს ეროვნული რეგულაციის დარღვევა, რომელიც იძულებით გადაადგილებულ პირებს ეხება. კერძოდ კი, კანონში წერია, რომ არ შეიძლება მათი გადაყვანა ისეთ საცხოვრებელ ადგილას, რომელიც მათ ამჟამინდელ საცხოვრებელზე ცუდ მდგომარეობაშია და თანაც წერილობითი თანხმობის გარეშე. 2010 წლის ივნისსა და აგვისტოში მრავალი იძულებით გადაადგილებული პირი აიძულეს, თბილისიდან რეგიონულ კოლექტიურ საცხოვრებელ ცენტრებში გადაეყვანათ, სადაც ძალიან ცუდი პირობები იყო. ამგვარად, მათი საცხოვრებელი პირობები გაუარესდა^{xxxvi}</p> <p>ერთ-ერთ ყველაზე დიდ პრობლემად რჩება იძულებით გადაადგილებულ პირთა კოლექტიური საცხოვრებელი ცენტრებიდან ან დროებითი თავშესაფრიდან ე.წ. “ხანგრძლივი მოხმარების საცხოვრებელ ადგილას” გადაყვანა. პრინციპული საკითხია, რომ ლტოლვილების გადაყვანა მოხდეს იმ მუნიციპალიტეტის ან რეგიონის ფარგლებში, სადაც არიან რეგისტრირებულნი. ბევრ შემთხვევაში ხალხი ადმინისტრაციული პრობლემის მსხვერპლია. მაგალითად, თბილისში ნათესავებთან ან კოლექტიურ საცხოვრებელ ცენტრებში მცხოვრები ლტოლვილები, რომლებიც რეგისტრირებულნი არიან რეგიონებში, მათ აგზავნიან “უკან” რეგიონებში, რეგისტრაციის ადგილას. შედეგად, ისინი ვერ მოახერხებენ, თავი გაიტანონ ისეთ შორეულ და გადაკარგულ სოფლებში, როგორცაა ფოცხო-ესტერი წალენჯიხის რაიონში, სადაც ლტოლვილებს არ აქვთ არავითარი ეკონომიკური პერსპექტივა. იძულებით გადაადგილებული პირები, სულ მცირე, უზრუნველყოფილნი უნდა იყვნენ საცხოვრებელით ისეთ ადგილას, სადაც რაღაც ეკონომიკური პერსპექტივა მაინც</p>
--	---

Formatted: Portuguese (Brazil)

	<p>ექნებათ, დაკავდებიან ეკონომიკური საქმიანობით, სადაც არის სკოლა, რომ ბავშვებმა იარონ და სხვა ელემენტარული სოციალური ინფრასტრუქტურა. უფრო მეტი ყურადღება უნდა დაეთმოს თითოეულ ცალკე აღებულ საქმეს, როცა ეს ლტოლვილთა გადაადგილებას ეხება, მაშინაც კი, როდესაც ინდივიდუალური არჩევანის გაკეთება თითქმის შეუძლებელია.</p> <p>საერთაშორისო დამკვირვებლები გამოსახლებულ ლტოლვილებს, რომლებიც თბილისიდან რეგიონებში გადაიყვანეს, უწოდებენ “მეორედ იძულებით გადაადგილებულებს”^{xxxvii} გამოსახლების ფაქტმა აჩვენა, რომ მთავრობის მაღალჩინოსნებს არა აქვთ საკმარისი ნება, რომ დაიცვან ლტოლვილები, ხელი შეუწყონ მათ სრულ ინტეგრაციას ქართულ საზოგადოებაში. საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველოს ანგარიშის მიხედვით, იძულებით გადაადგილებულ პირთა გამოსახლებისას, ზოგი დაიკარგა და შეუძლებელია მათი მოძებნა, ზოგი კი ისეთ შორეულ რეგიონებში დაასახლეს, სადაც დასაქმების ან სოციალური ინტეგრაციის არავითარი საშუალება არ არის.</p> <p>თბილისში ათასობით იძულებით გადაადგილებული პირის დროებითი თავშესაფრიდან გამოსახლებამ, რაც ეროვნული და საერთაშორისო სტანდარტების დარღვევა იყო, გამოიწვია ყველა მონაწილე მხარის ჩართვა ადგილობრივი არასამთავრობო ორგანიზაციების, UNHCR-ისა და ევროპის საბჭოს ჩათვლით. ამ გამოსახლების ფაქტმა აჩვენა, რომ თითქმის არ არსებობს თანამშრომლობა სხვა მონაწილეებთან. აგრეთვე, ნათელი გახდა ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროს არასაკმარისი უფლებამოსილება. შედეგად, საცხოვრებელი ადგილის</p>
--	--

Formatted: Portuguese (Brazil)

		<p>პრობლემა და თავად ლტოლვილები აღმოჩნდნენ იმ სამთავრობო უწყებების/მოსელებების პირისპირ, რომლებიც პოლიტიკას შეიმუშავებენ. მხოლოდ პრემიერ მინისტრზე იყო დამოკიდებული, რომ საერთაშორისო სააგენტოებმა შეძლეს შეეჩერებინათ გამოსახლების პროცესი, სანამ უფრო ნათელი და სამართლიანი პროცედურები არ შეიმუშავდება მათი საცხოვრებელი უზრუნველყოფის მხრივ.</p> <p>სამოქმედო გეგმით გაწერილი სხვა მიზნები რამდენად ეფექტურად შესრულდა (სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება და ცნობიერების ჩამოყალიბება), საჭიროა შემოწმდეს 2011 წელს, როდესაც განხორციელებული იქნება სამოქმედო გეგმაში გაწერილი განსაკუთრებული ზომები.</p>
<p>3.3. ნდობის ჩამოყალიბება – კონფლიქტების ტრანსფორმაციის ხელშეწყობა ნდობის აღდგენის გზით</p>		
<p>- კანონმდებლობა ოკუპირებულ ტერიტორიებზე</p>	<p>განხორციელების პროცესშია</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>2008 წლის 23 ოქტომბერს საქართველოს პარლამენტმა მიიღო “კანონი ოკუპირებული ტერიტორიების შესახებ”, რამაც საერთაშორისო ორგანიზაციებს შორის, რომელთა ინტერესშია კონფლიქტების მოგვარების ხელშეწყობის პროცესი, გარკვეული შეშფორთება გამოიწვია.</p> <p>2010 წლის თებერვალში, ვენეციის კომისიის მეორე, საბოლოო შეფასების ანგარიშის შემდეგ, საქართველოს პარლამენტმა დაამტკიცა შესწორებები კანონზე ოკუპირებული ტერიტორიების შესახებ^{xxxviii}.</p> <p>2010 წლის 23 ოქტომბერს საქართველოს მთავრობამ მიიღო</p>

^{xxxviii} 2009 წლის დეკემბერში ვენეციის კომისიამ მოამზადა და საპარლამენტო ასამბლეაზე წარმოადგინა პირველი და მეორე მოსაზრება კანონის შესახებ. რეკომენდებული იყო აღნიშნულ კანონმდებლობაში ცვლილებების შეტანა.

	<p>დადგენილება “საქართველოს ოკუპირებულ ტერიტორიებზე მოქმედი ორგანიზაციების საქმიანობის წესების წარმართვის შესახებ”, რომელიც შედის კანონმდებლობაში “ოკუპირებული ტერიტორიების შესახებ”. აღნიშნული დადგენილება განმარტავს კანონის პირობებს, რაც 2009 წლის ბოლოს ვენეციის კომისიის მიერ დასმულ დამატებით კითხვებს იწვევს.</p> <p>გამოწვევები კანონის ახალ რედაქციაზე ოკუპირებული ტერიტორიების შესახებ და ჩართულობის სტრატეგია</p> <p>ვენეციის კომისიის საბოლოო კომენტარების მიხედვით, საქართველოს “კანონით ოკუპირებული ტერიტორიების შესახებ” წამოიჭრება საკითხები, რომლებიც საერთაშორისო კანონმდებლობასთან შესაბამისობის კუთხით უნდა იქნეს უზრუნველყოფილი. სადაო საკითხები შემდეგ გარემოებებს ეხება: (1) ბუნდოვანი ფორმულირება “გადაუდებელი ჰუმანიტარული დახმარება” (მე-4 მუხლი, მე-6 მუხლი); (2) ძალიან ფართო ფორმულირება სამართლებრივი სანქციების შეზღუდვებზე აკრძალული ეკონომიკური საქმიანობის წარმართვა ოკუპირებულ ტერიტორიებზე (მე-6 მუხლის მე-3 პუნქტი); (3) ბუნდოვანი განმარტება სამართლებრივ შედეგებზე, ისეთ შემთხვევაში, როდესაც ორგანიზაცია ვერ აწვდის საჭირო ინფორმაციას (მე-4 მუხლის მე-4 პუნქტი) (მე-6 მუხლი).</p> <p>აღნიშნული დადგენილების დებულებები “ჩართულობის სტრატეგია” განმარტავს საკმაოდ მკაცრ პროცედურებს საქართველოს ოკუპირებულ ტერიტორიებზე საერთაშორისო და ადგილობრივი ორგანიზაციების საქმიანობის შესახებ. დადგენილება “კონსტრუქციული დიალოგის” ჩამოყალიბებას ითვალისწინებს საქართველოს მთავრობასა და იმ მხარეებს შორის, რომლებიც</p>
--	--

	<p>ჰუმანიტარული დახმარების შესაძლებელი პროგრამების მიზნებს ამცირებს და მხოლოდ ნდობას აყალიბებს. მოსალოდნელია, რომ დადგენილება გადაიდოს და შემცირდეს იმ უცხოური პარტნიორი ორგანიზაციების მონაწილეობა, რომლებიც ახორციელებს ჰუმანიტარულ დახმარებას და ნდობის ასამაღლებელ ქმედებებს. ამისათვის შემდეგი ფაქტორებია გასათვალისწინებელი:</p> <p>-დადგენილება ორგანიზაციათა ჩართულობის სამ სტრატეგიას განსაზღვრავს, რომელსაც შეიძლება გადამწყვეტი მნიშვნელობა ჰქონდეს კონფლიქტების ტრანსფორმაციის პროცესში. ეს გულისხმობს პარტნიორთა ერთობლივ მუშაობას მთელი დაგეგმვის, პროგრამირების, ბიუჯეტის შედგენის, განხორციელებისა და შეფასების ეტაპებზე, მსგავსად პარტნიორი დონორებისა. აღნიშნული დადგენილება ცვლის უკვე ჩამოყალიბებულ პროცედურებს თანამშრომლობის შესახებ საქართველოს მთავრობასა და დონორებს შორის.</p> <p>-დადგენილების სტრატეგიის მიხედვით, ყველა პოტენციურმა პარტნიორმა, რომელიც გეგმავს დაკავდეს საქმიანობით ოკუპირებულ ტერიტორიებზე, რეგისტრაციისათვის უნდა მიმართოს რეინტეგრაციის სამინისტროს, რომელიც თავის მხრივ, ან გააპროტესტებს ან მიიღებს წარმოდგენილ პროექტს. გაპროტესტების შემთხვევაში, დონორი ორგანიზაციები გადაწყვეტენ მას.</p> <p>-სტრატეგია პირდაპირ აყალიბებს იმ შეფასების კრიტერიუმებს, რომლებიც, თავის მხრივ, სერიოზულად ზღუდავს ორგანიზაციათა და პროექტთა რიცხვს საქმიანობის წარმოებისათვის უფლების მინიჭებაზე. უფრო კონკრეტულად, სამინისტრო განიხილავს და შეიწვალის:</p> <p>ა) ორგანიზაციათა მიზანს (შემოიფარგლება</p>
--	--

	<p>კონფლიქტების ტრანსფორმაციის ხელშეწყობის მხრივ;</p> <p>ბ) შესთავაზებს პროექტების მიზნებს (შემოიფარგლება კონფლიქტთა მშვიდობიანი გზით მოგვარების დახმარებით, ხელს შეუწყობს ნდობის აღდგენას და თანამშრომლობას კონფლიქტის შედეგად გახლეჩილ საზოგადოებას, დაიცავს ადამიანთა უფლებებს, ხელს შეუწყობს იძულებით გადაადგილებილ პირთა რეპატრიატიზაციას, აღადგენს ურთიერთობას ადამიანებს შორის ან გააუმჯობესებს ომით დაზარალებული მოსახლეობის საარსებო პირობებს);</p> <p>გ) მოელის შედეგებს და საქმიანობათა დეტალურ გეგმას.</p> <p>-ნებისმიერი განაცხადი, რომელიც წარედგინება სამინისტროს, პარტნიორებს ავალდებულებს ასევე ხარჯთაღრიცხვის დეტალებიც წარადგინოს, რადგანაც ფინანსურმა შეზღუდვებმა შესაძლოა დამატებით განსახილველი საკითხები წამოჭრას საქართველოსა და დონორ ორგანიზაციებს შორის. იმ ორგანიზაციებისათვის, რომლებიც საქმიან მოღვაწეობას ეწევა საქართველოს ოკუპირებულ ტერიტორიაზე, სავალდებულოა, სამინისტროსთვის მოხსენება ყოველ ექვს თვეში წარმოადგინოს.</p> <p>-დადგენილება ეხება საქართველოს საზღვრებს გარეთ მოგზაურობის საკითხებს იმ ადამიანებისათვის, რომლებიც დაკავებულნი არიან პროექტით განსაზღვრული საქმიანობით და ცხოვრობენ ოკუპირებულ ტერიტორიებზე. დაშვებული სამოგზაურო დოკუმენტების რიცხვი შეზღუდულია საქართველოს საზღვარგარეთის პასპორტით და ნეიტრალური სამოგზაურო დოკუმენტით (საქართველოს მთავრობა მომავალში წარადგენს). ეს შეზღუდვები გაართულებს ფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის მხარის მონაწილეობას საზღვარგარეთ გამართულ მრავალმხრივ დიალოგსა და შეხვედრებში.</p>
--	--

<p>- სახელმწიფო სტრატეგია ოკუპირებული ტერიტორიების მიმართ – ჩართულობა თანამშრომლობის გზით</p>	<p>განხორციელების პროცესშია</p>	<p>2010 წლის მიმდინარეობა</p> <p>2009 წლიდან საქართველოს მთავრობამ, ჩანს მიაღწია კონსენსუსს, რომ ხანმოკლე პერიოდში შეუძლებელია აფხაზეთთან და სამხრეთ ოსეთთან დაკავშირებული პრობლემების გადაჭრა. მთავრობის წევრებმა მიიღეს შეერთებული შტატების მთავრობის რეკომენდაცია, რომ აღნიშნულ საკითხებში წინსვლისათვის უმჯობესია მოთმინების სტრატეგიის შენარჩუნება, რასაც ევროკავშირიც დაეთანხმა. ახალი კონცეფცია 2010 წლის განმავლობაში დეტალურად იქნა განხილული საჯაროდ. მიმდინარე სიტუაციაზე ოფიციალური განცხადებების თანახმად, საქართველოს მთავრობა გეგმავს საკუთარი ქვეყანა უფრო მიმზიდველად წარმოაჩინოს, როგორც ძლიერი, დემოკრატიული ქვეყანა, რომელიც აღიარებს დაკარგული ტერიტორიების დეიზოლაციას და განაუვითარებს გონივრულ პოლიტიკას აღნიშნულ პროცესში აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის მოსახლეობის ჩართვით^{xxxix}.</p> <p>ახალ სტრატეგიულ კონცეფციაზე საპასუხოდ, საქართველომ 2010 წელს რამდენიმე პოლიტიკური ინიციატივა დაიწყო: 2010 წლის 27 იანვარს – სახელმწიფო სტრატეგია ოკუპირებული ტერიტორიების მიმართ – ჩართულობა თანამშრომლობის გზით. 2010 წლის 6 ივლისს – ჩართულობის სამოქმედო გეგმა.</p> <p>გამოწვევები:</p>
---	-------------------------------------	--

^{xxxix} 2009 წლის 22 სექტემბერს განცხადება გააკეთა სახელმწიფო მდივნის თანაშემწემ ევროპისა და ევრაზიის საკითხებში ფილიპ გპრდონმა. <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=21485> 2009 წლის დეკემბერის განცხადებით მას მხარი დაუჭირა ბენიტა ფერერო-ვალდნერმა.

	<p>მას, ვინც აკრიტიკებს საქართველოს, არ სჯერა, რომ სახელმწიფო სტრატეგიის და სამოქმედო გეგმის განხორციელება დაუყოვნებლივ ეფექტს მოახდენს კონფლიქტების ტრანსფორმაციის პროცესზე. ადგილობრივი და საერთაშორისო დაინტერესებული მხარეები მზად არიან, ითანამშრომლონ საქართველოს მთავრობასთან და მონაწილეობა მიიღონ აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის მოსახლეობის აქტიურად ჩართვის პოლიტიკის განხორციელებაში, მაგრამ მოსალოდნელია, რომ სამართლებრივი შეზღუდვები “ოკუპირებული ტერიტორიების შესახებ კანონმდებლობითა” და “დადგენილებით ჩართვის სტრატეგიაზე”, შეაფერხებს აღნიშნულ პროცესს. აგრეთვე გაართულებს შესაძლებელ დიალოგსა და ნდობის აღდგენის ძალისხმევას აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის მოსახლეობასთან.</p> <p>ამასთან, დამატებითი პროცედურული სირთულეები დააბრკოლებს პროცესში საერთაშორისო ორგანიზაციების დროულ მონაწილეობას, რაც ნეგატიურად აისახება მათ სურვილზე, ითამშონ შუამავლის როლი და იყვნენ მიუკერძოებლები გრძელვადიანი პერსპექტივით.</p> <p>სხვა პრობლემურმა სფეროებმაც შეიძლება შეაფერხოს მომავალში სამოქმედო გეგმის განხორციელება:</p> <p>-მთავარი პრინციპებისა და დიალოგის უკან დგას ის, რომ საქართველოს მთავრობამ ახალი სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა ცალმხრივად, საერთაშორისო</p>
--	--

Formatted: Portuguese (Brazil)

^{xi} ‘აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონის/სამხრეთ ოსეთის მაკონტროლებელი ძალა’ (ტერმინი სტრატეგიის ფარგლებში შემუშავდა).
^{xii} მაგალითად, აფხაზეთის მთავრობა გამუდმებით უარყოფს ეკონომიკური კავსირებისა და თანამშრომლობის შესაძლებლობას საქართველოსთან, მაგრამ მიესალმება ევროკავშირთან პირდაპირ თანამშრომლობას და მონაწილეობას.

		<p>პარტნიორებთან (როგორებიცაა: ევროკავშირი, გაერო, ეუთო) დისკუსიებისა და კონსულტაციების, ასევე აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის მაკონტროლებელი ძალის გარეშე განავითარა⁴¹ საკითხისადმი ასეთმა მიდგომამ აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის დე-ფაქტო ლიდერებს საფუძველი მისცა ინიციატივებისგან შორს დამდგარიყვნენ და აღნიშნული საკითხების შესახებ კომუნიკაციაზე უარი ეთქვათ.</p> <p>-სტრატეგიასა და სამოქმედო გეგმაში შემოთავაზებული მიზნები და ზომები ძირითადად დასავლეთის საზოგადოებისკენაა მიმართული. მიუღებელია, დაინტერესებულმა მხარემ სუბიექტურად აღიქვას კონფლიქტის მეორე მხარე, რაზეც დოკუმენტის სტილიც მეტყველებს.</p> <p>აფხაზეთისა და ცხინვალის/სამხრეთ ოსეთის მაკონტროლებელი ძალა საზოგადოებასთან ერთად სერიოზულ შემოთქვამს ისეთი ტერმინების დამოწმებაზე, როგორცაა – ოკუპაცია. ისინი ეწინააღმდეგებიან თავიანთი ტერიტორიების მოხსენიებას “ოკუპირებულ ტერიტორიებად”, ასევე არ თვლიან რუს სამხედროებს “დამპყრობელ ძალად”. აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის დე-ფაქტო ხელმძღვანელობაც განიხილავს დე-იზოლაციის პოლიტიკას, როგორც საქართველოს ძალისხმევას რეგიონების რეინტეგრაციისათვის. ამჟამად, საქართველოს მთავრობის ინტერესებშია, ყველა ნაბიჯი გადადგას, რათა არ დაუშვას სტატუს კვოს ლეგიტიმაცია. საკითხისადმი ამგვარი მიდგომა ართულებს საპირისპირო ინტერესების დაძლევას, ასევე აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის მოსახლეობის ჩართვის უზრუნველყოფას.</p>
--	--	--

Formatted: Portuguese (Brazil)

	<p>-აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის მაკონტროლებელი ძალა უარს აცხადებს საერთაშორისო ინსტიტუციების გარდასხვა დახმარებაზე კონფლიქტური რეგიონების მოსახლეობისათვის. ამიტომ მათ არ მიიღეს პირდაპირი საერთაშორისო დახმარება საქართველოს გავლით^{xii}. ეს იმის მიმანიშნებელია, რომ ჩართულობის ან სამოქმედო გეგმის განხორციელების ყოველგვარი მცდელობა დაიბლოკება.</p> <p>-სამოქმედო გეგმა ჩართულობისათვის შვიდი ინსტრუმენტის ჩამოყალიბებას ითვალისწინებს ოთხი პროგრამული სფეროს განხორციელებით (ჰუმანიტარული, ადამიანზე ორიენტირებული, სოციალური და ეკონომიკური სფეროები). დოკუმენტი, რომლის იდეაა 'ჩართვის ინსტრუმენტების' ჩამოყალიბება, მიზნად ისახავს კომუნიკაციასა და თანამშრომლობას ერთი მხრივ თბილისს, მეორე მხრივ კი, აფხაზეთის და სამხრეთ ოსეთის ხელისუფლებებს შორის. მაგრამ ეს ინსტიტუციები ვერ ამოქმედდება საერთაშორისო უზრუნველყოფის გარეშე. ამგვარად, შეუძლებელი იქნება სამოქმედო გეგმის განხორციელება, სანამ აფხაზეთი და სამხრეთ ოსეთი უარს იტყვის კონფლიქტურ ზონებში მცხოვრები მოსახლეობისათვის საერთაშორისო ინსტიტუციების მიერ გამოყოფილი დახმარების მიწოდებაზე საქართველოს გავლით ან, სანამ საქართველოს მთავრობა არ შეცვლის თავის მიდგომას მთავარი პრინციპების მიმართ სამოქმედო გეგმის განსახორციელებლად.</p> <p>-რუსეთის პირდაპირმა გავლენამ აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის პოლიტიკურ მმართველობასა და საზოგადოებრივ აზრზე, შესაძლოა, წინასწარ ჩაშალოს ჩართულობის სამოქმედო გეგმის განხორციელება, რაც განუსაზღვრელი დროით გადაიდება, თუ რუსეთი ვერ მოახერხებს</p>
--	--

Formatted: Portuguese (Brazil)

	საერთაშორისო ინსტიტუციების მონაწილეობისათვის მოქმედებს შესაბამისი მექანიზმები სამოქმედო გეგმის განსახორციელებლად.
--	---

Formatted: Portuguese (Brazil)

რეკომენდაციები

1. კანონის უზენაესობის გაძლიერების მხრივ, განსაკუთრებით კი სამართლებრივი სისტემის კუთხით, რომელიც მოიცავს პენიტენციურ სისტემას, დემოკრატიული ინსტიტუციების განვითარებას, ადამიანის უფლებების დაცვასა და ფუნდამენტურ თავისუფლებებს

Formatted: Portuguese (Brazil)

- საჭიროა კიდევ ერთხელ გადაიხედოს ახალი კონსტიტუციის პირობები, რათა ისინი ვენეციის კომისიის მიერ მომზადებულ საბოლოო რეკომენდაციებთან შესაბამისობაში იქნეს მოყვანილი (მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული, რომ ახლად შესწორებული საკონსტიტუციო ნორმები ძალაში შედის 2013 წლის დეკემბრიდან).
- უნდა გაგრძელდეს რეფორმები საკანონმდებლო სფეროში დამოუკიდებლობის მისაღწევად კონსტიტუციასა და შესაბამის კანონმდებლობაში ადეკვატური შესწორებების შეტანით. ყურადღება უნდა გამახვილდეს შემდეგ საკითხებზე:
 - 1) მოსამართლეებისათვის პრობაციის პერიოდის გაუქმება;
 - 2) იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს რეფორმირება;
 - 3) კონსტიტუციური გარანტიების უზრუნველსაყოფად მოსამართლე არ უნდა იქნეს გადაყვანილი მისი წინასწარი თანხმობის გარეშე;
 - 4) კანონში შესწორებების შეტანა დისციპლინური პასუხისმგებლობის და მოსამართლეთა დისციპლინური დევნის შესახებ, რომლებიც ვენეციის კომისიის რეკომენდაციებს უნდა შეესაბამებოდეს.
- საჭიროა სახელმწიფოს სამართლებრივი დახმარების სისტემის დამოუკიდებლობის დონის გაუმჯობესება შემდეგი საშუალებებით:

1) სააგენტო გამოეყოს სასჯელადსრულების, პრობაციისა და სამართლებრივი დახმარების სამინისტროს და დაექვემდებაროს ან სახალხო დამცველს, ან სამოქალაქო სამართლის დამოუკიდებელ ორგანოდ ჩამოყალიბდეს;

2) სამოქალაქო საზოგადოების ექსპერტებითა და წარმომადგენლებით დაკომპლექტებული დამოუკიდებელი სადამკვირვებლო საბჭოს შექმნა;

3) სახელმწიფოს სამართლებრივი მომსახურების დაფინანსება საჯარო და ადმინისტრაციულ კანონთან შესაბამისობაში მოხდეს.

➤ უნდა შემოწმდეს სისხლის სამართლის საპროცედურო კოდექსი, რათა შესაბამისობაში მოვიდეს ევროპის საბჭოს ექსპერტთა რეკომენდაციებთან. გატარდეს ზომები მოწმეთა დაუყოვნებლივ დაკითხვასთან დაკავშირებით.

➤ საჭიროა, განხორციელდეს წამების აღკვეთის, არაადამიანური, დამამცირებელი მოპყრობისა და დასჯის ევროპის კომიტეტის (CPT) მიერ შემუშავებული რეკომენდაციები. განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმოს დაკავების პირობების გამოსწორებას.

Formatted: Portuguese (Brazil)

➤ უნდა განხორციელდეს წამების აღკვეთის, არაადამიანური, დამამცირებელი მოპყრობისა და დასჯის ევროპის კომიტეტის (CPT) რეკომენდაციები ისეთი პოლიტიკის დანერგვის კუთხით, რომელიც შეამცირებს პატიმართა რაოდენობას.

Formatted: Portuguese (Brazil)

➤ საჭიროა განხორციელდეს ნულოვანი ტოლერანტობის პოლიტიკა ძალოვანი სტრუქტურების, განსაკუთრებით კი პოლიციის წარმომადგენლების მიმართ ცუდად მოპყრობისათვის.

➤ პასუხი უნდა აგონ იმ პირებმა, რომლებიც პასუხისმგებელნი არიან უკანონო დაპატიმრებისთვის და, შესაბამისად, მოქალაქეების ლავრენტი კაზიევის, იბრაჰიმ ლალიევისა და ვლადიმერ ელოევის სამი თვით გაუჩინარებისთვის. ასევე უნდა შეწყდეს ისეთი არასამართლებრივი ქმედებები, როგორცაა მშვიდობიანი მოსახლეობის გაცვლა ტყვეებში.

- აუცილებელია, მოხდეს გაუჩინარების ისეთი შემთხვევების დროული, მიუკერძოებელი, დამოუკიდებელი და ეფექტური გამოძიება, რომელიც აღწერილი იყო ევროსაბჭოს ადამიანის უფლებათა დაცვის უმაღლესი კომისრის ანგარიშში.

2. არჩევნების შესახებ

- უნდა შეიცვალოს წინასაარჩევნო კამპანიის წესები და დაინერგოს უფრო მკაცრი რეგულაციები ადმინისტრაციული რესურსების გამოყენების შესახებ. მკაფიო ზღვარი უნდა იყოს გავლებული სახელმწიფოსა და მმართველ პარტიას შორის. საარჩევნო კამპანიის პროცედურები ნათლად უნდა იყოს დარეგულირებული საჯარო მოხელეებისათვის.

- აუცილებელია, შესწორება შევიდეს საარჩევნო კოდექსში მომავალ არჩევნებამდე.

Formatted: Portuguese (Brazil)

- საარჩევნო ადმინისტრაციის წარმომადგენლებს რეგულარულად უნდა ჩაუტარდეთ ტრენინგები.
- საჭიროა, შესწორდეს საარჩევნო კამპანიის წესები არჩევნების დღეს და უნდა აიკრძალოს აგრესიული საარჩევნო კამპანია საარჩევნო უბნების მიმდებარე ტერიტორიაზე.
- აუცილებელია, საარჩევნო ადმინისტრაციამ და სასამართლომ საჩივრები ობიექტურად, გამჭვირვალედ, პროფესიულად და მიუკერძოებლად განიხილოს.

3. საჯარო სამსახურის რეფორმის შესახებ – ანგარიშგაღებულება და გამჭვირვალობა

- უზრუნველყოფილ იქნეს კანონის მოთხოვნები ინფორმაციის თავისუფლების შესახებ, შემცირდეს და მკაფიოდ განისაზღვროს შემთხვევები, თუ როდის შეიძლება შეიზღუდოს ინფორმაცია. ამას გადამწყვეტი როლი აკისრია საჯარო სამსახურის ანგარიშგაღებულების კუთხით. ასევე უზრუნველყოფილი უნდა იყოს გამჭვირვალობა საზოგადოებრივი დაფინანსების, მედიის მფლობელისა და დაფინანსების მხრივ.
- ეფექტურად უნდა გაიმიჯნოს ადმინისტრაცია და პოლიტიკა, სასამართლო სისტემისა და საჯარო სამსახურის პოლიტიკური ზეგავლენისაგან რეალური დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფისთვის.

- აუცილებელია, სახელმწიფოს მფლობელობაში არსებული მრავალი კომპანიის პრივატიზაციის კანონიერების გამოძიება. ვინაიდან, ასეთ საწარმოთა რიცხვი ძალიან დიდია, კონტროლის პალატამ შეიძლება გამოძიება დაიწყოს “ფართომასშტაბიანი” წარმოებებით. ის, თუ რა გავლენას ახდენს წარმოება გარემოსა და ადამიანის ჯანმრთელობაზე, მიღებული უნდა იქნას, როგორც შესარჩევი ინდიკატორი.
- საჭიროა, პრივატიზაციასთან დაკავშირებული კონტრაქტების კლასიფიკაციის სამართლიანობის გამოძიება, როგორც კომერციული საიდუმლოება (იმავე კონტრაქტებით განსაზღვრა). მიღწეული უნდა იქნეს სამართლებრივი ნორმები ინფორმაციის კონფიდენციალურობის კუთხით. საჭიროა, საქართველოს პარლამენტმა გააძლიეროს ზედამხედველობა კანონის მოთხოვნების მხრივ.
- უნდა გაძლიერდეს საზოგადოებრივი ზედამხედველობის სააგენტოების შესაძლებლობები, რათა ადამიანური და ტექნიკური რესურსების წასახალისებლად. აგრეთვე, საჭიროა აღნიშნული სააგენტოების გაძლიერება ხელისუფლების შესაბამისი წარმომადგენლებით.

4. მედიის თავისუფლების შესახებ

- საჭიროა, უზრუნველყოფილი იქნეს სრული გამჭვირვალობა მედია საშუალებების მფლობელობის კუთხით და სრული აკრძალვით ოფშორულ ზონებში მედია მფლობელების დარეგისტრირებით.
- არ უნდა მოხდეს ყურადღების გადატანა (პირდაპირ თუ არაპირდაპირ, მესამე მხარის საშუალებით და ა.შ.) მედიის მომსახურებაზე მაუწყებლობის შესახებ კანონში შესწორებების შეტანით.
- აუცილებელია, გამოსწორდეს მედია გარემო და დაიწყოს გამჭვირვალე, საჯარო განხილვა იმ რთულ საკითხებზე, რომლებზეც ყურადღება გაამახვილეს სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენლებმა და მედია აქტივისტებმა მედიის ფინანსური გამჭვირვალობის, საჯარო ინფორმაციის მოპოვების გაადვილების, ლიცენზირების პროცესის, სწრაფი და იაფი სასამართლო სისტემისა და რეკლამაზე მკაფიო რეგულაციების დაწესების ჩათვლით.

- საქართველოს ეროვნული კომუნიკაციების კომისია არ უნდა იყოს პოლიტიზირებული ორგანო. ამისათვის მან საჭიროა, დაიწყო გამჭვირვალე, საჯარო განხილვა იმ მექანიზმებისა და მოდელების შესახებ, რომლითაც მოხდება კომისიის წევრთა არჩევა; უნდა შეიქმნას საჭირო კრიტერიუმები კომისიის წევრობისათვის, უფლება მიეცეს არასამთავრობო ორგანიზაციებსა და სხვა დაინტერესებულ ჯგუფებს, რომ კანდიდატურები საჯარო, გამჭვირვალე პროცესის შესაბამისად დაასახელონ. აუცილებელია, კომისიის წევრთა არჩევის პროცედურები საჯარო და გამჭვირვალე გახდეს.
- საჭიროა, კანონის ფარგლებში დროული ნაბიჯები გადაიდგას ციფრულ სისტემებზე გადასასვლელად და საზოგადოებას მასზე ხელი უნდა მიუწვდებოდეს.

5. ეკონომიკური და სოციალური რეფორმის შესახებ

- უნდა განვითარდეს მკაფიო სისტემა საერთაშორისო ვალდებულებებთან ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის თანხვედრის კუთხით (ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის სამოქმედო გეგმის ჩათვლით) და აღნიშნული ვალდებულებების დროულად შესასრულებლად.
- საჭიროა, მოხდეს ეროვნული კანონმდებლობის ჰარმონიზაცია სოციალური და ეკონომიკური პოლიტიკის დარგში, რომელიც შეესაბამება ყველა ევროპულ ქარტიასა და ევროპული კანონმდებლობის კონვენციებს. ასევე, აუცილებელია დაწესდეს კონტროლი კანონის აღსრულების კუთხით.
- უნდა მომზადდეს უფრო დეტალური გრაფიკი ევროპის სამეზობლო პოლიტიკის ფარგლებში დაკისრებული ვალდებულებების განსახორციელებლად და გაძლიერდეს პროცესებზე ზედამხედველობა.

6. ტრანსპორტისა და ენერჯეტიკის შესახებ

- აუცილებელია, განვითარდეს ახალი ეროვნული ენერჯეტიკული სტრატეგია და, ასევე ეროვნული სატრანსპორტო სტრატეგია, რომელიც საკითხთა მოთხოვნაზე დაფუძნებულ მართვას, აგრეთვე

გარემოსთან და ჯანმრთელობასთან დაკავშირებულ საკითხებს მოიცავს, რაც საფუძვლად უნდა დაედოს მდგრადი განვითარების სტრატეგიის შემუშავებას.

- აუცილებელია, გაიზარდოს თანამშრომლობა როგორც ენერგეტიკის, ასევე გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროებს შორის, რათა გარემოს დაცვის კანონმდებლობაში არსებული ჩავარდნები აღმოიფხვრას და შესრულდეს საქართველოს მიერ ევროპის ენერგეტიკული თანამეგობრობისათვის გაკეთებული განაცხადით გათვალისწინებული პირობები.
- საჭიროა, შესრულდეს ვალდებულებები და განვითარდეს კანონმდებლობა ენერგოეფექტურობისა და განახლებადი ენერჯის წყაროების შესახებ, აგრეთვე აუცილებელია, შეიქმნას ფინანსური სამოქმედო გეგმა.

6.1. გაეროს ევროპის ეკონომიკური კომისიის შესახებ (UNECE)

- კონვენციის მიღებასთან ერთად აუცილებელია, უზრუნველყოფილი იქნეს ეროვნული კანონმდებლობისა და დაგეგნილებების განვითარება, ასევე სამოქმედო გეგმის შეთანხმება შესაბამის მხარეებთან და მთავრობის მიერ მისი მიღება.

6.2. კლიმატის ცვლილებაზე:

- უნდა გაძლიერდეს კომპეტენტური ორგანოების ადამიანური და ინსტიტუციონალური შესაძლებლობები, რათა უზრუნველყოფილი იქნეს იმ კანონმდებლობის განვითარება და განხორციელება, რომელსაც ითვალისწინებს ევროკავშირის ბრძანებულებები კლიმატის ცვლილების დარგში.
- საჭიროა, ჩამოყალიბდეს ფორუმი კლიმატის ცვლილების საკითხებზე, რომელიც ღია იქნება ყველა დაინტერესებული მხარისათვის ინფორმაციის გავრცელების უზრუნველსაყოფად, ასევე კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებით გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის გაზრდისათვის და საჭირო ღონისძიებების გასატარებლად.

7. საქართველოს შიდა კონფლიქტების მოგვარებისთვის თანამშრომლობის შესახებ

- საკითხი ეხება საარსებო და საცხოვრებელ პირობებს, ასევე უსაფრთხოების ზომებს იმ მოსახლეობისათვის, რომელიც ადმინისტრაციული საზღვრის ახლოს მდებარე ტერიტორიაზე ცხოვრობს. უფრო კონკრეტულად კი: აუცილებელია, რომ საქართველოს მთავრობამ საერთაშორისო დონორ ორგანიზაციებთან ერთად (განსაკუთრებით: ეუთო, გაერო და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციები) შეძლოს დაძაბულობის მნიშვნელოვნად შემცირება, არსებული პრობლემების გადაჭრა, ჰუმანიტარული დახმარების გაწევა, ასევე ადამიანის უფლებათა დაცვისა და ჰუმანიტარული პირობების კუთხით არსებული სიტუაციის შემოწმება და გამოსწორება.
- აუცილებელია, საქართველოს მთავრობაში ხელი შეეწყოს დემოკრატიული ინსტიტუციების და დემოკრატიული მართვის პრინციპების ჩამოყალიბებას, რაც, თავის მხრივ, კონფლიქტების მშვიდობიან მოგვარებას, ასევე დასავლეთის მთავრობების ან საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ (ეუთოს, გაეროსა და ევროკავშირის ჩათვლით) დაფინანსებული ჰუმანიტარული და აღმშენებლობითი პროექტების განხორციელებას განაპირობებს.
- საჭიროა, რომ თითოეული იძულებით გადაადგილებული პირი თუ ოჯახი განიხილებოდეს ცალკე და უფრო მოქნილი მიდგომა დამკვიდრდეს მათ მიმართ. ასეთ პირთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფის საკითხი უნდა მოხდეს როგორც საერთაშორისო, ასევე შიდა კანონმდებლობის მოთხოვნათა გათვალისწინებით.
- აუცილებელია, რომ დაჩქარდეს იძულებით გადაადგილებულ პირთა სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესების პროცესი, რომელიც განსაზღვრულია იძულებით გადაადგილებულ პირთა შესახებ არსებულ სახელმწიფო სტრატეგიასა და სამოქმედო გეგმაში.
- საჭიროა, ზედმიწევნით ზუსტად განხორციელდეს სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებები, რომლებიც ეხება იძულებით გადაადგილებულ პირთა ცნობიერების ამაღლებას მიმდინარე სამთავრობო და საერთაშორისო პროგრამების კუთხით. ერთ-ერთი უპირველესი ვალდებულებაა, რომ მათ ხელი მიუწვევდოდეთ დასაქმების ბაზარზე, შესაბამის სამედიცინო დახმარებასა და განათლებაზე, რაც სახელმწიფოს პრეროგატივაა. ვინაიდან იძულებით გადაადგილებულ პირებს არა აქვთ სრული

წარმოდგენა თავიანთ უფლებებსა და პოლიტიკურ შესაძლებლობებზე, ამიტომ კიდევ უფრო რთულია, სრულად იქნეს გამოყენებული მათ ხელთ არსებული მომსახურება და ინტეგრირებულები იყვნენ ქართულ საზოგადოებაში.

- აუცილებელია იმის უზრუნველყოფა, რომ სამოქალაქო საზოგადოებამ და დაინტერესებულმა მხარეებმა მნიშვნელოვანი მონაწილეობა მიიღოს პოლიტიკის შემუშავებაში. ეს გადამწყვეტ როლს შეასრულებს საჯარო სამსახურის რეფორმის წარმატების და, განსაკუთრებით, დევნილთა ნორმალური დასახლებისა და საზოგადოებაში მათი ინტეგრაციის კუთხით.